



REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM
REGION SOUDRŽNOSTI NUTS 2 SEVEROZÁPAD
PRO OBDOBÍ 2007 – 2013

9. ŘÍJNA 2006

OBSAH

1.	Úvod	7
1.1	Kontext ROP Severozápad	7
1.2	Metodický postup zpracování a princip partnerství	8
1.3	Legislativní rámec	11
	Socioekonomická analýza regionu	14
1.4	Základní charakteristika regionu	14
1.5	Poloha a osídlení regionu	15
1.5.1	Struktura osídlení	16
1.5.2	Venkovské oblasti	19
1.6	Regionální infrastruktura	21
1.6.1	Dopravní infrastruktura a obslužnost území	21
1.6.2	Dopravní obslužnost	26
1.6.3	Další technická infrastruktura	27
1.7	Životní prostředí	30
1.7.1	Ovzduší	30
1.7.2	Voda	31
1.7.3	Ochrana přírody a krajiny	32
1.8	Hospodářství regionu	34
1.8.1	Vývoj hlavních parametrů regionální ekonomiky	35
1.8.2	MSP a podnikatelská aktivita	38
1.8.3	Výzkum, vývoj, inovace	39
1.9	Cestovní ruch a lázeňství	41
1.9.1	Podmínky pro rozvoj cestovního ruchu	41
1.9.2	Návštěvnost regionu	43
1.9.3	Infrastruktura cestovního ruchu	44
1.9.4	Služby CR	47
1.9.5	Marketing, propagace a koordinace	47
1.9.6	Hlavní překážky rozvoje CR	47
1.10	Rozvoj lidských zdrojů	49
1.10.1	Demografický vývoj	49
1.10.2	Věková struktura	50
1.10.3	Vzdělanostní struktura	51
1.10.4	Trh práce a zaměstnanost	52
1.10.5	Školství	56
1.10.6	Sociální služby a zdravotnictví	57
1.11	Shrnutí regionálních disparit	59
1.12	Problémy městského a venkovského prostoru	61
2.	Vyhodnocení zkušeností regionu s realizací rozvojových programů	64
2.1	Nastavení aktuálních programů	64
2.2	Identifikované faktory ovlivňující přípravu ROP	67
2.3	Identifikované nedostatky aktuálních programů	68
2.4	Vyhodnocení zkušeností s realizací programů podpory	69
3.	SWOT analýza	72
4.	Strategie, cíle a priority ROP Severozápad	78
4.1	Základní východiska pro zpracování strategie	78
4.2	Principy definování strategie ROP	83
4.3	Cíle strategie ROP SZ (Kontext NSRR)	85
4.4	Průřezová témata strategie ROP NUTS II Severozápad	89
4.5	Výsledky SEA	90
4.6	Výsledky ex-ante	90
5.	Priority ROP Severozápad	91
5.1	Vazba priorit ROP na nadřazené dokumenty	93
6.	Popis priorit	98
6.1	Priorita 1 - Regenerace a rozvoj měst	98
6.1.1	Výchozí stav	98
6.1.2	Hlavní cíl priority	99

6.1.3	Specifické cíle priority	99
6.1.4	Indikátory	99
6.1.5	Strategie k dosažení cílů	99
6.1.6	Hlavní oblasti a kategorie intervencí	100
6.1.7	Kódy intervencí	101
6.1.8	Forma a výše podpory	101
6.1.9	Cílové skupiny	101
6.1.10	Příjemci pomoci	101
6.1.11	Flexibilita	102
6.1.12	Koordinace s ostatními programy	102
6.1.13	Mechanismus implementace	102
Priorita 2 -	Integrovaná podpora místního rozvoje	103
6.1.14	Výchozí stav	103
6.1.15	Hlavní cíl priority	103
6.1.16	Specifické cíle priority	103
6.1.17	Indikátory	104
6.1.18	Strategie k dosažení cílů	104
6.1.19	Hlavní oblasti a kategorie intervencí	106
6.1.20	Kódy intervencí	108
6.1.21	Forma a výše podpory	108
6.1.22	Cílové skupiny	108
6.1.23	Příjemci pomoci	108
6.1.24	Koordinace s ostatními programy	109
6.1.25	Flexibilita	109
6.1.26	Mechanismus implementace	109
6.2	Priorita 3 Dostupnost a dopravní obslužnost	110
6.2.1	Výchozí stav	110
6.2.2	Hlavní cíl priority	111
6.2.3	Specifické cíle	111
6.2.4	Indikátory	112
6.2.5	Strategie pro dosažení cílů	112
6.2.6	Hlavní oblasti a kategorie intervencí	112
6.2.7	Kódy intervencí	113
6.2.8	Forma a výše podpory	113
6.2.9	Cílové skupiny	113
6.2.10	Příjemci pomoci	114
6.2.11	Flexibilita	114
6.2.12	Koordinace s ostatními programy	114
6.2.13	Mechanismus implementace	115
6.3	Priorita 4 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	116
6.3.1	Výchozí stav	116
6.3.2	Hlavní cíl priority	117
6.3.3	Specifické cíle priority	117
6.3.4	Indikátory	117
6.3.5	Strategie k dosažení cílů	117
6.3.6	Hlavní oblasti a kategorie intervencí	118
6.3.7	Kódy intervencí	119
6.3.8	Forma a výše podpory	119
6.3.9	Cílové skupiny	119
6.3.10	Příjemci pomoci	119
6.3.11	Flexibilita	120
6.3.12	Koordinace s ostatními programy	120
6.3.13	Mechanismus implementace	121
6.4	Priorita 5 Technická asistence	122
6.4.1	Výchozí stav	122
6.4.2	Specifický cíl	122
6.4.3	Hlavní oblasti intervencí	122
6.4.4	Forma a výše podpory	125
6.4.5	Koordinace s intervencemi dalších programů	126
7.	Finanční plán	127

8.	Monitoring a hodnocení programu	130
8.1	Indikátory kontextu	130
8.2	Indikátory globálního a specifických cílů programu	131
8.3	Indikátory pro hodnocení specifických cílů priorit programu.....	134
8.3.1	Indikátory pro měření cílů priority 1	134
8.3.2	Indikátory pro měření cílů priority 2	135
8.3.3	Indikátory pro měření cílů priority 3	136
8.3.4	Indikátory pro měření cílů priority 4	137
9.	Prováděcí opatření	141
9.1	Obecná ustanovení.....	141
9.2	Řízení programu.....	141
9.2.1	Řídící orgán a základní struktury řízení	141
9.2.2	Monitorovací výbor	142
9.2.3	Orgány Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad	143
9.3	Systém finančních toků Regionálních operačních programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů.....	144
9.3.1	Systém finančních toků - popis	144
9.4	Finanční kontrola.....	146
9.4.1	Auditní orgán	146
9.4.2	Systém finanční kontroly	147
9.4.3	Kontrola ve veřejné správě	148
9.4.4	Vnitřní kontrolní systém	148
9.4.5	Řídící kontrola	148
9.5	Interní audit	149
9.5.1	Audit ve veřejné správě	149
9.5.2	Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu	149
9.5.3	Auditní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem....	149
9.5.4	Nesrovnalosti.....	150
9.6	Propagace a publicita	150
10.	Přílohy programu	158

Seznam tabulek, grafů a kartogramů

Tabulka 1 – Srovnání vybraných ukazatelů osídlení krajů ČR r. 2005	17
Tabulka 2: Struktura obcí podle počtu obyvatel (2004)	18
Tabulka 3 – Hustota silniční a dálniční sítě	22
Tabulka 4 – Počet nehod v silničním provozu, při nichž došlo ke zranění nebo usmrcení osob	25
Tabulka 5 – Vybavenost domácností informačními technologiemi (4. čtvrtletí 2004)	28
Tabulka 6 – Podíl krajů na celkovém HDP a na celkových emisích (% podílu, REZZO 1-4).....	30
Tabulka 7 – HDP na 1 obyvatele podle oblastí ve vybraných letech (v Kč).....	36
Tabulka 8 – Exportní výkonnost v krajích ČR (2003)	37
Tabulka 9 – Stav přímých zahraničních investic v letech 1998-2003 na 1 obyvatele (Kč)	38
Tabulka 10 – Ekonomické subjekty podle kategorie počtu zaměstnanců podle krajů ČR (2004)	39
Tabulka 11 – Výdaje na vědu a výzkum podle krajů	40
Tabulka 12 – Celková a sezónní návštěvnost krajů v r. 2004	43
Tabulka 13 – Přírůstek obyvatel v období 1991 – 2004	49
Tabulka 14 – Věková struktura obyvatelstva.....	50
Tabulka 15 – Srovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva staršího 15-ti let v krajích ČR v letech 1991 a 2001.....	51
Tabulka 16 – Struktura zaměstnanosti podle sektorů NH (v %)	53
Tabulka 17 - Vývoj vybraných ukazatelů nezaměstnanosti podle krajů (1997=100).....	55
Tabulka 18 – Průměrné mzdy zaměstnanců (v Kč) podle krajů a jejich vývoj (1995=100).....	56
Tabulka 19 – rozpis celkových předpokládaných finančních přidělů z jednotlivých fondů pro území ČR.....	127
Tabulka 20 – Přehled předpokládaného náběhu ročních alokací pro NUTS II Severozápad.....	128
Tabulka 21 – Přehled rozdělení prostředků na jednotlivé priority v rámci ROP NUTS II Severozápad	129
Tabulka 22 – Přehled rozdělení prostředků na jednotlivé priority v rámci ROP NUTS II Severozápad	Chyba!
Záložka není definována.	

Graf 1 - Vývoj regionálního HDP ve stálých cenách, 2003 – rok 1995 = 100.....	36
Graf 2 - Vývoj zaměstnanosti v hlavních sektorech NH v regionu Severozápad v %.....	53

Kartogram 1: NUTS II Severozápad.....	15
Kartogram 2 - Hustota zalidnění regionu k 31. 12. 2004.....	16
Kartogram 3 - Počet obyvatel ve městech a obcích k 31. 12. 2004.....	18
Kartogram 4 - Mapa hlavních silnic a železnic Ústeckého a Karlovarského kraje.....	23
Kartogram 5 – Znázornění potenciálu cestovního ruchu v Kralovském kraji.....	41
Kartogram 6 – Znázornění potenciálu cestovního ruchu v Ústeckém kraji.....	42
Kartogram 7 – Základní infrastruktura cestovního ruchu – ubytovací zařízení v ČR.....	45
Kartogram 8 - Míra nezaměstnanosti v obcích regionu k 31. 12. 2005	55

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam zkratk
Příloha č. 2: Přehled vybraných měst v regionu dle počtu obyvatel

1. Úvod

1.1 Kontext ROP Severozápad

Regionální operační program pro region soudržnosti NUTS II Severozápad (dále jen ROP NUTS II Severozápad), představuje hlavní programový dokument určující priority regionu pro čerpání strukturálních fondů v programovém období 2007 - 2013 pro uvedený region soudržnosti Severozápad tvořený Karlovarským a Ústeckým krajem. Jako takový vychází zpracovaný program z platných strategických a programových materiálů obou krajů, jako jsou Program rozvoje Ústeckého kraje a Program rozvoje Karlovarského kraje a další sektorové či průřezové strategické či koncepční materiály, ať již v oblasti dopravy či například v oblasti rozvoje cestovního ruchu, včetně Územních plánů obou krajů.

Specifickým aspektem zohledněným v rámci zpracovaného dokumentu je problematika revitalizace těžebních oblastí v regionu a s ní související dokumenty¹.

ROP NUTS II Severozápad kromě uvedených podkladových materiálů regionální úrovně zohledňuje hlavní strategické a programové dokumenty určující obecné priority rozvoje České republiky a Evropské unie jako celku. Mezi takto využitě podklady patří zejména Strategické obecné zásady Společenství (SOZS), Národní rozvojový plán České republiky (NRP) a na něj navazující Národní strategický referenční rámec (NSRR), které kromě definice hlavních priorit ČR a EU na následující programové období specifikují „dělbu“ prioritních oblastí mezi jednotlivé tematické (sektorové) a regionální operační programy a dalších metodických či pracovních podkladů.

Uvedené dokumenty tvoří základní rámec pro přípravu a realizaci ROP NUTS II Severozápad a jako takové jsou i hlavními podklady na něž zpracovaný program navazuje.

Zpracování NRP bylo zahájeno v roce 2005 na základě usnesení vlády č. 245/2005 o zpracování aktualizace NRP. Nově zpracovaný NRP plně odráží změny vyplývající z odlišného přístupu k evropské politice hospodářské a sociální soudržnosti 2007 – 2013 a obsahuje přesné vymezení komplementarity mezi jednotlivými operačními programy, které jsou v ROP Severozápad plně respektovány.

Přímo navazujícím dokumentem, vycházejícím ze zpracovaného NRP je tzv. Národní strategický referenční rámec (dále jen NSRR) specifikující požadavky (předpoklady) pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a z fondu soudržnosti v letech 2007 – 2013. NSRR podléhá schválení Evropské komise a je určitou spojnicí mezi evropskými prioritami uvedenými v tzv. Strategických a obecných zásadách společenství (dále jen SOZS) a národními prioritami politiky soudržnosti rozpracovanými v operačních programech.

ROP NUTS II v návaznosti na uvedené dokumenty rozpracovává hlavní regionální i sektorová témata do úrovně vybraných prioritních oblastí a navrhuje v jejich rámci hlavní

¹ Územní prognóza těžebních oblastí Karlovarského kraje, a Státní program rozvoje regionu Severozápad

intervence vhodné a doporučené pro financování s využitím prostředků z Evropského regionálního a rozvojového fondu.

Hlavním aspektem, který ROP NUTS II Severozápad reflektuje s ohledem na uvedené podklady, je zejména větší důraz na strategický přístup k realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti, což se na ROP Severozápad odrazilo jeho užším, strategickým zaměřením na řešení hlavních problémů regionu, byť pouze v oblasti kompetencí, které ROP Severozápad přísluší vzhledem k zaměření ostatních operačních programů.

1.2 Metodický postup zpracování a princip partnerství

Přípravu NRP ČR 2007 – 2013 a NSRR včetně související přípravy mechanismu koordinace na národní úrovni zabezpečuje Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor Rámce podpory Společenství. Na základě zákona č. 138/2006 Sb. novelizující zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje vznikl na národní úrovni Řídicí a koordinační výbor (ŘKV). Jeho úkolem je koordinace pomoci poskytované Evropskými společenstvími na úrovni státu. ŘKV vytvořil tzv. Horizontální pracovní skupinu pro programování 2007 - 2013, která se zaměřuje na koordinaci přípravy operačních programů, odstraňování překryvů a mezer a zajišťování konzistence mezi operační a národní úrovni programových dokumentů. Současně představuje důležité zázemí pro zabezpečení negociačního procesu zejména s jednotlivými resorty.

V Regionu soudržnosti Severozápad byl princip partnerství při zpracování operačního programu naplňován zejména prostřednictvím rozsáhlé - horizontálně i vertikálně členěné - organizační struktury (viz Obr. 1). Ta umožnila aktivní zapojení všech relevantních regionálních partnerů již od samého počátku zpracování operačního programu.

Jádrem této struktury je Pracovní skupina ROP Severozápad, která je složená z pracovníků obou krajských úřadů, zástupců větších měst regionu, Severočeského sdružení měst a obcí, hospodářských komor, neziskového sektoru a dalších sociálních partnerů. Úkolem pracovní skupiny je aktivně se podílet na zpracování programu, připomínkovat jeho jednotlivé fáze a poskytovat zpracovatelům své odborné názory a informace nezbytné pro postup prací.

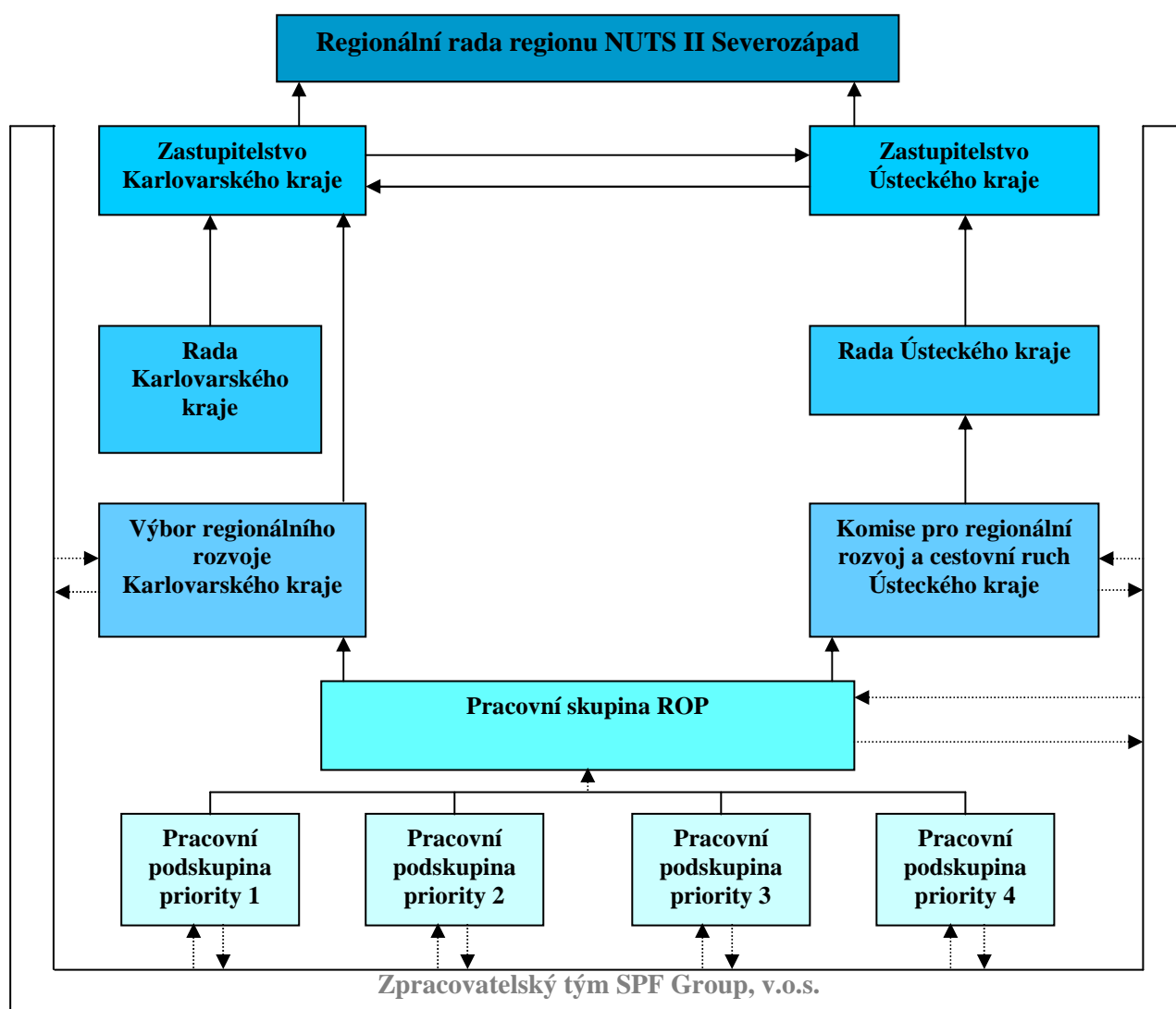
Členové Pracovní skupiny ROP Severozápad, doplnění o další odborníky a zainteresované subjekty, vytvořili pracovní podskupiny pro každou ze 4 hlavních priorit programu tak, aby byla zajištěna dostatečná transparentnost celého procesu a aby byly jednotlivé odborné kapitoly připraveny a zpracovány za účasti všech klíčových dotčených subjektů v regionu. Tyto pracovní podskupiny následně spolu s externím zpracovatelským týmem rozpracovávali jednotlivé priority programu.

Celý proces zpracování byl řízen zpracovatelem ROP Severozápad s využitím týmu 10 českých odborníků doplněným jedním zahraničním expertem se zkušeností s problematikou programování v oblasti strukturálních fondů EU. Úkolem zpracovatele v procesu zpracování bylo zejména metodicky i organizačně řídit celý proces zpracování programu, poskytovat všem orgánům a subjektům v organizační struktuře potřebné podklady nezbytné pro jejich zapojení do zpracování programu, zpracovávat výstupy z jednotlivých pracovních jednání a používat je jako vstupy do jednání dalších. Zpracovatel při své činnosti velmi úzce

spolupracoval s odbory regionálního rozvoje obou krajů, které rovněž plnily funkci hlavního zprostředkujícího subjektu pro projednání dokumentu se všemi dotčenými subjekty.

Nad touto „výkonnou“ částí organizační struktury plní hlavní zastřešující a garanční roli příslušné volené krajské orgány, které jednotlivé části programu projednali a schválili a zabezpečují tak správné nasměrování programu s ohledem na priority obou krajů a Regionu soudržnosti Severozápad.

Obrázek 1 - Schéma organizační struktury zpracování ROP Severozápad



Pro zajištění adekvátního nasměrování programu na potřeby regionu a subjektů v něm působících, bylo mimo výše popsanou strukturu ROP realizováno několik doplňkových aktivit, průzkumů, šetření, individuálních jednání a akcí, které měly za cíl zapojit do zpracování programu další subjekty a zohlednit jejich zkušenosti, potřeby nebo názory.

Mezi nejvýznamnější podpůrné průzkumy, které byly realizovány zpracovatelem, patří mapování administrativní kapacity a hlavních problémů vyplývajících z realizace programů ve

stávajícím programovacím období. Toto šetření probíhalo v listopadu roku 2005 a jeho výsledky jsou shrnuty v kapitole pojednávající o zkušenostech z minulého programovacího období.

V těsné návaznosti na toto mapování bylo následně v únoru 2006 provedeno doplňkové šetření absorpční kapacity v rámci navržených prioritních os programu. Jeho smyslem bylo zjistit a posoudit projektovou připravenost potenciálních příjemců pomoci a při jeho realizaci byly efektivně využity nové partnerské struktury vytvořené v rámci projektů realizovaných v rámci opatření 3.3 SROP. Během šetření bylo interviewováno přes 80 zástupců měst, obcí a dalších subjektů, které jsou či by v budoucím programovém období do implementace či realizace programu zapojeny. Závěry průzkumu jsou rovněž shrnuty v kapitole pojednávající o zkušenostech z minulého programovacího období.

Široce rozvinutá partnerská struktura sama o sobě ještě není zárukou potřebné interakce mezi zpracovateli programu a regionálními aktéry. Z tohoto důvodu byla před zahájením programování nastavena pravidla pro vzájemnou výměnu informací a připomínkování dokumentu. Celý zpracovatelský tým považoval efektivní výměnu informací, názorů a stanovisek mezi všemi relevantními partnery a zpracovateli za klíčovou podmínku toho, aby zpracování programu bylo skutečně „vyjednávacím procesem“, který je sám o sobě stejně důležitý jako výsledný dokument.

Návrh programového dokumentu tak byl průběžně konzultován s mnoha dotčenými subjekty v regionu. Cílem všech konzultací a připomínkových řízení bylo sladit požadavky zástupců krajů s cíli a prioritami EU, Rady a Parlamentu EU týkající se možností financování konkrétních aktivit ze strukturálních fondů.

Jednotlivé konzultace a připomínkování programu probíhaly kontinuálně po celou dobu jeho zpracování, a to jak ze strany jednotlivých orgánů obou krajů (pracovní skupina, pracovní podskupiny, jednotlivé odbory a nadřazené politické orgány), tak v rámci meziresortního připomínkového řízení i ze strany zástupců Evropské komise, Ministerstva pro místní rozvoj a ostatních resortů a v rámci veřejného projednání ze strany veřejnosti, která měla po celou dobu zpracování programu přístup k jeho dílčím výstupům prostřednictvím webové prezentace obou krajů.

Samostatným důležitým faktorem při zpracování byla provázanost programového dokumentu s cíli a opatřeními národních strategických dokumentů. Pro tento účel byl program průběžně konzultován s jednotlivými ministerstvy tak, aby byla zajištěna vzájemná synergie všech programů, které by v období 2007 – 2013 měly v regionu severozápad přispívat k jeho postupné transformaci.

Proces partnerství byl a je veden v plném souladu s příslušnými právními a finančními předpisy platnými pro každou kategorii výše uvedených partnerů. Zavádění principů partnerství již v průběhu tvorby programovacího dokumentu je důležitým předpokladem úspěšné realizace ROP, a to ve směru k nadřazeným orgánům a jejich programovacím dokumentům (NSSR a TOP), tak směrem k nižším úrovním implementace, resp. příjemcům podpor. Do implementace ROP se zapojí každý relevantní partner v příslušné fázi realizace programového dokumentu.

1.3 Legislativní rámec

Legislativa EU

Regionální operační program Severozápad je připraven v souladu s následujícími legislativními dokumenty EU:

- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999
- Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS)
- Nařízení Komise (ES) č. 448/2004 ze dne 10. března 2004, kterým se mění nařízení (ES) č. 1685/2000, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 týkající se způsobilosti výdajů na činnosti spolufinancované strukturálními fondy, a zrušuje nařízení (ES) č. 1145/2003
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 42/2001 ze dne 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí
- Sdělení Komise č. 24/2005 jarnímu Zasedání Evropské Rady - Společně k růstu a zaměstnanosti - Nový začátek lisabonské strategie - Sdělení předsedy Barrosa po dohodě s místopředsedou Verheugenem
- Rozhodnutí Rady (ES) č. 144/2006 ze dne 20. února 2006 o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007–2013)
- Sdělení 141/2005 Integrované hlavní směry pro růst a zaměstnanost (2005–2008)

Legislativa ČR

Kromě výše uvedených legislativních směrodatných dokumentů na úrovni Evropského společenství vychází zpracovaný ROP z řady legislativních norem a předpisů stanovující jak základní principy regionálního rozvoje v ČR, tak pravidla pro využití prostředků ze Strukturálních fondů EU, státního rozpočtu a ostatních veřejných rozpočtů.

V rámci přípravy ROP byly reflektovány zejména následující dokumenty:

Zákon o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb., novelizovaný zákonem č. 138/2006 Sb. je legislativním dokumentem, ve kterém stát deklaruje snahu o vyvážený rozvoj státu a o vytváření podmínek pro koordinaci a provádění ekonomické a sociální soudružnosti českých regionů. Jedná se o normu, která souhrnně upravuje výkon správy na úseku podpory regionálního rozvoje včetně stanovení základních pravidel pro programování strukturálních fondů. Zákon dále definuje pojem „region“, demonstrativně uvádí výčet oblastí, ve kterých je podporován regionální rozvoj, definuje programové dokumenty vypracovávané na celostátní a krajské úrovni a určuje zaměření státní podpory regionálního rozvoje. Vymezuje působnost MMR, krajů a obcí při podpoře regionálního rozvoje. V neposlední řadě jsou v zákoně definovány tzv. regiony soudržnosti, jejichž územní vymezení odpovídá územním statistickým jednotkám NUTS II, jejich orgány včetně určení jejich působnosti.

Zákon o krajích č. 129/2000 je dalším významným legislativním dokumentem, který se zabývá nižší než celostátní úrovní tj. krajskou. Materiál konkrétně určuje postavení krajů a vymezuje jednotlivé orgány včetně rozsahu jejich působnosti, blíže specifikuje i finanční a kontrolní otázky spojené s působností kraje.

Kromě uvedených norem je ROP Sverozápad zpracován v souladu s následujícími legislativními dokumenty České republiky:

- Zákon č. 299/1991 Sb., o podpoře malého a středního podnikání
- Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech
- Zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- Zákon.č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole
- Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkouvání hospodaření územních samosprávných celků
- Zákon č. 250/2000, o rozpočtových pravidlech územního rozpočtu
- Usnesení vlády ČR č. 235/1998 o Zásadách regionální politiky vlády (v aktuálním znění)
- Usnesení vlády ČR č. 245/2005 k postupu přípravy České republiky na čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti Evropské unie v letech 2007 až 2013
- Usnesení vlády ČR č. 1242/2004 k návrhu Strategie udržitelného rozvoje České republiky
- Usnesení vlády ČR č. 984/2005 k návrhu Strategie hospodářského růstu České republiky

- Usnesení vlády ČR č. 730/1998 o Programu obnovy venkova

2. Socioekonomická analýza regionu

Socioekonomická analýza regionu představuje základní vstupní podklad, stručně specifikující a popisující hlavní vývojové trendy v regionu, jejich očekávaný budoucí vývoj a případný možný dopad na rozvoj a konkurenceschopnost regionu.

Analýza vychází z již zpracovaných obecných či sektorových strategických, koncepčních a jiných podkladových materiálů, jejichž údaje byly aktualizovány a doplněny zejména o expertní vyhodnocení a komentáře dané situace z pohledu základních principů hodnocení konkurenceschopnosti regionu definovaných v rámci Lisabonské strategie a 3. Zprávy hodnotící ekonomické a sociální soudržnosti. Z tohoto pohledu je socioekonomická analýza regionu členěna do několika hlavních kapitol specifikujících postavení regionu jak v rámci ČR, tak v rámci EU jako celku. V rámci jednotlivých oblastí pak analýza identifikuje a specifikuje hlavní vnitroregionální disparity ovlivňující současnou a budoucí celkovou konkurenceschopnost regionu v rámci globálního prostředí.

2.1 Základní charakteristika regionu

Region NUTS II Severozápad je situován ve střední Evropě na pomezí České republiky a Spolkové republiky Německo. V rámci České republiky sousedí s regiony NUTS II Jihozápad, Střední Čechy a Severovýchod, na severu a západě potom s příhraničním regionem Svobodný stát Sasko.

Následující souhrnná tabulka uvádí základní charakteristiky regionu NUTS II Severozápad, jednotlivých krajů tvořících tento region a rovněž také srovnání uvedených ukazatelů s průměrem zemí EU. Pro srovnání byly využity především hlavní makroekonomické ukazatele, které dokládají současný stav v regionu Severozápad.

Ukazatel	Průměr EU (25)	NUTS II Severozápad	Karlovarský kraj	Ústecký kraj
Počet obyvatel k 1. 1. 2005 (tis. obyv.)	459 488,4	1 126,7	304,6	822,1
Hustota obyvatelstva na km ² - r. 2003	117,5	132,6	92,0	154,0
HDP v běžných cenách na obyvatele v PPS - r. 2003	21 740,6	12 170,2	11 878,0	12 250,0
HDP v běžných cenách na obyvatele v PPS (% z průměru EU) - r. 2003	100,0	56,0	54,6	56,3
HDP v běžných cenách na obyvatele v Euro - r. 2003	21 740,6	6 491,0	6 348,0	6 547,0
HDP v běžných cenách na obyvatele v Euro (% z průměru EU) - r. 2003	100,0	29,9	29,2	30,1
Meziroční nárůst HDP (%) - r. 2004	2,4	4,5	1,8	5,5
Míra zaměstnanosti (%) - r. 2004	63,3	52,7	55,9	51,6
Míra nezaměstnanosti (%) - r. 2004	9,2	13,1	10,4	15,2
Struktura zaměstnanosti dle sektorů - r. 2004				

- zemědělství	5,1	2,7	2,2	3,0
- průmysl	25,1	41,9	43,1	41,5
- služby	69,8	55,3	54,7	55,5

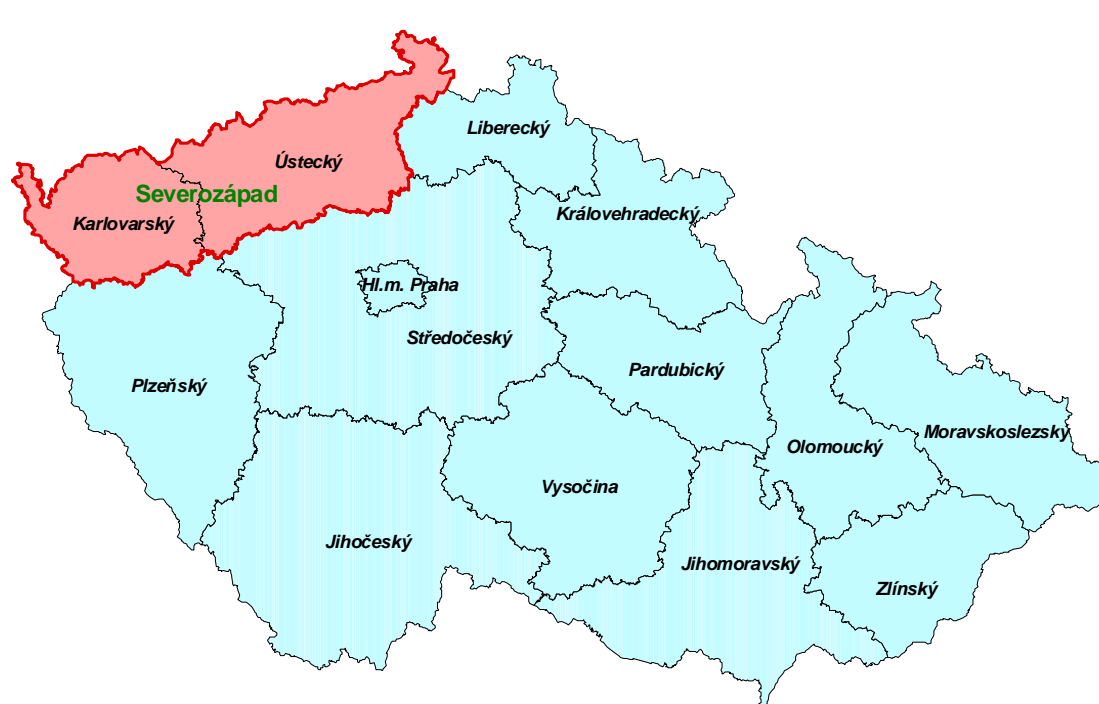
Zdroj: Eurostat, ČSÚ

Z uvedené tabulky je patrné, že jak jednotlivé kraje tak i region NUTS II Severozápad jako celek se z pohledu celkové výkonnosti a struktury hospodářství nacházejí hluboko pod průměrnou úrovní EU. Meziroční nárůst HDP sice, zejména v případě Ústeckého kraje, svědčí o rostoucí úrovni hospodářství, výraznou bariérou však zůstává především negativní odvětvová struktura, vyznačující se vysokým podílem průmyslových oborů oproti stále velmi nízkému zastoupení terciární sféry.

2.2 Poloha a osídlení regionu

Území regionu soudržnosti NUTS II Severozápad zahrnuje 2 kraje (NUTS III): Karlovarský a Ústecký. Karlovarský kraj se dále dělí na 3 okresy a 7 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, Ústecký na 7 okresů a 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Kartogram 1 - NUTS II Severozápad v rámci ČR



Zdroj: kartogram Cassia Development & Consulting

Region NUTS II Severozápad se rozprostírá ve směru od jihozápadu na severovýchod od Smrčin a Českého lesa, přes Krušné hory, Karlovarskou vrchovinu (se Slavkovským lesem a Tepelskou vrchovinou), Doupovské hory, Mosteckou pánev, České středohoří až po Lužické hory. Na SV regionu na hranicích se Saskem navazují na Krušné hory, Děčínská vrchovina a Šluknovská pahorkatina. V Karlovarském kraji vyplňují centrální prostor mezi pohořími Chebská a Sokolovská pánev.

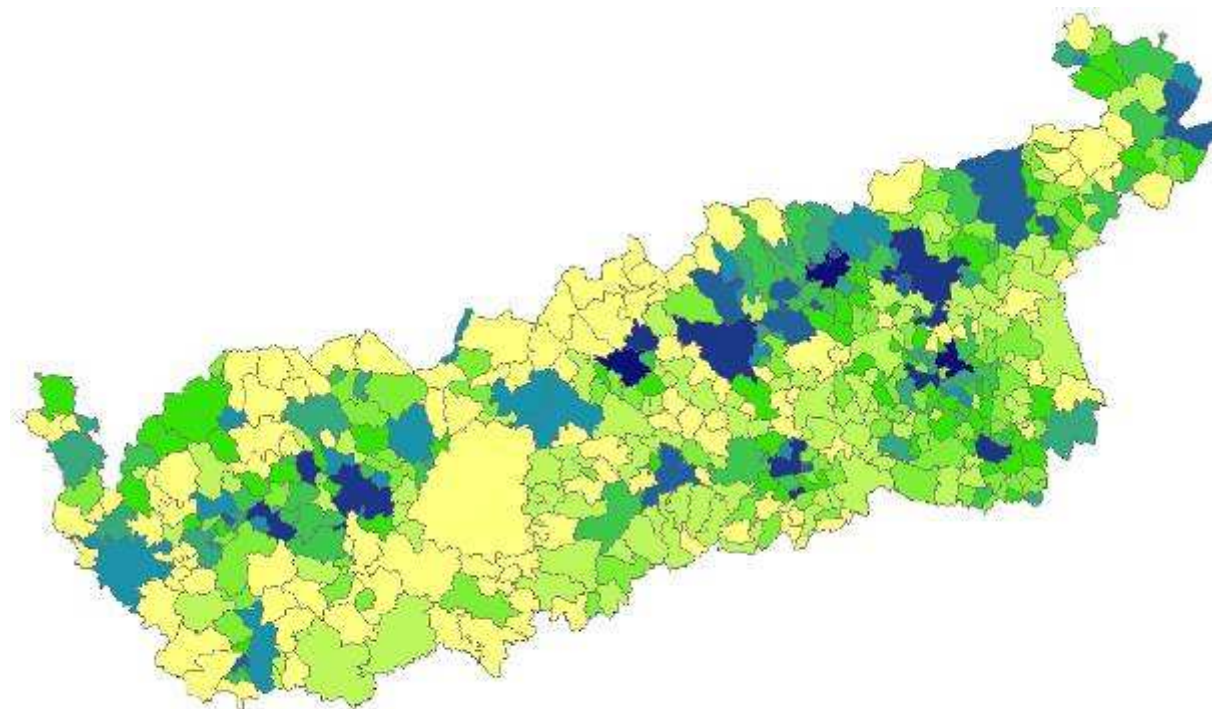
Polohu regionu lze v kontextu střední Evropy hodnotit jako výhodnou. Region leží svojí východní částí na spojnici významné transevropské rozvojové osy spojující Berlín, Prahu a Vídeň. V rámci ČR je exponovanost polohy umocněna relativní blízkostí a snadnou dopravní dostupností hlavního města Prahy, což platí zejména pro Ústecký kraj.

2.2.1 Struktura osídlení

V regionu NUTS II Severozápad žije přibližně 1,13 milionu obyvatel, což představuje přibližně 1/10 populace České republiky. Severozápad je druhým nejmenším regionem v ČR.

Průměrná hustota zalidnění 130 osob/km² se rovná celostátnímu průměru, výrazně vyšší hustota osídlení je zejména v rámci Ústeckého kraje, jak je patrné z následujícího kartogramu.

Kartogram 2 - Hustota zalidnění regionu k 31. 12. 2004



Zdroj: ČSÚ, kartogram Cassia Development & Consulting

V rámci regionu mají nejexponovanější polohu urbanizovaná území, která leží na hlavních dvou rozvojových osách – „pánevni“, s vysokou koncentrací obyvatelstva a průmyslu, a „labské“, která je součástí transevropského dopravního koridoru.

Severozápad je regionem s vysokou mírou urbanizace. Ve městech žije více než 80 % jeho celkové populace. Struktura osídlení je polycentrická, tzn. že na rozdíl od jiných regionů nemá Severozápad výrazné dominující centrum, nýbrž šest přibližně stejně velkých měst s 50 – 100 tis. obyvateli.

Severozápad tvoří celkem 486 obcí, přičemž průměrný počet obyvatel připadajících na 1 obec dosahuje vysoce nadprůměrné hodnoty - přibližně 2 300 obyvatel (průměr v celé ČR je 1 645 obyvatel).

Území regionu se uvnitř vyznačuje značnými rozdíly v koncentraci obyvatel, kdy hustota obyvatelstva Ústeckého kraje je téměř dvojnásobná oproti kraji Karlovarskému. V meziokresním srovnání je nejhustěji osídlen okres Ústí nad Labem s 271 obyvateli na 1 km², naproti tomu okres Karlovy Vary dosahuje hodnoty pouhých 74 obyvatel na km². Vzhledem k tomu, že 1/10 rozlohy Karlovarského kraje zaujímá neobydlený a ekonomicky nevyužitelný Vojenský újezd Hradiště, je hustota zalidnění Karlovarského kraje de facto 102 obyv./km².

Nejhustěji je osídlena podkrušnohorská hnědouhelná pánev s konurbací měst Děčín – Ústí nad Labem – Teplice – Most – Chomutov, kde se hustota zalidnění pohybuje mezi 250 – 300 obyvateli na km². Největší obcí je město Ústí nad Labem s 93 859 obyvateli. Stejně vysoká hustota zalidnění je rovněž na území menší Sokolovské pánve (s povrchovou těžbou hnědého uhlí a kaolinu) s městy Ostrov – Karlovy Vary – Chodov – Sokolov, v rámci níže jsou největším městem Karlovy Vary s 51 537 obyvateli.

Vedle Vojenského újezdu Hradiště v Karlovarském kraji a velkoplošných zvláště chráněných území (Národní park České Švýcarsko, chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, České středohoří, Labské pískovce, Lužické hory a Kokořínsko) patří k typickým oblastem s nízkou mírou urbanizace a velmi nízkou hustotou zalidnění pohraniční pohoří Českého lesa, Smrčín, Krušných hor a rovněž území největší české vnitřní periferie (tj. území přibližně mezi městy Karlovy Vary, Žatec, Rakovník a Plzeň), která zasahuje na území obou krajů svojí severozápadní polovinou.“

Tabulka 1 – Srovnání vybraných ukazatelů osídlení krajů ČR r. 2005

Kraj	Počet obcí	Průměrný počet částí obcí	Průměrná výměra obce (km ²)	Průměrný počet obyvatel na obec	Hustota obyv./km ²	Počet měst	Podíl městského obyvatelstva (%)
Česká republika	6 248	2,4	12,6	1 636	130	70	70,2
NUTS II Severozápad	486	3,4	17,8	2 318	130	74	79,7
Karlovarský kraj	132	3,9	25,1	2 307	92	28	80,7
Ústecký kraj	354	3,2	15,1	2 322	154	46	79,3
Hlavní město Praha	1	147,0	496,1	1 170 571	2 360	1	100,0
Středočeský kraj	1 146	2,4	9,6	998	104	74	54,6
Jihočeský kraj	623	3,2	16,1	1 004	62	45	63,9
Plzeňský kraj	501	3,1	15,1	1 097	73	46	66,7
Liberecký kraj	215	3,5	14,7	1 989	135	78	77,9
Královéhradecký kraj	448	2,4	10,6	1 222	115	68	68,2
Pardubický kraj	452	2,2	10,0	1 118	112	61	61,2
Vysočina	704	2,0	9,7	725	75	58	58,4
Jihomoravský kraj	672	1,4	10,7	1 682	157	63	62,8

Olomoucký kraj	397	1,9	13,3	1 611	121	58	57,7
Zlínský kraj	304	1,4	13,0	1 943	149	61	61,2
Moravskoslezský kraj	299	2,1	18,2	4 191	231	77	76,7

Zdroj: ČSÚ, Malý lexikon obcí ČR 2005

Z hlediska kategorizace obcí podle velikostních kategorií jsou oba kraje relativně podobné, v obou průměrný počet obyvatel připadajících na 1 obec dosahuje vysoce nadprůměrné hodnoty přibližně 2 300 obyvatel (průměr v celé ČR je 1 645 obyvatel). Nejvyšší podíl obyvatel v Karlovarském kraji žije v obcích s 10 až 50 tisíci obyvateli, zatímco v Ústeckém kraji je to v obcích nad 50 tisíc obyvatel.

Celkově je sídelní struktura regionu Severozápad méně rozdrobena než je tomu na úrovni ČR a ve městech, zde žije přibližně 80 % obyvatel oproti 70 % na celorepublikové úrovni (Karlovarský kraj vykazuje po Praze nejvyšší podíl městského obyvatelstva).

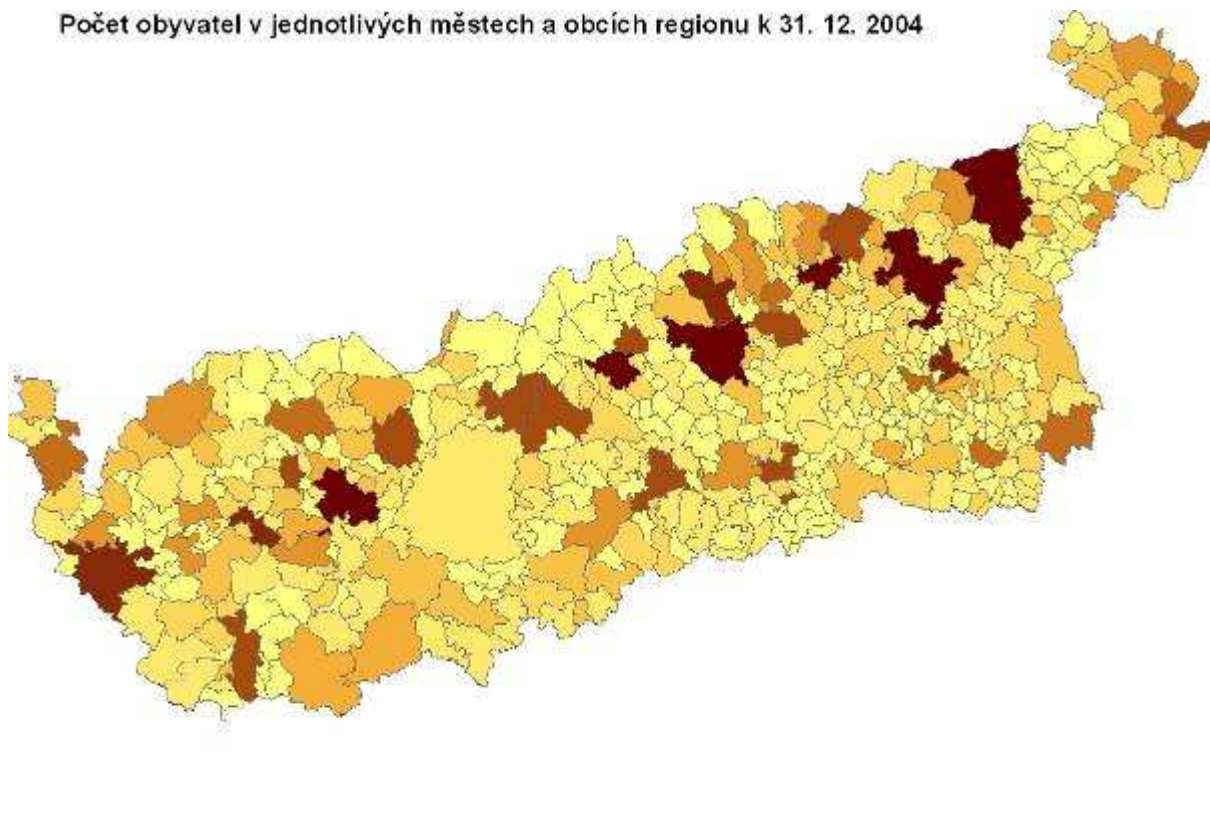
Tabulka 2 - Struktura obcí podle počtu obyvatel (2004)

	Karlovarský kraj				Ústecký kraj				NUTS II Severozápad			
	počet obcí		počet obyvatel		počet obcí		počet obyvatel		Počet obcí		počet obyvatel	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Do 199	20	15,2	2 758	0,9	63	17,8	8 469	1,0	83	17,1	11 227	1,0
200 – 499	39	29,5	13 312	4,4	127	35,9	42 296	5,1	166	34,2	55 608	4,9
500 – 999	30	22,7	19 629	6,4	75	21,2	51 674	6,3	105	21,6	71 303	6,3
1 000 - 1 999	17	12,1	25 469	8,4	39	10,7	54 773	6,7	54	11,1	80 242	7,1
2 000 - 4 999	13	9,8	37 858	12,4	25	7,1	78 050	9,5	38	7,8	115 908	10,3
5 000 - 9 999	6	4,5	37 330	12,3	8	2,3	57 803	7,0	14	2,9	95 133	8,4
10 000 – 19 999	4	3,0	58 509	19,2	9	2,5	141 586	17,2	13	2,7	200 095	17,8
20 000 – 49 999	2	1,5	58 186	19,1	3	0,8	72 619	8,8	5	1,0	130 805	11,6
50 000 – 99 999	1	0,8	51 537	16,9	5	1,4	314 863	38,3	6	1,2	366 400	32,5
nad 100 000	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	132	100	304 588	100	354	100	822 133	100	486	100	1 126 721	100
Z toho města	28	21,2	245 656	80,7	46	13,0	652 301	79,3	74	15,2	897 957	79,7

Zdroj: Statistická ročenka Karlovarského kraje 2005, ČSÚ
Statistická ročenka Ústeckého kraje 2005, ČSÚ

Kartogram 3 - Počet obyvatel ve městech a obcích k 31. 12. 2004

Počet obyvatel v jednotlivých městech a obcích regionu k 31. 12. 2004



Zdroj: ČSÚ, kartogram Cassia Development & Consulting

Region se rovněž vyznačuje vysokým počtem sídelních jednotek (částí obcí) na 1 obec, což platí zejména pro pohraniční okresy. Oba charakteristické rysy jsou výsledkem poválečné transformace sídelní soustavy spojené s odsunem německého obyvatelstva z pohraničních oblastí. Velký počet sídel byl vylidněn, což vedlo nejenom k přeměně funkce těchto sídel, ale také k jejich integraci do větších administrativních jednotek.

2.2.2 Venkovské oblasti

Venkovský prostor v regionu je dlouhodobě vylidňován a poznamenán i zánikem celých sídel. Hustota zalidnění je velmi nízká. Rozpadem socialistického zemědělství s výrazným snížením zemědělské výroby pozbyl venkov značnou část své ekonomické základny. Nezemědělské ekonomické aktivity jsou ve venkovském prostoru spíše výjimkou. V horských polohách Krušných hor, u větších vodních ploch a v některých dalších krajinářsky zajímavých územích se rozvíjí cestovní ruch a příměstská rekreace místních obyvatel. Celkovou obměnou obyvatel po 2. světové válce a novým osídlením zanikly staré tradice a zvyky, které se jen obtížně obnovují.

Vzhled venkovských obcí je poznamenán mnohaletou nedostatečnou údržbou a obnovou. V mnoha obcích jsou opuštěné objekty socialistické zemědělské velkovýroby. Urbanistická struktura vesnic je mnohde narušena nevhodnou panelovou výstavbou vícepodlažních obytných domů. Část dochovaného domovního fondu je využívána jako rekreační objekty. Na druhé straně se vyznačuje venkovský prostor kulturními, technickými a přírodními památkami a zajímavostmi.

Venkov je poměrně široký pojem. Většinou je chápán jako „zbytková kategorie“ vně urbanizovaných území, tzn. aglomerací. V současné době se výrazným způsobem mění podmínky za nichž dochází k vývoji venkova, při jejichž zohlednění lze venkovské oblasti v regionu rozčlenit následovně:

1. venkovská území v blízkosti urbanizovaných území s rozvojovou dynamikou zejména v důsledku zajištění sídelní funkce urbanizovaných území;
2. venkovská území mimo aglomerace se stabilní sídelní strukturou a rozvojovou dynamikou v důsledku rozvoje cestovního ruchu, případně postupného rozvoje MSP;
3. strukturálně slabá, periferní venkovská území s potřebou stabilizace středisek venkovského osídlení, především středisek místního významu a zatraktivnění obcí prostřednictvím cílených integrovaných investic.

Venkovský prostor v regionu Severozápad plní zejména sídelní a obslužnou funkci. Mnoho obyvatel z těchto oblastí každodenně dojíždí za prací do měst a průmyslových podniků. Vzhledem k nízké úrovni základní vybavenosti na vesnici jsou obyvatelé nuceni též dojíždět do škol, k lékařům a za ostatními službami, koncentrovanými do větších sídel. Zde je zapotřebí zdůraznit, že prakticky celá síť místních silnic je značně zanedbaná a nedostatečné napojení venkovských oblastí na urbanizovaná centra tak znatelně limituje jejich další rozvoj. Tuto situaci navíc umocňuje neadekvátní přístupnost mnoha vesnic veřejnou dopravou, která byla v minulých letech negativně ovlivněna zrušením některých vlakových a autobusových spojů. Ty byly zrušeny v důsledku razantního poklesu využívání této dopravy z důvodu nízké kvality poskytovaných služeb a značného nárůstu individuální automobilové dopravy.

2.3 Regionální infrastruktura

2.3.1 Dopravní infrastruktura a obslužnost území

Dopravní infrastruktura představuje jeden z hlavních faktorů ovlivňujících možnosti regionálního rozvoje celého regionu, a to nejen z pohledu dopravní obslužnosti území, ale i z pohledu zpřístupnění rozvojových zón, oblastí s potenciálem pro rozvoj v cestovním ruchu a v neposlední řadě jako základní prvek podnikatelské infrastruktury potřebné pro zajištění adekvátních podmínek pro příliv investic do území.

Doprava a komunikace jsou v regionu velmi významným sektorem, jednak díky tomu, že územím prochází hlavní evropský koridor Berlin-Drážďany-Praha-Vídeň se soustředěnou dopravou (v okresech Děčín, Ústí nad Labem a Litoměřice), jednak díky specializaci regionu na těžká průmyslová odvětví, která využívají železniční dopravu. Z toho důvodu je v regionu rozsah železniční sítě a související infrastruktury (opravny ap.) nadprůměrný.

Po roce 1990 se významně zvýšil podíl silniční nákladní dopravy, která v současnosti úspěšně konkuruje železnici, i když technický stav a částečně i hustota silniční sítě je nevyhovující. Ze střední části regionu (Chebsko až Děčínsko) je z hospodářského hlediska nedostatečné napojení do vnitrozemí a Prahu.

Celorepublikový význam má region z hlediska vodní dopravy. Regionem protékají řeky Ohře a Labe, obě zařazené v koncepci dopravních sítí ČR jako dopravně využitelné dopravní cesty. Zatímco řeka Ohře je sledována pouze jako potenciálně využitelný vodní tok, Labe je vodní cestou převyšující svým významem hranice regionu; nezbytné je zde zlepšit plavební podmínky na dolním toku Labe.

Z pohledu současné situace je základní dopravní infrastruktura v území dále doplňována v Karlovarském kraji o mezinárodní letiště. V celkovém kontextu pak dopravní infrastrukturu doplňují dopravní terminály a síť pěších a cyklotras využívaných v převážné míře zejména pro rozvoj cestovního ruchu a lokální dopravní obslužnost.

2.3.1.1 Silniční infrastruktura

Základním prvkem silniční sítě v regionu Severozápad je několik komunikací mezinárodního či nadregionálního významu. Základní význam z pohledu rozvoje zejména severní části regionu má dálnice D8 Praha – Ústí nad Labem – státní hranice ČR-SRN, tvořící součást transevropské sítě TEN-T a IV. multimodálního panevropského dopravního koridoru. Tato komunikace zajišťuje nejen napojení severní části regionu na Pražskou aglomeraci, ale rovněž na sousední region Saska, kde zajišťuje napojením na německou dálnici A17 propojení s aglomerací Drážďan. Dálnice v současné době není dobudována, přestože na propojení D8 a A17 včetně výstavby hraničního mostu je vypracovaná mezinárodní dohoda.

Klíčový význam má dobudování tohoto propojení nejen z důvodu dokončení páteřního napojení regionu, ale též z důvodu nutného odlehčení mezinárodní silnice E55 Helsingborg –

Berlin – Praha - Salzburg – Venezia - Brinidisi – Patra – Kalámata, která je dnes vedena po silnici I/8 přes Teplice a naprosto neodpovídá potřebám současného dopravního zatížení.

Navazujícími komunikacemi tvořícími či plánovanými jako pátevní síť regionu jsou silnice R7/I/7 v trase Praha – Chomutov (zatím v regionu není vybudována) a R6 Praha – Karlovy Vary (v provozu úsek státní hranice – Kamenný Dvůr, částečně v polovině profilu, a část průtahu Karlovými Vary). Obě tyto komunikace rovněž tvoří součást mezinárodní transevropské sítě TEN-T a spolu s dalšími komunikacemi I. a II. třídy a zmíněnou dálnicí D8 tvoří základ silniční sítě regionu, která by měla umožnit nejen dostatečně kapacitní napojení regionu na okolní prostor, ale i základní podmínky pro vnitřní mobilitu obyvatel.

Tabulka 3 – Hustota silniční a dálniční sítě

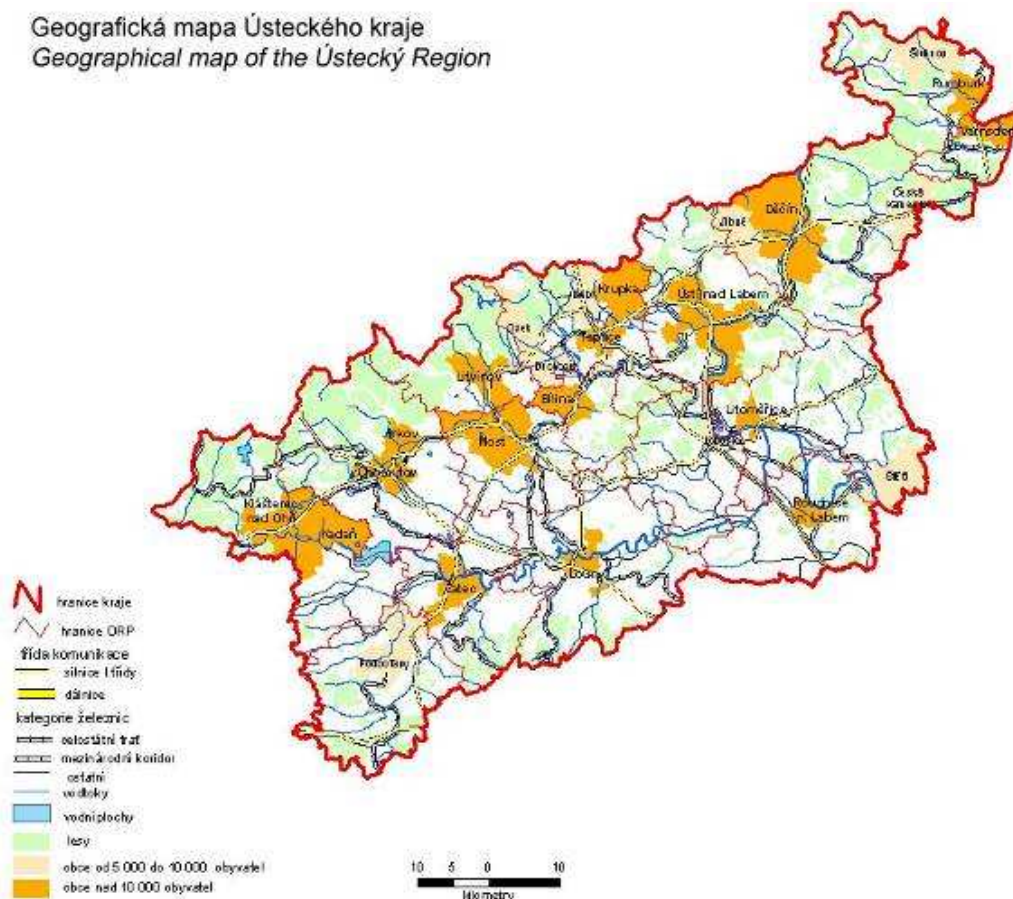
Země	Hustota dálnic		Hustota silnic II. třídy		Hustota silnic III. třídy	
	km / km ²	km/ tis. obyvatel	km / km ²	km/ tis. obyvatel	km / km ²	km/ tis. obyvatel
EU 15	0,017	0,140	*	*	*	*
Česká republika	0,007	0,053	0,186	1,435	0,433	3,339
NUTS II Severozápad	0,003	0,026	0,169	1,300	0,464	3,558
Karlovarský	-	-	0,170	1,848	0,380	4,133
Cheb	-	-	0,145	1,503	0,431	4,475
Karlovy Vary	-	-	0,158	2,116	0,329	4,414
Sokolov	-	-	0,227	1,832	0,427	3,450
Ústecký	0,006	0,036	0,169	1,097	0,516	3,345
Děčín	-	-	0,162	1,099	0,439	2,983
Chomutov	-	-	0,144	1,079	0,449	3,357
Litoměřice	0,024	0,217	0,201	1,796	0,645	5,779
Louny	-	-	0,187	2,431	0,540	7,027
Most	-	-	0,118	0,471	0,338	1,354
Teplice	-	-	0,145	0,533	0,561	2,061
Ústí nad Labem	0,012	0,042	0,198	0,680	0,594	2,039
Hl. m. Praha	0,021	0,009	0,060	0,026	-	-
Středočeský	0,016	0,152	0,215	2,071	0,568	5,464
Jihočeský	0,001	0,014	0,163	2,619	0,380	6,103
Plzeňský	0,014	0,194	0,200	2,747	0,409	5,631
Liberecký	-	-	0,154	1,139	0,512	3,791
Královéhradecký	-	-	0,189	1,646	0,509	4,425
Pardubický	-	-	0,202	1,807	0,492	4,398
Vysočina	0,013	0,180	0,236	3,163	0,425	5,693
Jihomoravský	0,018	0,111	0,209	1,317	0,345	2,173
Olomoucký	-	-	0,178	1,450	0,428	3,476
Zlínský	-	-	0,145	0,972	0,305	2,048
Moravskoslezský	-	-	0,134	0,592	0,341	1,500

Pozn.: * údaj není k dispozici; - v kraji (okrese) se nenachází dálniční síť

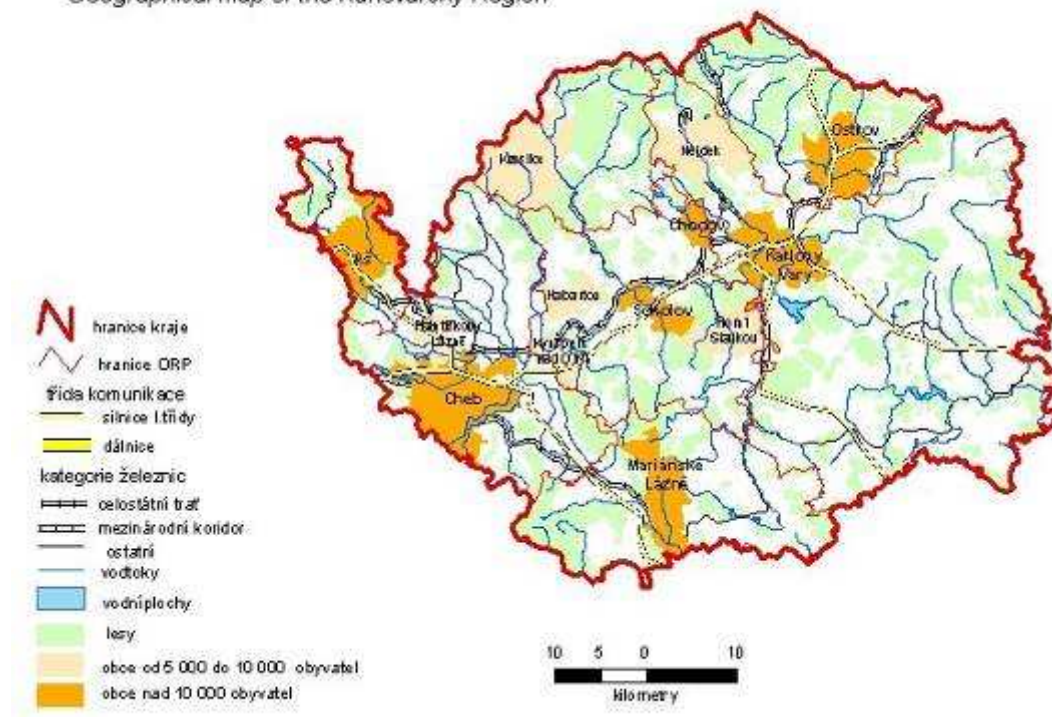
Zdroje: EHK/OSN, Eurostat, ČSÚ – krajské ročenky, vlastní přepočty

Celková kilometráž silnic II. a III. třídy v regionu NUTS II Severozápad čítá 5 474 km, což představuje necelých 10 % délky těchto silnic na území České republiky. V porovnání s ostatními regiony (NUTS II) dosahuje procentní podíl regionu Severozápad na celkovém počtu (délce) silniční sítě spíše podprůměrných hodnot. Při srovnání hustoty silniční sítě je možno konstatovat, že region Severozápad se pohybuje zhruba na průměru celé ČR.

Kartogram 4 - Mapa hlavních silnic a železnic Ústeckého a Karlovarského kraje



Geografická mapa Karlovarského kraje
Geographical map of the Karlovarský Region



Dálnice, rychlostní silnice a silnice I. třídy jsou v majetku státu, silnice druhé a třetí třídy v majetku příslušných krajů. O technický stav místních komunikací se stará příslušná obec.

Technický stav komunikací je neuspokojivý, jak z pohledu technického, tak i co do jejich hustoty včetně značného množství bodových závad. Toto omezení je zejména ve vztahu k potenciálním investorům, kde je limitujícím prvkem jak omezená propustnost a počet hraničních přechodů, tak kapacita a kvalita nosných komunikačních tahů.

Valná část silniční sítě nesplňuje požadované parametry, nedokončené páteřní trasy pak zapříčiňují přetížení dopravní sítě, a to nejen v důsledku transitzní dopravy, ale i v důsledku rostoucí vnitroregionální dopravy mezi jednotlivými centry osídlení.

Velmi nízkou kvalitu vykazují zejména silnice II. a III. třídy spravované kraji, na kterých se stále nedaří odstranit historický dluh v důsledku omezeného rozvoje infrastruktury v příhraničních oblastech v době minulého režimu.

Nedostatečná je rovněž nízká propustnost státní hranice zapříčiněná nízkým počtem dostatečně kapacitních hraničních přechodů. Vzhledem k tomu, že se jedná o příhraniční oblasti, má tato skutečnost negativní vliv na rozvoj hospodářské a sociální spolupráce nejen se sousedním Německem, ale i na celkovou možnost zapojení regionu do jednotného Evropského prostoru, což v přeneseném důsledku významně přispívá k jeho snížené konkurenceschopnosti.

Kromě uvedených závad silniční sítě se stále nedaří minimalizovat negativní vlivy dopravy na obyvatelstvo (dopravní nehody, emise, hluk apod.), zejména díky chybějícím obchvatům sídel a sídelních aglomerací.

Tabulka 4 – Počet nehod v silničním provozu, při nichž došlo ke zranění nebo usmrcení osob

	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem ČR	34 445	22 718	23 428	23 890	24 650	23 674
NUTS II Severozápad	4 110	2 727	2 598	2 695	2 670	2 842
Karlovarský kraj	1 040	755	721	714	778	832
Ústecký kraj	3 070	1 972	1 877	1 981	1 892	2 010
Hl.m. Praha	4 846	3 133	3 243	3 398	3 269	3 086
Středočeský kraj	4 844	3 188	3 399	3 443	3 633	3 530
Jihočeský kraj	2 966	1 848	1 897	1 946	1 967	1 850
Plzeňský kraj	2 670	1 566	1 670	1 654	1 768	1 758
Liberecký kraj	1 589	1 101	1 069	1 158	1 143	1 083
Královéhradecký kraj	1 958	1 376	1 376	1 332	1 369	1 356
Pardubický kraj	1 970	1 463	1 498	1 551	1 562	1 563
Vysočina	1 926	1 415	1 432	1 458	1 514	1 506
Jihomoravský kraj	3 519	2 392	2 377	2 487	2 686	2 524
Olomoucký kraj	2 218	1 447	1 491	1 528	1 471	1 467
Zlínský kraj	1 861	1 232	1 307	1 315	1 369	1 249
Moravskoslezský kraj	4 078	2 557	2 669	2 620	2 899	2 702

Zdroj: PP ČR

2.3.1.2 Železniční síť

Základní dopravní síť regionu doplňuje síť železničních tratí, tvořená z pohledu napojení regionu na okolní prostor zejména páteřní tratí č. 090 Břeclav – Brno - Praha - Ústí nad Labem – Děčín s pokračováním do Drážďan, tvořící I. národní tranzitní železniční koridor a tratí č. 170 Ostrava – Praha – Plzeň - Mariánské Lázně - Cheb, tvořící III. národní tranzitní železniční koridor.

Z pohledu vnitřního propojení regionu je celková páteřní síť doplněna tratí č. 130 Ústí nad Labem – Chomutov s navazující tratí č. 140 Chomutov – Cheb a tratěmi č. 081 Děčín - Rumburk, Cheb a č. 170 Cheb - Plzeň.

Železniční síť v regionu až na výjimky nesplňuje zejména v rámci I. transitního koridoru parametry pro mezinárodní provoz. K hlavním problémům v tomto ohledu patří zejména zanedbaný stavebně technický stav, zastaralé sdělovací a zabezpečovací prostředky a kvalita využívaných vozidel.

Velmi špatný technický stav vykazují rovněž jednotlivé železniční uzly, což díky komplikovanému odbavení zvětšuje časové ztráty v železniční dopravě a značně znevýhodňuje železniční dopravu ve vztahu k ostatním druhům dopravy.

Pro další rozvoj na úrovni regionu NUTS II je třeba zajistit zejména modernizaci jednotlivých tratí včetně jejich technického a technologického zázemí a úpravy či budování moderních

odbavovacích terminálů umožňujících bezproblémovou integraci železniční dopravy do systému dopravní obslužnosti.

2.3.1.3 Vodní doprava

Územím regionu prochází mezinárodní Labská vodní cesta a nacházejí se zde dva velmi důležité přístavy a jediný hraniční přechod pro lodní dopravu v ČR (Hřensko). Celkovou vybavenost vodní cesty doplňuje cca 40 přístavů a překladišť na Dolním Labi, z nichž mezi největší patří Děčín Loubí, Děčín Rozbělesy, Ústí nad Labem Krásné Březno, Ústí nad Labem Vaňov, Lovosice a Štětí.

Význam vodní cesty v rámci regionu hraje svoji nezastupitelnou roli, a to jak díky stále přetrvávajícímu významu vodní cesty pro přepravu levných a hromadných substrátů, tak díky rostoucímu potenciálu využití vodní cesty pro osobní dopravu zejména ve vazbě na rozvoj cestovního ruchu v regionu.

V tomto kontextu se pro vodní dopravu jeví jako využitelné i vodní nádrže v regionu (Jesenice, Skalka) a dosud nepřiliš využívaná řeka Ohře.

Z pohledu dalšího možného rozvoje a využití potenciálu vodní dopravy je potřeba zajistit zejména dobudování navazující infrastruktury v podobě přístavišť a komunikací umožňující plynulé zapojení vodní dopravy do celkové dopravní soustavy regionu.

2.3.1.4 Letecká doprava

Stejně jako vodní doprava nabývá postupně na významu i doprava letecká. Region je z pohledu mezinárodního leteckého provozu relativně dobře dostupný prostřednictvím letiště Praha Ruzyně. Z pohledu maloobjemového provozu zejména ve vazbě na rozvoj cestovního ruchu vykazuje významný potenciál mezinárodní letiště v Karlových Varech, které za první tři čtvrtletí roku 2005 odbavilo zejména na linkách do Moskvy a charterové lince Monastýru 29612 cestujících.

Přestože do zlepšení podmínek provozu tohoto letiště byly v uplynulých letech investovány značné prostředky zejména v oblasti komfortu odbavení pasažérů a navádění letadel, je potřeba pokračovat v celkové modernizaci infrastruktury pro leteckou dopravu v regionu zejména s cílem zajištění její konkurenceschopnosti.

2.3.2 Dopravní obslužnost

V základní obslužnosti Ústeckého kraje je zahrnuto v roce 2005 3914 spojů o celkové délce 60 904 km. Největším dopravcem je Dopravní podnik Ústeckého kraje, a.s., který provozuje 98 % všech spojů základní dopravní obslužnosti provozované na základě smlouvy s Ústeckým krajem. Do základní dopravní obslužnosti jsou zahrnuty i linky MHD přesahující hranice měst a provozované dopravními podniky velkých měst.

Základní dopravní obslužnost Karlovarského kraje připravuje plán na rok 2006, podle něhož má dotovat provoz 118 autobusových linek (z toho 1 trolejbusové). Podle usnesení Rady

Karlovarského kraje nebude dotován provoz na úseku Karlovy Vary - Cheb. Největším dopravcem jsou Autobusy Karlovy Vary, a.s. s 51 % dotovaných linek.

Ústecký kraj připravuje integrovaný dopravní systém, a proto byla založena společnost IDS Ústeckého kraje, a.s. Po zrušení veřejné soutěže je však zachován do konce roku 2006 status quo a práce na rozvoji integrovaného dopravního systému nepokračují.

Karlovarský kraj zahájil 1.7. 2004 provoz Integrované dopravy Karlovarského kraje - IDOK. Je zavedena na Sokolovsku a umožňuje používání předplatních jízdenek u všech dopravců na regionálních linkách a MHD Sokolov. Integrovaný dopravní systém koordinuje Koordinátor integrovaného dopravního systému Karlovarského kraje, p.o.

Městská hromadná doprava působí v silně urbanizovaném území, jakým je podkrušnohorská část Ústeckého kraje, ve které žije 50 % obyvatel ve městech s vlastní městskou hromadnou dopravou, v podstatě na téže území jako dopravci veřejné linkové dopravy a v některých případech dochází k vzájemné konkurenci linek a spojů.

Integrace městské hromadné dopravy s veřejnou linkovou dopravou a drážní osobní dopravou je příležitostí k dosažení vyšší celkové kvality dopravy ve městech a v příměstských oblastech s lepším využitím dotačních finančních prostředků.

Na území regionu Severozápad je ve funkci Integrovaná doprava Karlovarského kraje IDOK, zahrnující též MHD Sokolov a mezinárodní integrovaný systém EGRONET s 635 linkami a společným lístkem Egronet – Tiket. Tento systém je v jeho české části téměř utajen, neexistuje samostatná webová prezentace, je využíván na železnicích a znalcům umožňuje i jízdu v některých systémech MHD.

Drážní osobní dopravu tvoří kromě železniční dopravy též trolejbusové a tramvajové linky.

2.3.3 Další technická infrastruktura

Kromě dopravní infrastruktury a základní technické infrastruktury spadající pod oblast ochrany životního prostředí tvoří základ podmínek pro rozvoj regionu i energetická a informační infrastruktura.

2.3.3.1 Energetika

Stávající energetická soustava zabezpečuje potřeby elektrické energie i plynu v regionu. Území regionu je zásobováno elektřinou z distribučních sítí VN 22 kV a v malé míře kabelovou sítí VN 10 kV, která až na výjimky dostačuje a nevyžaduje větší investice.

Distribuci plynu zajišťuje v území síť tranzitních plynovodů a navazující soustava vysokotlakých plynovodů zásobující celé území kraje. Dodávka plynu spotřebitelům je realizována prostřednictvím středotlaké a nízkotlaké plynovodní sítě.

V lokalitách mimo dosah zásobování zemním plynem je v omezené míře využíván zkapalněný plyn.

Region se vyznačuje relativně nízkým využitím obnovitelných zdrojů energie. Významným potenciálem v tomto ohledu je zejména větrná energie, případně biomasa, která by mohla získat na významu zejména v souvislosti s možným využitím rekultivovaných důlních prostor pro její pěstbu.

2.3.3.2 Informační a telekomunikační technologie

Veřejná telekomunikační síť v regionu je ve správě společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. a je v současné době na území celého regionu Severozápad řešena jako homogenní překryvná síť tvořená digitálními spojovacími systémy. Přes celkovou kvalitu vykazuje síť nedostatky zejména v řídce osídlených oblastech, kde stále nebyl dokončen proces digitalizace rozvodů. V důsledku tohoto faktu se příhraniční a méně osídlené oblasti stále potýkají s nedostatečnou dostupností vysokorychlostního internetu na bázi DSL. Díky neexistenci alternativních technologií v podobě kabelových sítí či kvalitních bezdrátových přenosů se tak tyto oblasti potýkají se zhoršenými podmínkami pro přístup k informačním technologiím.

Mimo uvedené pevné telefonní sítě je na území celého kraje vybudována síť všech tří t.č. na trhu působících operátorů mobilních telefonů (Eurotel, T-mobil a Vodafone). I tato síť však vykazuje nedostatky v pokrytí zejména méně osídlených oblastí, jednotlivé nedostatky jsou však postupně odstraňovány.

I přes meziroční nárůst (r. 2003 – 2004) informačních a komunikačních technologií v domácnostech lze při srovnání procentuálního zastoupení jednotlivých ICT (pevná telefonní linka, kabelová televize, osobní počítač, připojení k internetu, vysokorychlostní připojení k internetu) v Karlovarském a Ústeckém kraji s ostatními kraji, resp. ČR celkově, s výjimkou nadprůměrného výskytu přípojek kabelové televize pozorovat nižší zastoupení uvedených technologií, zejména osobních počítačů a vysokorychlostního připojení k internetu.

Tabulka 5 – Vybavenost domácností informačními technologiemi (4. čtvrtletí 2004)

Kraj	Pevná linka	Kabelová televize	Počítač*	Internet	
				*	**
EU (25)	-	33,0	55,0	43,0	-
ČR	61,9	22,2	29,5	19,4	65,6
Karlovarský	56,1	35,4	27,4	17,1	62,4
Ústecký	49,6	30,7	22,1	15,4	69,4
Hlavní město Praha	85,7	22,1	41,5	34,7	83,7
Středočeský	68,4	25,0	28,8	22,3	77,4
Jihočeský	62,3	17,3	31,5	18,6	59,1
Plzeňský	67,4	24,2	28,2	16,0	56,8
Liberecký	57,5	16,8	26,8	17,0	63,4
Královéhradecký	61,7	11,0	30,6	21,9	71,6
Pardubický	58,8	18,3	27,5	14,1	51,2
Vysočina	62,3	16,8	30,6	16,7	54,5
Jihomoravský	64,9	28,7	33,3	18,7	56,1

Olomoucký	48,8	15,0	18,2	12,8	70,3
Zlínský	64,9	26,7	27,2	13,7	50,4
Moravskoslezský	45,9	18,6	27,8	16,0	57,3

Zdroj: ČSÚ – Výsledky šetření o využívání ICT v domácnostech a mezi jednotlivci v roce 2004.

Poznámka: * Hodnota je procentem z celkového počtu domácností v dané skupině.

** Hodnota je procentem z celkového počtu domácností v dané skupině vybavených osobním počítačem.

Statistika EU - na základě dostupných statistických dat z Eurostatu

Vybavenost informačními a komunikačními technologiemi úzce souvisí s přístupem k těmto technologiím. Podprůměrné statistiky ve sféře vybavenosti domácností informačními a komunikačními technologiemi se tedy rovněž odrážejí v celkově podprůměrných hodnotách přístupu jednotlivců k ICT (přenosný počítač, osobní počítač doma, internet doma) v obou krajích a následně pak v celkové informační gramotnosti místních obyvatel (Karlovarský kraj se dle výsledků výzkumů s 22 % nachází pod průměrem počítačové gramotnosti v ČR v r. 2005, který činí 27 %. Kraj Ústecký je prakticky na průměru 28 %). I přes vysokou míru urbanizace regionu Severozápad, která by z pohledu informační gramotnosti měla představovat jeden z pozitivních faktorů jejího rozvoje, se tedy region v tomto ohledu nachází na poměrně nízké úrovni.

2.4 Životní prostředí

Koncentrace těžkého průmyslu v centrálních oblastech regionu způsobila v minulosti vážné zhoršení životního prostředí. Zejména kvalita ovzduší byla po dlouhou dobu velice špatná. Ačkoli se situace po roce 1990 výrazně zlepšila díky investicím do plynofikace a do odsíření a prachových filtrů v průmyslových zdrojích (zejména severovýchodní část regionu), má stále negativní image poškozeného území, což je jedním z limitujících faktorů pro získávání zahraničních investorů a pro rozvoj turistického průmyslu.

Negativní vlivy se nepříznivě projevují na zdravotních, sociálních a demografických charakteristikách zdejší populace. Přestože došlo v minulých letech k výrazně příznivějším trendům ve vývoji kvality životního prostředí, lze ekologické zátěže z minulých let považovat za jeden z klíčových problémů zejména pánevních částí regionu. V územích devastovaných těžbou nerostů dochází k rekultivaci a revitalizaci území, oblasti poničené imisemi škodlivin (lesy) se rekonstruují. Navrácení ekologické stability čeká též intenzivně zemědělsky obhospodařovanou krajinu (zejména okresy Louny a Litoměřice).

2.4.1 Ovzduší

Kvalita ovzduší v kraji vyhodnocovaná na základě dlouhodobého sledování emisní bilance a imisního zatížení území se výrazně zlepšila, v posledních letech však kolísá. Ke snižování emisí zejména SO_2 z velkých zdrojů docházelo v regionu do roku 2003 v důsledku rekonstrukcí významné části stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší zejména z oblasti energetiky. Nepříznivá emisní bilance se naopak začíná projevovat u NO_x , VOC a nepříznivá imisní bilance u PM_{10} zejména v důsledku přetížení stávajících silnic v kombinaci s rostoucí osobní automobilovou dopravou.

Region celkově zejména díky Ústeckému kraji patří mezi nejvíce emisně zatížené kraje v ČR. V meziokresním srovnání je největším původcem emisí okres Chomutov, a to jak v případě tuhých emisních látek, tak také oxidů dusíku a síry. Naměřené hodnoty zde i několikanásobně přesahují hodnoty v ostatních okresech, jak z pohledu celkového množství produkovaných látek, tak v přepočtu na km^2 či obyvatele.

Tabulka 6 – Podíl krajů na celkovém HDP a na celkových emisích (% podílu, REZZO 1-4)

Kraj	HDP	Tuhé látky	SO_2	NO_x	CO	VOC	NH_3
Ústecký	6,4	8,7	31,5	22,7	6,6	8,6	5,3
Karlovarský	2,4	3,3	7,0	3,9	2,0	2,9	2,4
Praha	25,7	3,1	1,1	5,8	6,0	7,1	3,5
Středočeský	9,0	14,4	11,6	12,2	11,4	14,1	11,7
Liberecký	3,5	3,9	2,0	2,5	3,4	4,0	1,3
Plzeňský	4,9	7,8	5,2	4,9	5,3	6,2	9,3
Jihočeský	5,5	9,6	5,1	5,6	6,2	7,3	14,1
Pardubický	4,1	6,0	9,4	7,2	4,5	5,6	7,5

Královéhradecký	4,6	5,9	3,8	4,0	5,0	6,2	8,0
Olomoucký	4,8	6,0	2,9	4,9	4,8	6,3	5,4
Moravskoslezský	10,3	13,7	13,0	12,0	29,8	10,6	5,7
Jihomoravský	10,3	6,3	1,9	6,6	6,7	10,0	14,4
Vysočina	3,9	7,0	2,0	4,0	4,6	5,8	9,4
Zlínský	4,6	4,4	3,5	3,7	3,5	5,5	5,0

Zdroj: ČHMÚ, ČSÚ

Kvalitu ovzduší krajů v intravilánech měst a obcí v současné době nejvíce ovlivňuje zejména doprava a domácí topeniště vybavená spalovacími zařízeními na tuhá paliva. Nejvýznamnější plošné zdroje znečišťování ovzduší jsou obce a města Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem, Louny a Děčín (Ústecký kraj), Sokolov, Tisová, Aš, Karlovy Vary, Horní Slavkov, Cheb, Chodov, Ostrov, Toužim a Vřesová (Karlovarský kraj).

Celková imisní situace v regionu Severozápad vyznívá příznivě jen pro území Karlovarského kraje, kde dochází k překračování imisního limitu pro ozon a méně pro suspendované částice frakce PM₁₀.

Oproti minulému období došlo k mírnému nárůstu imisního znečištění ovzduší zejména v důsledku nárůstu intenzity automobilové dopravy, které bylo způsobeno rozvojem nových průmyslových výrobních v rozvíjejících se průmyslových zónách v Chomutově, Kadani, Klášterci nad Ohří, Žatci a dalších lokalitách. V důsledku cenových změn paliv pro maloodběratele a elektřiny docházelo k hromadnému odpojování od CZT a instalaci vlastních kotlů jako malých nebo středních zdrojů znečišťování ovzduší.

Oba tyto faktory mohou mít negativní dopad i v rámci budoucího vývoje regionu, čemuž je potřeba cíleně předcházet zejména včasným dobudováním páteřních komunikací a systematickou podporou využití ekologických zdrojů energie nejen v rámci průmyslových provozů, ale i jednotlivými obyvateli regionu.

2.4.2 Voda

Zásobování vodou je v obou krajích na relativně dobré úrovni, z veřejných vodovodů je v obou regionech zásobováno 95 % obyvatel, což region řadí v mezikrajovém srovnání na druhé místo za Prahu (99,8 %).

Hlavními zdroji jsou skupinové vodovody s výkonnými úpravami a odběrem surové vody z podzemních zdrojů, vodárenských nádrží nebo vodních toků.

Všechny skupinové vodovody mají kapacitní rezervy ve zdrojích. To je způsobeno tím, že po odbourání státních dotací vzrostla výrazně cena pitné vody a následně poklesla spotřeba až o 30 – 40 %. Tento pokles patrně již nebude dále pokračovat.

Mimo skupinové vodovody existuje v regionu celá řada lokálních vodovodů pro jednotlivé obce. Ty jsou závislé na místních podzemních nebo povrchových zdrojích, jejichž vydatnost i kvalita jsou kolísavé.

Technický stav některých potrubních sítí zejména v historických centrech měst je na hranici své životnosti nebo již za ní (potrubí z let 1890 – 1900). U malých obecních nebo účelových vodovodů (původně v majetku statků nebo družstev) je špatný technický stav celého vodovodu způsoben obvykle zanedbanou údržbou nebo nevhodně použitým materiálem.

Celkově lepší infrastruktura z hlediska vodovodních i kanalizačních sítí je v Karlovarském kraji. Více než 91 % populace Ústeckého kraje je napojeno na veřejný vodovod, u Karlovarského kraje dosahuje tento podíl dokonce 97,8 %.

Stav odkanalizování a čištění odpadních vod se v posledních deseti letech podstatně zlepšil. Většina obcí nad 500 obyvatel má souvislou kanalizaci a centrální ČOV. V menších obcích pod 500 obyvatel se vyskytuje obvykle nesouvislá, původně dešťová kanalizace, která funguje nyní jako kanalizace jednotná. U některých obcí se v posledních letech vybudovala souvislá splašková kanalizace zakončená společnou ČOV.

V regionu Severozápad je celkem 83,8 % obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci (průměr ČR 77,9 %). Celkově je čištěno 93,7 % odpadních vod, což je naopak lehce pod republikovým průměrem.

Lepší pozici zastává Karlovarský kraj, což se nejvýrazněji projevuje v podílu obyvatel, kteří žijí v domech napojených na kanalizaci s ČOV (90,5 % v Karlovarském kraji, 75,9 % v Ústeckém kraji).

Technický stav, účinnost nebo kapacita některých velkých ČOV neodpovídají potřebám a bude nutné je rekonstruovat nebo intenzifikovat. Mezi hlavní problémy patří zejména nutnost rekonstrukce kanalizace v centrálních částech měst, kde je kanalizace nejstarší a také nejvíce opotřebovaná.

Celková kvalita vod na území regionu Severozápad je značně kolísavá. Karlovarská část regionu představuje v evropském měřítku území ojedinělé počtem vývěrů minerálních vod a plynů a pestrostí jejich chemického složení a počet vývěrů dosahuje několika set.

Naproti tomu v Ústeckém kraji byly v některých profilech pro chemické, fyzikální a mikrobiologické ukazatele stanoveny IV.-V. třídy znečištění vodních toků zejména v důsledku místní intenzivní průmyslové činnosti.

2.4.3 Ochrana přírody a krajiny

Celkové zatížení životního prostředí je v některých oblastech regionu značně zhoršené. Rozsáhlá území jsou devastována těžbou nebo imisemi (lesní porosty). Vyšší zatížení životního prostředí se vyskytuje zejména v oblasti velkých měst Děčína, Chomutova, Litoměřic, Mostu, Teplic a Ústí nad Labem, Sokolova a dalších územích v blízkosti povrchových dolů, tepelných elektráren, průmyslové výroby a v okolí hlavních komunikací.

Kromě přetrvávajícího znečištění ovlivnil průmysl významně celkový ráz i současný stav krajiny v regionu. Hlavní negativní vliv měla zejména povrchová těžba hnědého uhlí a navazující vysoce koncentrovaný provoz tepelných elektráren a chemických provozů. Těžbě uhlí padla za oběť nejen volná krajina, ale i celá města a obce. Následkem dlouhodobého

ovlivnění vzhledu a kvality přírody a krajiny jsou rozsáhlé ekologické zátěže, které jsou klíčovým problémem celého regionu Severozápad tvořícím negativní obraz regionu jak v očích jeho návštěvníků, tak v očích potenciálních investorů a podnikatelů.

I přes značné investice do rekultivace a revitalizace zdevastovaných území, dochází pouze k pomalému navrácení ekologické rovnováhy do poškozených oblastí.

Přesto, že je region zejména v pánevích oblastech jedním z nejzdevastovanějších území v rámci celé ČR, disponuje rovněž velmi unikátními územími se zachovalou přírodou a krajinou, zejména v jeho severní a západní části tvořené velkoplošnými chráněnými územími.

Území je po stránce geologické, geomorfologické, hydrologické a biologické velmi pestré, přestože již mnoho významných lokalit, z hlediska ochrany krajiny a přírody, bylo zničeno.

Největším zvláště chráněným územím je Chráněná krajinná oblast Slavkovský les, která je unikátním krajinným celkem, velmi málo zalidněným, s množstvím přírodně hodnotných lokalit (lesy, louky, rašeliníště, skalní útvary, vývěry minerálních vod a plynů apod). Mezi další významné lokality patří (CHKO) – Labské pískovce, České středohoří (část), Kokořínsko (část), Lužické hory (část) a Národní park (NP) České Švýcarsko.

Na území regionu leží rovněž celkem 202 maloplošných chráněných území zcela nebo z části, v Ústeckém kraji je 137 maloplošných zvláště chráněných území a v Karlovarském kraji se nachází 65 maloplošných chráněných území.

Novým, nicméně velmi důležitým prvkem potvrzujícím unikátnost některých částí území regionu je existence území spadajících do soustavy Natura 2000. Tato soustava představuje soubor mezinárodně chráněných území evropského významu, v nichž se vyskytují ohrožené druhy rostlin, živočichů a cenné biotopy. Jejím cílem je zachování biologické rozmanitosti a zajištění trvalé péče o nejhodnotnější přírodní lokality celé Evropské unie.

V rámci soustavy Natura 2000 se rozlišují dvě směrnice (zákoné předpisy EU). Směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích).

V regionu Severozápad byly v roce 2004 na základě směrnice č. 79/409/EHS vyhlášeny následující ptačí oblasti:

- Doupovské hory
- Vodní nádrž Nechanice
- Východní Krušné hory
- Labské pískovce

Celková kvalita životního prostředí v méně urbanizovaných částech regionu tvoří hlavní potenciál pro rozvoj venkovských oblastí zejména se zaměřením na rozvoj šetrného a udržitelného cestovního ruchu. Významným potenciálem by mohla být i probíhající či

plánovaná revitalizace bývalých důlních oblastí, jejichž využití pro cestovní ruch je rovněž uvažováno.

2.5 Hospodářství regionu

Transformace ekonomiky a restrukturalizace výroby po r. 1989 vedly mj. k rozsáhlým změnám odvětvové struktury a ke změnám v rozmístění hospodářských aktivit ekonomické základny regionu. Po r. 1989 došlo k výraznému snížení zaměstnanosti v priméru a částečně i sekundéru, vzrostla zaměstnanost ve službách.

Ekonomická váha regionu Severozápad byla v minulosti výrazně nadprůměrná. Tento region patřil k vysoce průmyslovým regionům s důrazem především na těžbu nerostných surovin, energetiku a další odvětví těžkého průmyslu (např. strojírenství a chemický průmysl) a na zemědělskou velkovýrobu. Tyto činnosti měly řadu negativních dopadů na kvalitu životního a sociálního prostředí, na sídelní strukturu a vzdělanostní strukturu obyvatel velké části regionu.

Velkovýrobní způsob v průmyslu, zemědělství, těžbě a energetice vedl k postupnému zhoršování životního prostředí a krajiny. Přejít od hlubinné těžby uhlí a kaolinu na těžbu povrchovou navíc vedl k devastaci rozsáhlých území, která v obou krajích regionu probíhá nadále. I přes postupnou rekultivaci a revitalizaci území po těžbě, zaujímají prostory těžby nadále významné plochy v centrálních částech Karlovarského i Ústeckého kraje.

Převážná část území se v současné době řadí mezi tzv. strukturálně postižené regiony resp. regiony s nadprůměrnou nezaměstnaností, které byly vymezeny na základě usnesení vlády ČR č. 722 ze dne 16. července 2003. Jedná se o oblasti, které jsou charakteristické vysokým zastoupením průmyslu a urbanizace a stále prochází výraznou restrukturalizací spojenou s vysokou nezaměstnaností.

Hospodářský vývoj byl za posledních 14 let rozhodující měrou ovlivněn těmito faktory:

- Změnou podílu primárního, sekundárního a terciárního sektoru – snižováním podílu zemědělství a průmyslu a zvyšováním podílu služeb, což se ne vždy zřetelně projevuje ve statistických údajích;
- Zánikem a snižováním počtu velkých podniků a přes nekoordinovanou podporu ze strany státu zvyšováním počtu malých a středních podniků a individuálně podnikajících občanů;
- Restrukturalizací hospodářství, která způsobila útlum některých tradičních oborů a odvětví - textilní a konfekční průmysl, těžba nerostných surovin, některé obory strojírenství, stavebnictví a chemického průmyslu;
- Změnou vlastnických vztahů – privatizací, vstupem zahraničního kapitálu do firem a společných podniků; velká část těchto firem je založena na práci ve mzdě, vlastní vývoj, rozvoj je velmi omezen;
- Konkurenceschopnost firem je založena na využívání příležitosti spočívající v nízkých nákladech na pracovní sílu. Firmy na tento fakt často spoléhají a nedostatečně investují do nových technologií. Stav výrobních prostředků se mnohde dostal na samotnou mez únosnosti. Firmy nemají vlastní odbytovou základnu a přístupy na zahraniční trhy.

Kromě uvedených faktorů ovlivňuje ekonomickou základnu regionu nespočet dalších faktorů, z nichž lze uvést např. nízkou provázanost školské soustavy na potřeby trhu práce, nedostatek kapitálu pro rozvoj podniků, ale také nízkou infrastrukturní vybavenost území (zejména dopravní) a celkově neatraktivní prostředí, které spolu s ostatními faktory zapříčiňuje nízký počet zahraničních investic v regionu.

Značný dopad na stávající a budoucí situaci v hospodářství regionu budou mít i stále probíhající transformační procesy, které dosud nebyly ukončeny. Nejsou však rozhodující měrou ovlivnitelné regionálními subjekty a jsou víceméně závislé na podmínkách vytvářených z úrovně vládních koncepcí.

Na základě hospodářského vývoje byl region v Region by se tak v tomto ohledu měl soustředit zejména na odstranění nedostatků, které mohou napomoci zvýšení atraktivity pro podnikání a příliv investic jako je zlepšení dopravní dostupnosti, či zlepšení nabídky prostor a území pro rozvoj podnikání, zvýšené využití inovací a výzkum a vývoj.

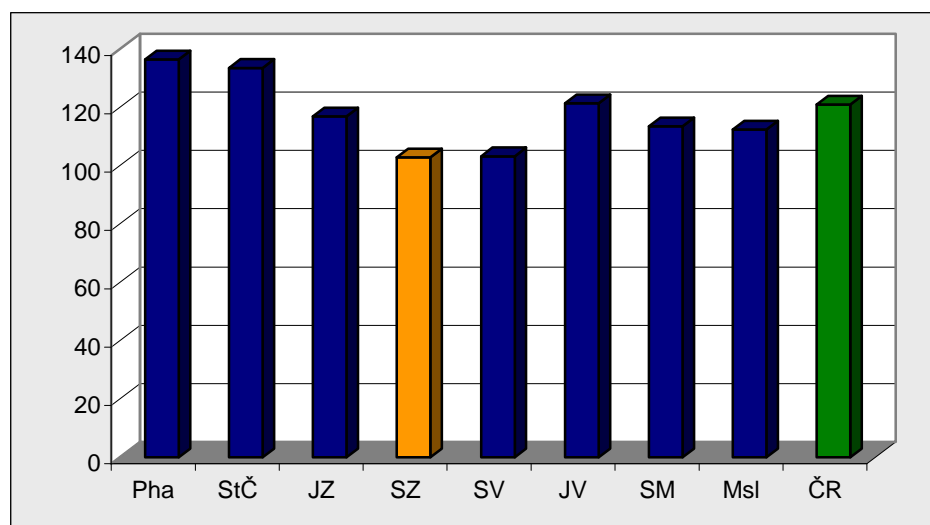
2.5.1 Vývoj hlavních parametrů regionální ekonomiky

Základním ukazatelem pro porovnávání regionální konkurenceschopnosti a socioekonomické úrovně regionu je hrubý domácí produkt. Ekonomický výkon (HDP) na obyvatele je také hlavním ukazatelem používaným pro sledování regionálních disparit, neboť výsledný ekonomický výkon je odrazem kombinace mnoha primárních (lidské zdroje, infrastruktura) a sekundárních faktorů (zahraniční investice), a tedy do jisté míry i konkurenceschopnosti regionu.

Současné rozdíly v ekonomickém výkonu jednotlivých regionů jsou stále do jisté míry způsobeny skutečností, že regiony dříve preferované, tudíž s vyšší počáteční úrovní ekonomického výkonu na obyvatele, dosahují podstatně horších výsledků z hlediska dynamiky ekonomického růstu, podobně jak tomu bylo již z hlediska průměrné mzdy odrážející samozřejmě ekonomickou úroveň regionu.

Stabilními vedoucími regiony z hlediska ekonomického výkonu jsou Praha, Jihomoravský a Plzeňský kraj. Naopak region Severozápad patří dlouhodobě k regionům s nejnižší dynamikou ekonomického výkonu na jednoho obyvatele mezi regiony NUTS II, přičemž jak celý region, tak jednotlivě jeho oba kraje nedosahují v případě HDP podílu na ČR, který jim náleží v případě obyvatel. Karlovarský kraj se podílí 2,4 % (65 798 mil. Kč – rok 2004) na HDP celé ČR a Ústecký kraj 6,8 % (188 041 mil. Kč – rok 2004), ačkoliv jejich podíl na obyvatelstvu ČR je 3,0 resp. 8,0 %. Na rozdíl od Karlovarského kraje se podíl Ústeckého kraje na HDP ČR pomalu zvyšuje (za období 2002-2004 nárůst o 0,3 procentního bodu). Vzhledem k velmi nízké úrovni dynamiky ekonomického výkonu je možné předpokládat, že pokud nedojde k zásadnímu zvratu, region bude nadále zhoršovat svou pozici z hlediska celé ČR, ale i celé Evropy.

Jak je patrné z následujícího grafického znázornění, vývoj v regionu Severozápad lze podle dynamiky vývoje ekonomického výkonu (HDP) označit za velmi nepříznivý, neboť jako jediný v rámci celé ČR nedosáhl v roce 2003 ani úrovně z roku 1995.

Graf 1 - Vývoj regionálního HDP ve stálých cenách, 2003 – rok 1995 = 100

Zdroj: ČSÚ – Regionální národní účty

Nedostatečný ekonomický růst v regionu Severozápad, případně v jeho některých částech, se negativně odráží také v oblasti zaměstnanosti (viz dále kapitola trh práce).

Míra nezaměstnanosti této oblasti vysoce překračuje celorepublikový průměr, vážnost situace dokladuje i vymezení regionu Severozápad mezi tzv. slabé, příp. strukturálně postižené regiony.

Alarmující je z pohledu ekonomické základny regionu nejen aktuálně nízký podíl HDP, ale i velmi nízká dynamika jeho růstu. Podíl vytvořeného HDP na 1 obyvatele v regionu Severozápad se mezi lety 1993 – 2004 oproti celorepublikovému průměru výrazně snížil (z přibližně 95 na 79 %), což lze označit za velmi nepříznivý stav.

Tabulka 7 – HDP na 1 obyvatele podle oblastí ve vybraných letech (v Kč)

Území	1995	2001	2002	2003	2004	Index vývoje HDP na oby. 1995 = 100
Česká republika	141 972	226 449	236 714	250 526	271 161	191,0
NUTS II Severozápad	-	181 449	192 646	206 788	225 767	-
Karlovarský kraj	133 458	178 509	192 974	202 171	216 639	162,3
Ústecký kraj	138 802	182 539	192 524	208 501	229 146	165,1
Hlavní město Praha	243 390	477 651	488 757	508 730	547 096	224,8
Středočeský kraj	127 259	217 115	227 857	237 751	253 912	199,5
Jihočeský kraj	129 805	196 256	214 462	225 011	241 389	186,0
Plzeňský kraj	139 771	213 565	216 681	234 013	251 106	179,7
Liberecký kraj	123 647	190 735	204 688	205 947	220 991	178,7
Královéhradecký kraj	127 576	200 157	215 012	230 322	244 549	191,7
Pardubický kraj	126 350	188 902	199 741	214 309	230 880	182,7
Vysočina	126 461	207 955	206 169	216 293	234 530	185,5

Jihomoravský kraj	131 396	204 577	219 821	235 053	254 684	193,8
Olomoucký kraj	116 454	171 232	182 807	195 250	211 467	181,6
Zlínský kraj	128 684	188 168	189 555	207 558	222 885	173,2
Moravskoslezský kraj	123 248	175 710	184 342	197 225	222 638	180,6

Zdroj: ČSÚ, Regionální národní účty 2004

¹⁾ 1995=100

Zdroj: Statistická ročenka Karlovarského kraje 2005, ČSÚ

Statistická ročenka Ústeckého kraje 2005, ČSÚ

Dalším ukazatelem, kterým je možné hodnotit konkurenceschopnost jednotlivých regionů, je exportní výkonnost.

Sledujeme-li exportní výkonnost jednotlivých regionů, pak lze konstatovat, že region Severozápad se řadí opětovně pod průměr celorepublikové úrovně, a to jak podle jeho podílu na celkovém vývozu, tak podle exportní výkonnosti relativizované počtem obyvatel regionu.

Tabulka 8 – Exportní výkonnost v krajích ČR (2003)

Kraj	Vývoz (v mil. Kč)	Podíl na vývozu ČR	Objem vývozu na obyv. (v tis. Kč)
Karlovarský	42 769	3,1	140,6
Ústecký	92 773	6,8	113,0
Hl. m. Praha	64 634	4,7	55,5
Středočeský	254 907	18,6	224,4
Jihočeský	81 581	5,9	130,4
Plzeňský	106 854	7,8	194,2
Liberecký	66 281	4,8	155,0
Královéhradecký	88 346	6,4	161,3
Pardubický	117 213	8,5	231,9
Vysočina	71 033	5,2	137,3
Jihomoravský	114 844	8,4	102,3
Olomoucký	65 524	4,8	103,0
Zlínský	72 158	5,3	121,9
Moravskoslezský	132 893	9,7	105,4
ČR	1 371 810	100,0	134,3

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Celkově negativní situaci regionu prezentuje i velmi nízký podíl zahraničních investic v rámci ČR. Při zohlednění očekávaného vývoje je přitom potřeba upozornit na fakt, že do budoucna lze očekávat nárůst spíše investic s vyšší přidanou hodnotou, tedy investic s vyšší technologickou náročností, při jejichž umísťování hraje nemalou roli i celková vyspělost a atraktivita regionu.

Z dosud provedených hodnocení je přitom patrné, že atraktivita regionu Severozápad pro zahraniční investice je relativně nízká, a z hlediska ČR podprůměrná. Tato situace je navíc umocněna vnitroregionálními rozdíly, kdy dosavadní příliv investic do Ústeckého kraje vykazoval mírně vyšší hodnoty, zejména díky programu investičních pobídek, který je zaměřen především na nejvíce postižené regiony, kterými jsou právě okresy Ústeckého kraje.

Vzhledem k výrazně vyššímu počtu „pobídkových“ investorů lokalizovaných v Ústeckém kraji, je zcela logicky tento kraj ve výrazně lepším postavení i co se týká alokovaného objemu přímých zahraničních investic na 1 obyvatele. Naproti tomu bylo v letech 1998-2003 do Karlovarského kraje alokováno pouze o něco více než 1 % ze všech přímých zahraničních investic plynoucích do ČR. Tento zásadní rozdíl mezi oběma kraji je patrný z tabulky 6.

Tabulka 9 - Stav přímých zahraničních investic v letech 1998-2003 na 1 obyvatele (Kč)

Region	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Česká republika	41 662	61 349	79 612	96 061	114 236	113 869
Severozápad	33 147	57 263	63 145	70 932	81 068	72 571
Karlovarský kraj	16 996	42 040	34 497	36 181	48 662	45 433
Ústecký kraj	39 107	62 875	73 697	83 834	93 079	82 629

Zdroj: ČNB

2.5.2 MSP a podnikatelská aktivita

Kromě struktury ekonomické základny je důležitou charakteristikou ekonomiky regionu také podnikatelská aktivita představující částečně vysvětlující funkci ve vztahu k ekonomické výkonnosti a nezaměstnanosti v regionech a poskytující základní obraz o celkové životaschopnosti místní ekonomiky.

Přirozenou součástí zdravé ekonomiky je neustálý vznik nových a zánik neperspektivních firem, což dokládá, že jednotliví aktéři identifikují nové potenciálně ziskové příležitosti a za tímto účelem na sebe berou podnikatelské riziko, což je nezbytnou součástí ekonomického rozvoje.

Jak již bylo částečně zmíněno v předchozích částech analýzy, podnikatelská aktivita v regionu Severozápad je v důsledku historického vývoje a probíhající transformace místní ekonomiky znatelně nižší než na národní úrovni.

I přes poměrně rozdílnou výchozí situaci se rozdíly v podnikatelské aktivitě mezi oběma kraji postupně téměř vyrovnaly. Celý region je však v podnikatelské aktivitě výrazně pod celostátním průměrem.

Dominantní roli v celém regionu si přitom v zaměstnanosti drží stále podniky s více než 25 zaměstnanci, což je v Ústeckém, ale i Karlovarském kraji logické, neboť velká část zaměstnanosti byla v minulosti soustředěna do několika průmyslových gigantů. Dnes se

tento stav začíná pomalu měnit, avšak struktura zaměstnanosti zůstane ještě po nějakou dobu podobná, a to i přes rozvoj malého a středního podnikání.

Tabulka 10 – Ekonomické subjekty podle kategorie počtu zaměstnanců podle krajů ČR (2004)

Region	Ekonomické subjekty podle kategorie počtu zaměstnanců na 1000 obyvatel			Podíl MSP na celkovém počtu ekonomických subjektů (%)*
	mikrofirmy	malé firmy	střední firmy	
Karlovarský kraj	167,5	4,6	1,1	70,8
Ústecký kraj	132,9	4,0	0,9	69,2
Hlavní město Praha	233,4	7,6	1,8	68,2
Středočeský kraj	158,3	4,3	0,9	71,2
Jihočeský kraj	159,4	4,6	1,1	72,3
Plzeňský kraj	155,3	4,6	1,2	70,8
Liberecký kraj	174,0	4,9	1,0	71,0
Královéhradecký kraj	157,8	4,7	1,1	73,2
Pardubický kraj	139,3	4,6	1,1	71,6
Vysočina	129,3	3,9	1,2	72,5
Jihomoravský kraj	153,0	5,1	1,1	70,9
Olomoucký kraj	141,8	4,1	1,0	72,3
Zlínský kraj	150,0	4,7	1,1	71,5
Moravskoslezský kraj	119,1	3,8	0,8	68

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty.

Pozn.: mikrofirmy – ekonomické subjekty s 0 – 9 zaměstnanci,

malé firmy – ekonomické subjekty s 10 – 49 zaměstnanci,

střední firmy – ekonomické subjekty s 50 – 249 zaměstnanci.

* - nejsou zahrnuty firmy, u nichž není uveden počet zaměstnanců.

Trend rozvoje malého a středního podnikání je dnes velmi příznivý a je nutno jej dále podporovat zejména podporou přípravy nových či revitalizací starých nevyužitých ploch a objektů pro rozvoj podnikání.

2.5.3 Výzkum, vývoj, inovace

Významným faktorem ovlivňujícím celkovou konkurenceschopnost ekonomické základny regionu je věda a výzkum, představující spolu s kvalitou lidských zdrojů základ inovačního potenciálu regionu.

Region Severozápad i v této oblasti vykazuje značné nedostatky. Výdaje na výzkum a vývoj v regionu jsou oproti národní úrovni výrazně podprůměrné a region se podle výdajů na VaV vztahených k jeho ekonomickému výkonu řadí mezi regiony NUTS II na poslední místo. Obdobně je tomu také podle jeho podílu na celkových výdajích na výzkum a vývoj v ČR, který představoval ve čtyřech sledovaných letech v průměru 1,93 %.

Rozdíly mezi dvěma kraji, tvořícími tento region, jsou ale relativně vysoké. Zatímco výdaje na VaV v Karlovarském kraji tvoří pouze 0,15 % HDP, v Ústeckém kraji je tato hodnota přibližně

0,27 %, rovněž v případě podílu obou krajů na výdajích na VaV za celou ČR vykazují oba kraje velmi nepatrné hodnoty, které jsou pouhým zlomkem podílu těchto krajů na populaci a HDP ČR.

Tabulka 11 – Výdaje na vědu a výzkum podle krajů

ČR, kraje	Podíl jednotlivých krajů na celkových výdajích na VaV							
	2001		2002		2003		2004	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
NUTS II Severozápad	568	2,0%	535	1,8%	696	2,2%	607	1,7%
Karlovarský	68	0,2%	77	0,3%	92	0,3%	96	0,3%
Ústecký	500	1,8%	458	1,5%	605	1,9%	510	1,5%
Hl. m. Praha	10 120	35,7%	10 190	34,5%	11 854	36,8%	13 300	37,9%
Středočeský	7 216	25,5%	7 614	25,8%	6 960	21,6%	7 238	20,6%
Jihočeský	807	2,8%	848	2,9%	1 027	3,2%	1 146	3,3%
Plzeňský	652	2,3%	829	2,8%	712	2,2%	836	2,4%
Liberecký	728	2,6%	766	2,6%	817	2,5%	868	2,5%
Královéhradecký	685	2,4%	662	2,2%	784	2,4%	1 177	3,4%
Pardubický	993	3,5%	1 018	3,4%	1 264	3,9%	1 364	3,9%
Vysočina	319	1,1%	424	1,4%	428	1,3%	529	1,5%
Jihomoravský	3 061	10,8%	3 144	10,6%	3 473	10,8%	3 964	11,3%
Olomoucký	742	2,6%	877	3,0%	909	2,8%	1 054	3,0%
Zlínský	685	2,4%	1 236	4,2%	905	2,8%	787	2,2%
Moravskoslezský	1 761	6,2%	1 410	4,8%	2 416	7,5%	2 212	6,3%
Česká republika	28 337	100,0%	29 552	100,0%	32 247	100,0%	35 083	100,0%

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky Karlovarského a Ústeckého kraje, 2005.

Současný stav je způsoben zejména koncentrací VaV v rámci celé republiky do oblastí s vysokým potenciálem lidských zdrojů, což při zohlednění aktuální kvality lidských zdrojů v regionu Severozápad jednoznačně vyúsťuje v jeho neprospěch. Významnou roli v rámci koncentrace aktivit VaV hraje i rozmístění akademických a vysokoškolských pracovišť, které rovněž nevykazují v regionu Severozápad nadprůměrnou hodnotu. Stejně jako v předchozím případě i podle počtu pracovníků v oblasti výzkumu a vývoje je region Severozápad „nejslabším“ v ČR. Jeho podíl na celkovém počtu pracovníků v oblasti VaV činil roce 2003 pouze 2 %, přičemž v Karlovarské kraji to bylo 0,5 % a v Ústeckém 1,5 %.

2.6 Cestovní ruch a lázeňství

Cestovní ruch patří k nejdynamičtěji se rozvíjejícím odvětvím hospodářství se stále vyšším podílem na tvorbě devizových příjmů, HDP i zaměstnanosti. Růstový trend je všeobecný, v ČR se ovšem vývoj po r. 1990 výrazným způsobem urychlil.

Ve statistice za r. 2004 Česká centrála cestovního ruchu (ČCCR) uvádí, že odvětví cestovního ruchu se v ČR podílelo cca 3,7 % na celkové zaměstnanosti a 3,9 % na HDP. I přes nesporný význam cestovního ruchu pro rozvoj obcí a regionů se ovšem v obecné rovině ekonomické přínosy často nadhodnocují a naopak negativní dopady na fyzické i sociální prostředí opomíjejí.

2.6.1 Podmínky pro rozvoj cestovního ruchu

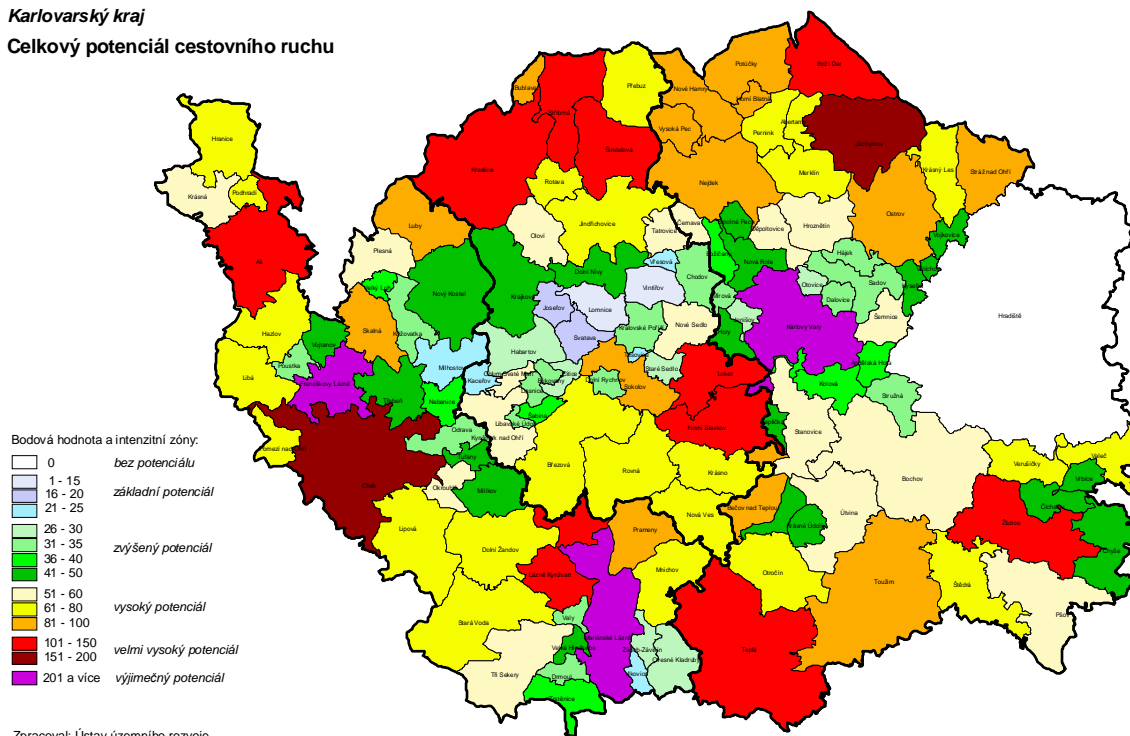
Obecně je potenciál území pro rozvoj cestovního ruchu primárně určen přírodními podmínkami a mírou koncentrace kulturních, případně společenských hodnot, jež mohou být nabídnuty účastníkům cestovního ruchu.

Z hlediska obou faktorů má region Severozápad územně velmi diferencované podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, což je patrné i z následujících kartogramů znázornění potenciálu regionu pro rozvoj cestovního ruchu vyhodnocené Ministerstvem pro místní rozvoj v roce 2002.

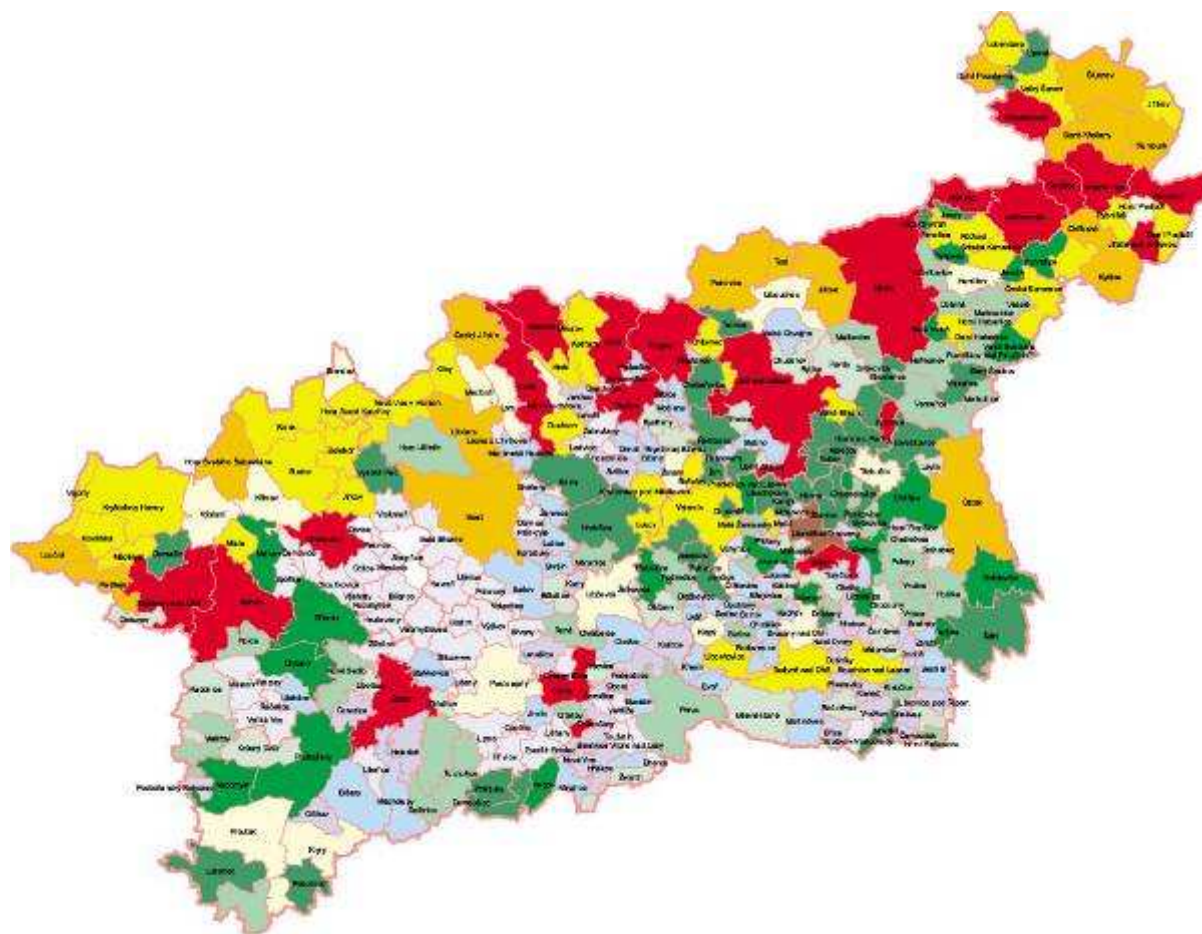
Kartogram 5 – Znázornění potenciálu cestovního ruchu v Kralovarském kraji

Karlovarský kraj

Celkový potenciál cestovního ruchu



Kartogram 6 – Znázornění potenciálu cestovního ruchu v Ústeckém kraji



Z provedeného vyhodnocení je patrné, že region i přes rozvinutý CR v některých jeho částech stále vykazuje značný potenciál pro další rozvoj tohoto odvětví.

Na území kraje se na straně jedné nacházejí rekreační oblasti nadregionálního významu (Národní park České Švýcarsko, CHKO Slavkovský les, Západočeské lázně), na straně druhé však i území, jejichž využití je z hlediska cestovního ruchu omezené (zejména urbanizované pánevní oblasti). V důsledku těžby a průmyslové výroby (zejména energetiky) došlo na rozsáhlých plochách v pánevních oblastech a v Krušnohoří k devastaci přírodních a částečně i kulturních hodnot, jež přispěla k snížení rekreačního potenciálu pánevních okresů.

Podrobněji lze region Severozápad rozdělit na následující oblasti s potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu:

1. České Švýcarsko
2. Krušnohoří a podkrušnohoří
3. České středohoří a Žatecko
4. Západočeský lázeňský trojúhelník

Kromě toho na území regionu zasahují okrajově ještě dva významné krajinné celky – východní část CHKO Lužické hory (okres Děčín) a východní okraj CHKO Kokořínsko (okres Litoměřice).

Potenciál CR v NUTS II Severozápad tak zahrnuje přírodní i kulturně-historické atraktivity. Přírodní a kulturně-historický potenciál území do jisté míry determinuje i využitelnost konkrétních oblastí z hlediska jednotlivých forem cestovního ruchu.

Velmi specifické a významné postavení v regionu má lázeňství. Území regionu, zejména v části Karlovarského kraje je v evropském měřítku ojedinělé počtem vývěřů minerálních vod a plynů a také pestrostí jejich chemického složení. Počet vývěřů dosahuje několika set. Nejvýznamnějšími lokalitami s vyhlášenými ochrannými pásmy jsou Karlovy Vary s termálními uhličitými vodami, Jáchymov s termálními radioaktivními vodami, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Lázně Kynžvart, Kyselka, Korunní, Nová Ves se studenými uhličitými vodami a dále lázně Teplice v Ústeckém kraji.

2.6.2 Návštěvnost regionu

Celkový počet návštěvníků regionu Severozápad činil v r. 2004 přibližně 920 tisíc, z nichž v rámci vnitroregionálního srovnání zhruba 61 % tvořili návštěvníci Karlovarského kraje. Přestože je region v rámci střední Evropy zejména svojí lázeňskou nabídkou unikátní, při srovnání návštěvnosti jednotlivých krajů zaujímá Karlovarský kraj až osmé, Ústecký kraj pak až předposlední třinácté místo dle statistiky počtu příjezdů.

Z tohoto údaje je patrné, že mezi kraji jsou výrazné rozdíly, které se týkají nejen množství, ale i charakteru návštěvnosti. Počet zahraničních návštěvníků (tj. zahraničních turistů, kteří v regionu alespoň 1 x nocovali) dosáhl v r. 2004 podle údajů ČCCR v Karlovarském kraji 386 971 zahraničních návštěvníků, zatímco v Ústeckém kraji to bylo pouze 148 441 zahraničních návštěvníků, tedy přibližně polovina.

Nepoměrně příznivěji z pohledu Karlovarského kraje vyznívá rovněž statistika celkového počtu přenocování, která jej řadí na třetí místo v mezikrajském srovnání v rámci celé ČR a stejně tak související průměrná doba pobytu návštěvníků. Ta byla v Karlovarském kraji v roce 2004 u tuzemských návštěvníků 7,7 dne, zahraničních pak 7,6 dne, v Ústeckém kraji činila tato hodnota v obou případech 4,6 dne. Tento rozdíl je ovlivněn přítomností lázeňských hostů, kteří obecně vykazují delší pobyty než ostatní návštěvníci.

Tabulka 12 – Celková a sezónní návštěvnost krajů v r. 2004

Kraj	Počet příjezdů		Čtvrtletní podíly příjezdů celkem (%)				Index sezónnosti
	celkem	z toho cizinci	I.	II.	III.	IV.	
NUTS II Severozápad	919 768	535 412	17,4	28,5	35,3	18,8	2,71
Karlovarský	564 543	386 971	17,0	28,3	34,9	19,8	2,70
Ústecký	355 225	148 441	18,1	28,7	35,9	17,2	2,74
Hl. m. Praha	3 863 989	3 470 279	17,2	26,5	31,8	24,5	2,61
Středočeský	854 987	268 155	15,1	29,0	39,4	16,6	2,90
Jihočeský	1 068 596	317 742	11,6	23,6	53,4	11,5	3,68
Plzeňský	519 024	170 586	17,8	25,1	42,0	15,1	2,94
Liberecký	752 473	250 575	25,9	23,9	35,6	14,6	2,72

Královéhradecký	951 492	298 128	27,7	22,8	34,3	15,3	2,70
Pardubický	338 687	53 018	15,6	24,8	43,4	16,2	3,00
Vysočina	399 005	64 194	16,8	28,4	38,2	16,6	2,82
Jihomoravský	1 014 514	345 930	15,9	25,6	39,9	18,6	2,85
Olomoucký	417 663	97 405	23,4	26,6	33,7	16,4	2,66
Zlínský	522 355	81 608	21,3	27,1	33,5	18,0	2,63
Moravskoslezský	597 136	108 193	25,1	25,7	29,5	19,7	2,55
Česká republika	12 219 689	6 061 225	18,6	26,0	36,7	18,7	2,72

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: Index sezónnosti je spočítán jako součet druhých mocnin čtvrtletních podílů příjezdů a vydělen 1000 (čím vyšší index, tím vyšší sezónnost).

Celkový potenciál regionu pro rozvoj cestovního ruchu potvrzuje mimo jiné i podíl zahraničních hostů, který dosahuje u obou krajů poměrně výrazně vyšších hodnot než v případě ostatních regionů (s výjimkou Hlavního města Prahy). U Karlovarského kraje činí přes 68 %, u Ústeckého pak téměř 42 %, přičemž průměrný podíl zahraničních návštěvníků na celkovém počtu hostů představuje přibližně 34 %.

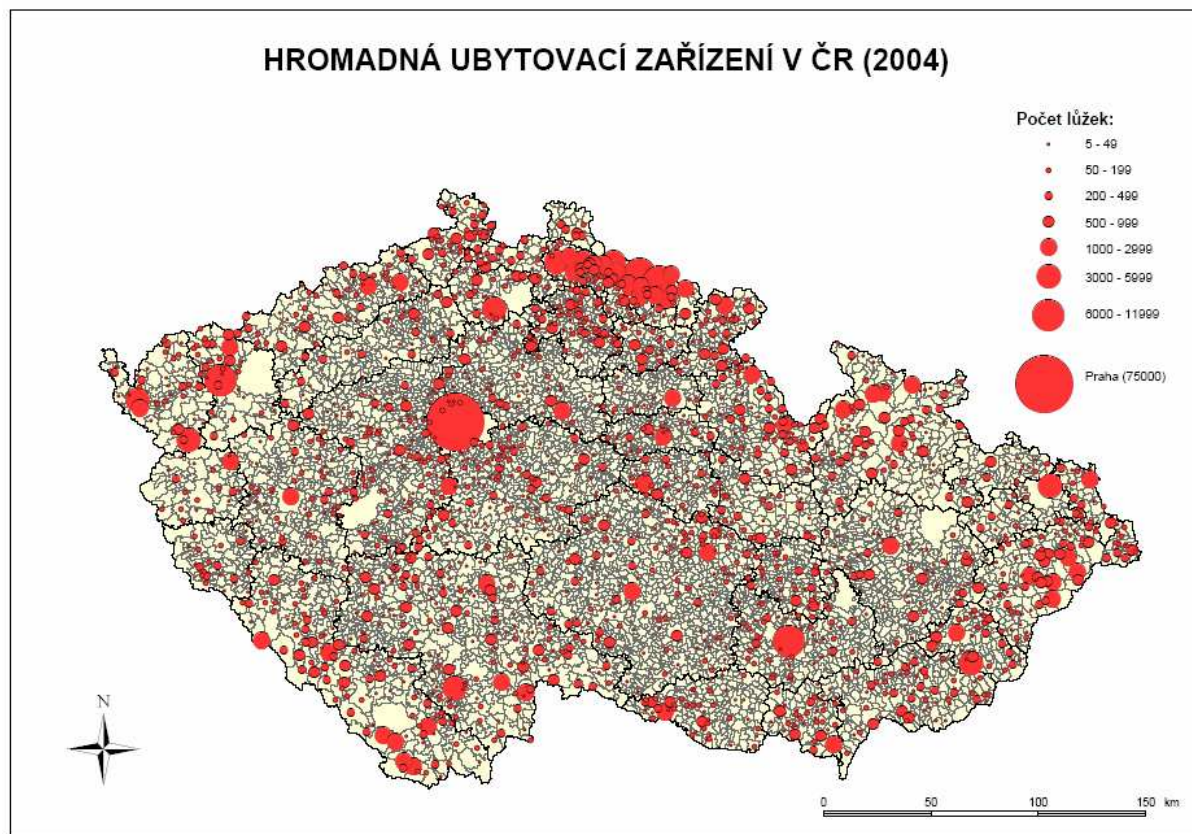
Z hlediska struktury zahraničních návštěvníků v Karlovarském kraji převažují Němci (v roce 2004 byl jejich podíl 61 %), následují Rusové (10 %) a Nizozemci (4 %). V Ústeckém kraji je nejvíce návštěvníků také z Německa (57 %), následují Slováci (8 %), Nizozemci (7 %) a Dánové (4,5 %). V obou případech je patrné, že region těží ze své polohy v blízkosti sousedního Německa, což by mohlo sloužit jako základ pro další rozvoj CR i v rámci budoucího směřování rozvojových aktivit.

2.6.3 Infrastruktura cestovního ruchu

Jak základní, tak doplňková infrastruktura cestovního ruchu představuje jeden ze základních kamenů pro nabízené služby cestovního ruchu a tím do značné míry i pro jakýkoliv další rozvoj tohoto odvětví a s ním spojených aktivit. I přes značné investice, které byly do rozšíření infrastruktury vynakládány lze konstatovat, že její stav stále v regionu v mnoha ohledech nedosahuje ani základní úrovně vyspělých turistických regionů.

Obecně je v regionu Severozápad možno evidovat stále přetrvávající značné nedostatky v základní infrastruktuře CR jako jsou ubytovací a stravovací zařízení či sítě cyklo a pěších stezek, charakteristické zejména pro venkovské a okrajové části regionu, ve kterých do současné doby není celkový potenciál pro rozvoj cestovního ruchu dostatečně využit (viz výše uvedená analýza potenciálu cestovního ruchu). Hlavním problémem těchto oblastí je zejména kvalita ubytovacích a stravovacích zařízení, ale i další doplňkové infrastruktury jako jsou doplňkové služby v podobě návštěvnických center, sportovních či kulturních zařízení. Celá situace je navíc umocněna naprostou neexistencí tzv. infrastruktury pro špatné počasí, případně pro období mimo období hlavní sezóny.

Kartogram 7 – Základní infrastruktura cestovního ruchu – ubytovací zařízení v ČR



Zdroj: Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. Analytické výstupy výzkumného projektu MMR, č. WB 8200452. ESF MU v Brně 2005

Region vykazuje menší počet hromadných ubytovacích zařízení v porovnání s ostatními kraji, přičemž v rámci vnitraregionálního porovnání existují výrazné disparity v rámci obou krajů specifické vysokou koncentrací ubytovacích zařízení do vybraných lokalit (např. lázeňská centra) a naopak naprostou absencí těchto zařízení v lokalitách s dosud nevyužitým potenciálem.

Přestože je lůžková kapacita hromadných ubytovacích zařízení pod republikovým průměrem, při porovnání počtu lůžek připadajících na 1 ubytovací zařízení jsou patrné mírně nadprůměrné hodnoty (cca 56 lůžek na 1 ubyt.zař.) u zařízení Karlovarského kraje (62 lůžek/1 ubyt.zař.) a podprůměrné v kraji Ústeckém (50 lůžek/1 ubyt.zař.), což odpovídá výraznému zastoupení větších ubytovacích zařízení zejména v městských centrech.

Region Severozápad disponuje poměrně vysokým podílem ubytovacích zařízení kategorie hotel či penzion na celkovém počtu hromadných ubytovacích zařízení, přičemž jednoznačně vůdčí roli zaujímá v meziokresním srovnání karlovarský lázeňský region (okresy Karlovy Vary a Cheb). Podíl hotelů a penzionů na celkovém počtu hromadných ubytovacích zařízení je v případě Karlovarského kraje výrazně vyšší (67 %) než průměrné hodnoty za Českou republiku (56 %), nadstandardní kvalitu nabídky ubytovacích kapacit dokládá především nadprůměrný podíl hotelů 4-hvězdičkové kategorie, což je patrný efekt rozvíjejícího se potenciálu lázeňství ve vybraných centrech regionu. Ústecký kraj se z pohledu kapacit uvedené kategorie nachází mírně nad republikovým průměrem co do počtu ostatních hotelů

a penzionů (střední a nižší kategorie). Naopak nižší podíl v porovnání s průměrem ČR zaujímají hromadná ubytovací zařízení nižších kategorií.

Velmi důležitým ukazatelem v souvislosti s ubytovacími zařízeními je využití lůžek a pokojů u hotelů a podobných ubytovacích zařízení (např. penziony). Čisté celoroční využití lůžek² činilo v Karlovarském kraji v r. 2004 43,4 %, což představuje hodnotu cca o 6,5 % vyšší než průměr za ČR. Naopak zcela nevyhovující je tento ukazatel v případě kraje Ústeckého, kdy jeho hodnota je v mezikrajském srovnání absolutně nejnižší a dosahuje pouhých 21,3 %.

Celkově lze hodnotit nabídku ubytovacích zařízení kvantitativně jako dostačující, za nedostačující je možno označit kvalitu této infrastruktury, která v zařízeních mimo lázeňská města značně neodpovídá požadovaným standardům. Problematické je rovněž „rozložení“ těchto kapacit v rámci regionu. Jednotlivá zařízení jsou koncentrována především do oblastí s již rozvinutým potenciálem cestovního ruchu, naopak území s dosud nevyužitým potenciálem se potýkají s nedostatkem zařízení všech úrovní, jejichž absence zde brání celkovému využití potenciálu.

Z hlediska doplňkové infrastruktury je situace velmi podobná. Region disponuje relativně dobrou nabídkou doplňkové infrastruktury zejména v lázeňských centrech a územích s již rozvinutou nabídkou cestovního ruchu, v územích s identifikovaným potenciálem zejména ve venkovských a pohraničních částech regionu je naopak nabídka značně nedostačující.

Specifickým problémem je rovněž nedostatečné využití stávající infrastruktury, která mnohdy díky své izolovanosti nenabízí dostatečně atraktivní spektrum služeb pro přilákání nezbytného množství návštěvníků. Příkladem v tomto ohledu může být síť golfových hřišť v Karlovarské části regionu, která na straně jedné tvoří tradiční doplněk nabídky lázeňských měst, na druhé straně podíl návštěvníků (zvláště lázní) přijíždějících za tímto sportem je prozatím nízký.

Výrazné možnosti v tomto ohledu lze spatřovat zejména ve vyšším využití potenciálu pro sportovní a rekreační turistiku zejména v oblasti Krušných hor, kde se nachází řada zimních středisek, většina spíše regionálního významu (s výjimkou Klínovce – Božího Daru) s množstvím horských chat. Oblast Krušných hor má značný potenciál, ale i pro rozvoj letního cestovního ruchu. Chybí však kvalitní turistická infrastruktura, neboť v minulosti kvůli znečištěnému ovzduší a narušenému životnímu prostředí byla tato oblast považována za vhodnou spíše jen pro krátkodobou rekreaci a byla tak z pohledu turistické infrastruktury spíše podvybavena. I dnes má tato oblast image hor narušených přírodním prostředím, což ve skutečnosti tomuto území ubírá na atraktivitě.

Specifickým, avšak rovněž velmi důležitým prvkem základní infrastruktury cestovního ruchu je infrastruktura lázeňská, kde především základní vybavenost léčebných lázní v současné době představuje konkurenční výhodu oproti „novodobým“ lázním typu wellness atp. např. v oblasti pobaltí či Maďarska. Tato infrastruktura však díky historickému vývoji kvalitou odpovídá spíše „léčebnému zařízení“, než zařízení cestovního ruchu a příjmy plynoucí

² Čisté využití lůžek - ukazatel, vycházející z počtu lůžek, která byla hostům v daném období skutečně k dispozici.

z poskytovaných služeb neumožňují zásadnější rekonstrukce. Má-li tak lázeňství v regionu zůstat konkurenceschopné, je nezbytně nutné vytvořit podmínky pro postupnou transformaci zmíněné základní, ale i doplňkové infrastruktury na úroveň, která bude zajišťovat dostatečnou atraktivitu mimo jiné pro tzv. samoplátce, tedy cílovou skupinu, která bude i nadále stále nabývat na významu.

2.6.4 Služby CR

Kromě kvality a struktury infrastruktury má na rozvoj cestovního ruchu zcela zásadní dopad kvalita a struktura poskytovaných služeb.

Při srovnání úrovně poskytovaných služeb v Karlovarském a Ústeckém kraji s průměrnou úrovní služeb poskytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních na celém území CR, vyjádřenou procentuálním zastoupením sledovaných druhů služeb, můžeme opět v mnoha případech pozorovat výrazné difference.

Druhá struktura služeb je zejména v případě Karlovarského kraje nepochybně ovlivněna existencí vysokého počtu lázeňských zařízení, z čehož vyplývá nadprůměrné zastoupení služeb v oblasti léčebných procedur či péče o tělo, vyšší procentuální podíl mají také finanční a směnárenské služby (vysoký počet zahraničních návštěvníků regionu). Stejně jako u infrastruktury i v oblasti služeb je problematická jejich koncentrace do lázeňských či jinak rozvinutých center cestovního ruchu a naprostá absence v ostatních částech regionu.

Obecně je (přes četné změny k lepšímu v posledních letech) hlavním handicapem regionu zatím nerozvinutá infrastruktura služeb doplňujících samotnou „materiální základnu CR“ (ubytovací a stravovací zařízení) - služby sportovní, rekreační, kulturně poznávací, turistické, zábavné apod., které jsou doplňkové pouze nominálně - ve skutečnosti právě jejich rozvoj může být tím faktorem, který kvalitativně zvýší zájem o region jako destinaci CR.

Problematiku kvality služeb do značné míry komplikuje neexistence zákonem stanoveného systému certifikace jednotlivých zařízení poskytujících služby cestovního ruchu, která by tvořila prostředek pro motivaci jednotlivých podnikatelů (např. zvýhodnění certifikovaných subjektů v rámci dotačních titulů, informačních systémů či marketingových materiálů). Značným limitujícím faktorem v tomto ohledu je i kvalita lidských zdrojů, která v regionu obecně dosahuje podprůměrné úrovně a promítá se v tomto ohledu i do oblasti cestovního ruchu.

2.6.5 Marketing, propagace a koordinace

V regionu lze z pohledu služeb cestovního ruchu spatřovat rovněž naprostou absenci jednotného marketingu či tzv. destinačního managementu. Stále je na velmi nízké úrovni tvorba ucelených produktů, které by nabízely nejen tradiční nabídku v podobě lázeňských měst, ale též další atraktivity v území.

2.6.6 Hlavní překážky rozvoje CR

Jako nejvýznamnější problémy nebo překážky rozvoje potenciálu CR v jsou v krajských koncepcích uváděny špatná dopravní dostupnost atraktivních oblastí a značně zanedbaný

stav dopravní infrastruktury, nedostatek ubytovacích kapacit v některých, v současné době méně využívaných, částech regionu, celkový nedostatek ubytovacích kapacit nižší kategorie, nízká kvalita ubytovacích kapacit střední a vyšší kategorie a restauračních zařízení a nízká kvalita základních a doplňkových služeb cestovního ruchu. Často uváděným problémem je také nedostatečná péče o kulturní památky a dostupnost informací o regionu vyúsťující v minimální úroveň marketingu potenciálů regionu a tím i malé využití těchto potenciálů.

Jako základ rozvoje CR v regionu jsou v koncepčních materiálech krajů nejčastěji uváděny jako prioritní následující oblasti:

- kvantitativní i kvalitativní rozvoj základní a doplňkové infrastruktury CR: zlepšení dopravní dostupnosti, služeb CR a ubytovacích kapacit,
- doplňková infrastruktura obecně, hlavně spojená s rozšířením možností zábavy a sportovního vyžití,
- cíleně orientovaný marketing a jeho koordinace,
- tvorba nových produktů a produktových balíčků využívajících potenciálu regionu.

2.7 Rozvoj lidských zdrojů

2.7.1 Demografický vývoj

Obyvatelstvo spolu s osídlením regionu Severozápad prošlo v poválečném období složitým vývojem, jehož klíčové momenty trvale poznamenávají životní podmínky, resp. sociální i ekonomické klima. Při perspektivních úvahách ani dnes nelze zdaleka podceňovat skutečnost, že se v poválečných letech na území regionu vyměnila velká část obyvatelstva (jehož celkový počet se mimo to podstatně snížil), že území bylo dosídleno etnicky i kulturně různorodými skupinami, že vznikla výrazná sídelní a kulturní diskontinuita. Navíc vznikem „železné opony“ se podstatně změnila i makrogeografická poloha celého prostoru, který se z exponovaného prostoru majícího minimálně stejné ekonomické a sociální vazby do Německa jako do českého vnitrozemí, stal periferií v rámci ČR.

V minulosti prošel region velmi různorodým vývojem, který stabilizaci demografické struktury v území příliš nepřispěl. V důsledku uvedených skutečností se region Severozápad, stejně jako ostatní pohraniční oblasti tradičně vyznačuje nadprůměrnou fluktuací obyvatelstva. Hlavní příčiny přitom lze spatřovat zejména v nedostatečné nabídce pracovních příležitostí a celkově nižší atraktivitě území pro život zejména v důsledku historického průmyslového zatížení, jehož následky v regionu přetrvávají dodnes.

Dle údajů ČSÚ činil počet obyvatel regionu NUTS II Severozápad v roce 2004 přibližně 1,125 mil. obyvatel, přičemž téměř 73 % (820 tis.) z celkového počtu obyvatel žije v Ústeckém kraji. Zastoupení obyvatelstva v rámci jednotlivých okresů regionu je ve většině případů poměrně rovnoměrné (zhruba 115 – 120 tis. obyv.), nejlidnatějším okresem je okres Děčín (133 705 obyv.), nejméně obyvatel žije v okrese Louny (85 716 obyv.). Region v tomto kontextu vykazuje značně podprůměrnou hustotu obyvatel zejména v Karlovarském kraji, kde nedosahuje hustota zalidnění ani průměru ČR.

Počet obyvatel regionu NUTS II Severozápad mezi roky 1991 a 2004 mírně poklesl a potvrdil tak dlouhodobou tendenci úbytku obyvatel v regionu. Uvnitř regionu však z pohledu demografického vývoje existují vnitroregionální rozdíly; zatímco v kraji Karlovarském byl zaznamenán ve sledovaném období kladný celkový přírůstek (0,58 % ve srovnání s r. 1991), v kraji Ústeckém byl naopak přírůstek obyvatel záporný (-0,48 %).

Nejvýraznější negativní vývoj počtu obyvatel v období let 1991 - 2004 zaznamenaly především okresy Most, Louny, Teplice a Ústí nad Labem, v jejich rámci pak zejména urbanizované oblasti Most, Ústí nad Labem nebo Teplice, která se na absolutním úbytku populace podílejí nejvýraznější měrou. Negativní vývoj zaznamenalo rovněž město Karlovy Vary, přesto, že celkově tento okres vykazuje pozitivní vývoj.

Kromě negativního vývoje lze v regionu zaznamenat i území s opačným pozitivním trendem, a to zejména v okresech Cheb a Litoměřice, respektive ve městech Cheb, Aš a Ostrov, tedy ve městech ležících na území Karlovarského kraje.

Tabulka 13 - Přírůstek obyvatel v období 1991 – 2004

	1991	2004	Celkový přírůstek obyvatelstva 1991 – 2004 v %
Česká republika	10 270 006	10 220 577	-0,5
NUTS II Severozápad	1 126 446	1 126 721	0
Karlovarský kraj	301 985	304 588	0,9
Ústecký kraj	824 461	822 133	-0,3

Zdroj: ČSU

Ve sledovaném období (1991-2004) došlo k poklesu obyvatel přibližně u poloviny měst. Mezi obcemi se statutem města došlo v uvedeném období k největšímu relativnímu propadu (úbytku) u Bečova nad Teplou (10,4 %), Loun (8,6 %) a Mariánských Lázní (8,4 %). V hlavních urbanizačních centrech regionu proběhl opožděný proces suburbanizace, který byl do roku 1989 uměle zadržován ve svém spontánním vývoji. S tím koresponduje významný přírůstek počtu obyvatel v malých městech (do 5 tisíc obyvatel) blízko těch velkých. V případě hlavních center regionu (tj. měst s více než 50 tisíci obyvateli) došlo u všech k úbytku obyvatel – největší relativní úbytek zaznamenaly Karlovy Vary (8,1 %), Chomutov (5,5 %), Ústí nad Labem (4,4 %) a Most (4,0 %). Úbytek obyvatel doznala i všechna města od 15 do 20 tisíc obyvatel. V případě měst s 10 - 15 tisíci a 5 – 10 tisíci obyvatel existují v obou krajích regionu města jak s výraznými úbytky, tak i přírůstky. V obou velikostních kategoriích je však populační vývoj o něco příznivější v případě Ústeckého kraje.

2.7.2 Věková struktura

Obecným trendem v České republice je výrazné stárnutí obyvatelstva. Hodnota indexu stárí (tj. počtu osob ve věku nad 65 let připadajících na 100 osob ve věku 0 – 14 let) v r. 2004 dosáhla 94,0 a průměrný věk se posunul na hranici 39,8 roku.

Region Severozápad má oproti celorepublikovému průměru výrazně mladší věkovou strukturu obyvatelstva, jak dokládá především index stárí, jehož hodnota se pohybuje zhruba v rozmezí 77 - 81 (Ústecký kraj – 77,6; Karlovarský – 80,7). Nicméně i v tomto případě je v porovnání s předchozími lety vývoj věkové struktury obyvatelstva, zejména v Karlovarském kraji, negativní.

Výrazné difference jsou také ve srovnání věkové struktury obyvatelstva dle pohlaví, kdy v případě mužů výrazně převažuje podíl mladších věkových kategorií (index stárí se pohybuje zhruba okolo 60), zatímco u žen je poměr dětské populace k důchodcovské prakticky rovnocenný.

Tabulka 14 - Věková struktura obyvatelstva

Území	Obyvatelstvo k 31.12. 2004 ve věku			Index stárí		Průměrný věk obyvatel
				Stav	Index vývoje (2000=100)	
	0 – 14	15 – 64	65 +	2004	2004/2000	2004
Česká republika	14,9	71,0	14,0	92,8	108,5	39,8

NUTS II Severozápad	15,9	71,9	12,4	78,4	109,7	38,5
Karlovarský kraj	15,6	71,8	12,6	80,7	114,3	38,8
Ústecký kraj	15,9	71,7	12,4	77,6	108,1	38,8

Zdroj: ČSÚ

Na první pohled je zřejmé, že region Severozápad má oproti celorepublikovému průměru výrazně mladší věkovou strukturu obyvatelstva, jak dokládá především index stárí. Region však stárne rychleji než Česká republika jako celek, což je zejména díky rychleji stárnoucí populaci Karlovarského kraje.

I v rámci tohoto regionu ale existují výrazné rozdíly, kdy hodnoty indexu stárí se (v případě územních obvodů obcí s rozšířenou působností) pohybují od 62,1 (Bílina) až po 102,3 (Lovosice). Velký rozdíl ve stárí i v dynamice dalšího stárnutí obyvatelstva vyplývá z tabulky 3. Ukazatele stárí obyvatelstva v případě Karlovarského kraje prezentují méně příznivou věkovou skladbu obyvatel, než je tomu v případě Ústeckého kraje.

2.7.3 Vzdělanostní struktura

Historický vývoj v regionu značně poznamenal i vzdělanostní strukturu regionu. Ta je v porovnání s celorepublikovými hodnotami podprůměrná, přičemž nejvýrazněji zaostává v podílu vysokoškolsky vzdělaných osob a osob s úplným středním vzděláním s maturitou.

Ústecký kraj dosahuje v rámci regionu nepatrně horších hodnot. Nejprogresivnější vzdělanostní strukturu mají krajská města, s odstupem následují další velká centra naopak výrazně podprůměrnou vzdělanostní úroveň mají zejména venkovské oblasti, z měst pak Aš, Bílina, Kadaň, Kraslice, Podbořany, Rumburk a Varnsdorf, tedy především periferní příhraniční oblasti.

Celý problém vzdělanostní struktury je značně umocněn zejména migrací vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva za prací mimo region, zejména v důsledku nízké úrovně nabídky kvalifikovaných pracovních příležitostí.

Tabulka 15 – Srovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva staršího 15-ti let v krajích ČR v letech 1991 a 2001

Kraj	1991		2001		Index růstu VŠ 2001 / 1991
	Úplné střední s maturitou	VŠ	Úplné střední s maturitou	VŠ	
NUTS II Severozápad			22,4	5,4	
Karlovarský	21,8	4,8	25,8	5,6	1,15
Ústecký	20,4	4,4	25,2	5,4	1,22
Hlavní město Praha	31,1	16,3	35,7	18,8	1,15
Středočeský	21,8	5,2	27,8	7,0	1,35
Jihočeský	23,5	6,4	28,4	7,8	1,22
Plzeňský	23,6	6,3	28,1	7,8	1,23

Liberecký	22,0	5,6	27,0	7,0	1,26
Královéhradecký	23,3	5,9	28,8	7,5	1,27
Pardubický	22,6	5,4	28,1	7,0	1,29
Vysočina	20,9	5,0	27,4	6,7	1,35
Jihomoravský	23,3	8,5	28,1	10,3	1,22
Olomoucký	22,8	6,5	27,7	8,1	1,25
Zlínský	21,4	5,6	27,3	7,7	1,38
Moravskoslezský	21,4	6,2	26,4	7,8	1,25
ČR	23,3	7,3	28,4	8,9	1,22

Zdroj: ČSÚ, Analýza regionálních disparit ČR, 2005.

Region je z hlediska úrovně vzdělanosti obyvatel výrazně pod republikovým průměrem. V regionu se nachází ve srovnání s ostatními regiony ČR nejnižší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním a nejvyšší podíl obyvatel, kteří dosáhli maximálně základního vzdělání. Velmi nízká je rovněž úroveň jazykového vzdělání místních obyvatel, což je problematické nejen obecně ve vztahu k celkové konkurenceschopnosti regionu, ale též ve vztahu k jeho příhraniční poloze, kdy tento handicap lidských zdrojů brání k významnější ekonomické i společenské spolupráci se sousedním Německem.

Veškeré dostupné analýzy tento stav považují za základní příčinu vysoké míry nezaměstnanosti a s tím související průvodní sociální a hospodářské jevy.

Významný podíl na této skutečnosti má i minimální koordinace a optimalizace vzdělávací soustavy s ohledem na situaci na trhu práce. V regionu sice existuje nabídka odborného vzdělávání, ta však není koordinována s poptávkou po pracovní síle v regionu, navíc kvalitativní úroveň těchto typů vzdělávání bývá často nízká. V souvislosti s výše uvedeným je v regionu výrazný nesoulad mezi nabídkou vzdělávání a poptávkou po pracovní síle.

2.7.4 Trh práce a zaměstnanost

Jako celek se hospodářství regionu Severozápad, resp. Karlovarského a Ústeckého kraje vyznačuje spíše průměrnou progresivitou ekonomické struktury v porovnání s ostatními kraji České republiky. Na první pohled je také patrné, že z pohledu struktury zaměstnanosti podle hlavních ekonomických sektorů jsou si oba kraje tohoto regionu relativně podobné.

Z aktuálních statistických údajů je zřejmé, že v obou krajích je stále mírně nadprůměrný podíl sekundárního sektoru (průmyslu) na zaměstnanosti, naopak zaměstnanost v zemědělství je i oproti celorepublikové úrovni relativně nízká. Zemědělství má okrajový význam v okresech uhelné pánve, naopak pro jižní, respektive jihovýchodní část regionu s příznivými podmínkami pro zemědělskou výrobu je charakteristické intenzivní zemědělství (pěstování ovoce, zeleniny a chmele).

S ohledem na současné vývojové trendy, kdy nabývá na významu především sektor služeb, je poměrně překvapující pokles podílu odvětví služeb na celkové zaměstnanosti v Karlovarském kraji v posledních několika letech (r. 2002 – 56 %, r. 2004 – 54 %), přičemž

je zřetelný rychlejší vývoj směrem k progresivnější ekonomické struktuře v případě Ústeckého kraje.

Zahrnujeme-li pod pojem služby celý terciér, poskytuje tento sektor dnes již více než 55 % všech pracovních příležitostí.

Tabulka 16 – Struktura zaměstnanosti podle sektorů NH (v %)

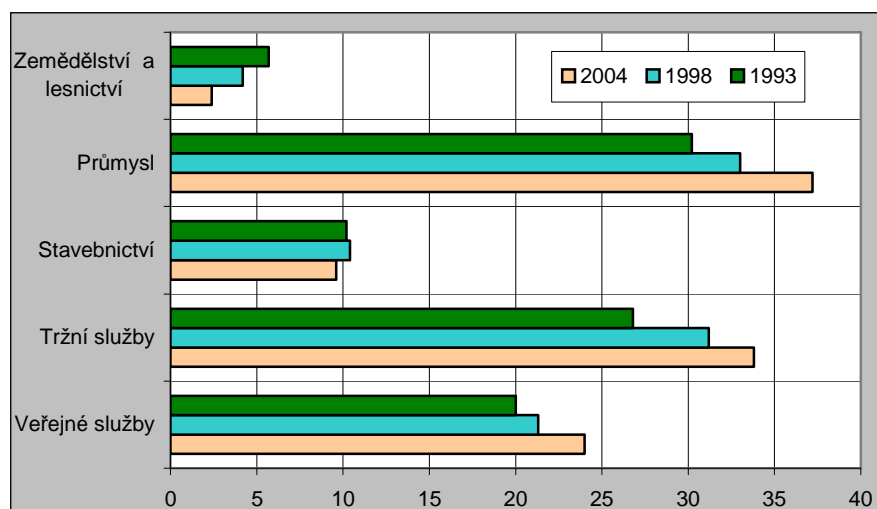
Kraj	1993			2004			Index změny 1993 = 100		
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.
NUTS II Severozápad	-	-	-	2,7	41,9	55,3	-	-	-
Karlovarský kraj	5,3	45,2	49,3	2,2	43,1	54,7	41,0	95,3	111,0
Ústecký kraj	5,8	48,2	45,9	3,0	41,5	55,5	51,3	86,1	121,0
Hlavní město Praha	0,4	26,6	72,7	0,7	19,4	79,8	175,2	73,0	109,7
Středočeský kraj	8,8	43,2	47,9	4,0	38,6	57,2	45,5	89,3	119,5
Jihočeský kraj	13,1	39,2	47,7	6,1	42,2	51,7	46,6	107,7	108,3
Plzeňský kraj	11,0	40,2	48,8	5,9	44,8	49,3	53,3	111,4	101,1
Liberecký kraj	5,4	49,1	45,5	1,5	53,8	44,7	28,2	109,5	98,3
Královéhradecký kraj	7,9	44,7	47,4	3,8	43,1	53,1	48,4	96,4	112,0
Pardubický kraj	10,9	44,9	44,2	4,3	44,7	51,0	39,2	99,6	115,4
Vysočina	18,0	42,5	39,5	9,2	45,4	45,4	51,3	106,8	114,9
Jihomoravský kraj	9,1	42,0	48,9	3,9	38,5	57,6	43,0	91,6	117,8
Olomoucký kraj	9,8	44,8	45,4	5,7	42,0	52,3	57,8	93,8	115,3
Zlínský kraj	7,5	51,0	41,1	3,8	46,8	49,4	50,3	91,8	120,2
Moravskoslezský kraj	4,7	51,0	44,4	3,2	42,2	54,6	68,6	82,6	123,0
Česká republika	7,7	42,9	49,4	3,8	39,6	56,5	49,7	92,3	114,4

Zdroj: ČSÚ

Větší zastoupení v zaměstnanosti v rámci služeb mají služby převážně veřejného charakteru, zejména veřejná správa, školství, zdravotnictví, sociální zabezpečení a sociální služby. Z ostatních služeb jsou v kraji výrazněji zastoupeny obchod, doprava a spoje. Dlouhodobě mírně stoupá význam tzv. progresivních služeb. I když převaha podniků ve službách spadá spíše do kategorie malých a středních podniků, v oblasti dopravy a spojů je zde i řada podniků velkých.

Vývojový trend a hlavní změny, ke kterým došlo v ekonomické struktuře v regionu Severozápad dokumentuje následující grafické znázornění:

Graf 2 - Vývoj zaměstnanosti v hlavních sektorech NH v regionu Severozápad v %



Zdroj: ČSU

Restrukturalizace ekonomické základny byla spojena s výrazným vzestupem nezaměstnanosti, která se stala značným sociálně ekonomickým problémem regionu. Z tohoto hlediska patří zejména Ústecký kraj k nejproblémovějším regionům v rámci celé ČR. Vzestup nezaměstnanosti se výrazně dotýká rovněž větší části Karlovarského kraje, přičemž i zde je v posledních letech patrná tendence jejího neustálého růstu. Negativní vývoj ukazatelů v oblasti nezaměstnanosti v Karlovarském kraji názorně ukazuje tabulka 17.

Z hlediska republikové úrovně je míra nezaměstnanosti v regionu Severozápad nadprůměrná a patří k jedné z nejvyšších mezi regiony ČR. K její eskalaci došlo podobně jako na národní úrovni zejména po roce 1997 v souvislosti s nástupem hlavní fáze restrukturalizace ekonomiky, která je doprovázena poklesem zaměstnanosti v určitých zaostávajících a neperspektivních odvětvích.

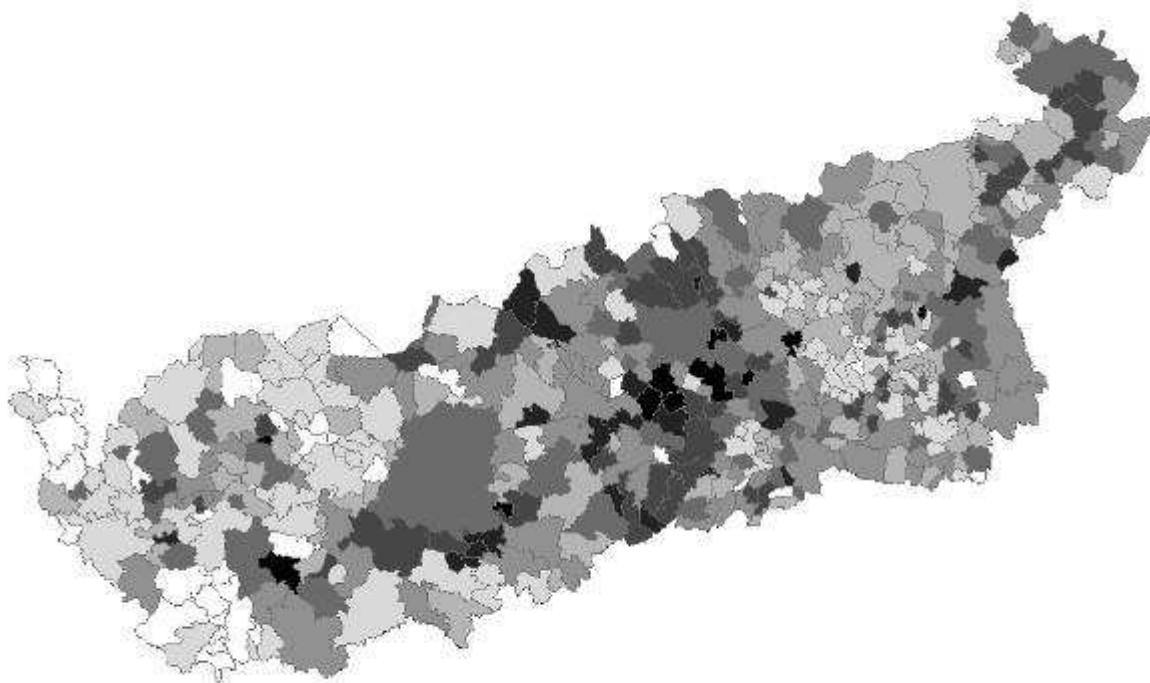
Vzrůst nezaměstnanosti je spojen s útlumem velkých podniků a významně menší dynamikou MSP. Zhoršování situace na trhu práce ilustruje zejména růst počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo, který se v posledních pěti letech zhoršil více než pětinásobně a dosahuje dvojnásobku průměru ČR.

Existuje ale výrazný rozdíl mezi kraji regionu. Míra nezaměstnanosti v Ústeckém kraji byla v roce 2004 nejvyšší mezi všemi kraji v ČR, oproti tomu míra nezaměstnanosti Karlovarského kraje jako celku je „pouze“ mírně nad průměrem ČR.

Mezi 10 okresy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v rámci ČR se z regionu umisťuje 5 okresů. Nejproblémovějším okresem, a to nejen na úrovni regionu, ale i celé ČR, je okres Most, kde je v posledních dvou letech stabilně bez práce zhruba 1/5 praceschopného obyvatelstva. Vážná je situace na trhu práce také v pánevních okresech Chomutov a Teplice a v okrese Louny. Celkově nepříznivou situaci na trhu práce může ilustrovat fakt, že v celém sledovaném období se míra nezaměstnanosti téměř ve všech okresech (s výjimkou okresu Cheb a v roce 2000 ještě okresu Karlovy Vary) pohybovala nad republikovým průměrem.

Strukturální charakteristiky svědčí jednoznačně o dvou hlavních příčinách nezaměstnanosti:

- a) strukturální nerovnováha mezi nabídkou a poptávkou po pracovních místech,
- b) nedostatečná tvorba nových pracovních míst (a pokračující zánik míst existujících).

Kartogram 8 - Míra nezaměstnanosti v obcích regionu k 31. 12. 2005

Zdroj: ČSÚ 2005, Kartogram Cassia Development & Consulting

Tabulka 17 - Vývoj vybraných ukazatelů nezaměstnanosti podle krajů (1997=100)

Region	Registrovaná míra nezaměstnanosti	Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	Podíl dlouhodobě nezaměstnaných	Průměr indexů vývoje
	Index vývoje 2004/1997	Index vývoje 2004/1997	Index vývoje 2004/1997	
Česká republika	182,1	246,5	207,1	211,9
NUTS II Severozápad	182,2	297,3	238,3	239,3
Karlovarský	233,7	348,9	339,2	307,3
Ústecký	158,5	237,1	192,9	196,2

Zdroj: vlastní výpočet

Slabou pozici vykazují kraje regionu Severozápad také podle ukazatele počtu neumístěných uchazečů na 1 volné pracovní místo, jejichž počet je oproti národní úrovni téměř dvakrát vyšší.

Patrně nejvíce problematickou skupinou jsou dlouhodobě nezaměstnaní³ (v evidenci ÚP déle než 1 rok). Podle některých výzkumů se šance této skupiny nezaměstnaných umístit se na trhu práce velmi rychle snižují a značná část se již do pracovního procesu prakticky nezapojí. Bohužel i podíl této skupiny uchazečů je v regionu Severozápad vyšší a dosahuje hodnot nad 50 %.

Vysoký podíl dlouhodobé zaměstnanosti znamená, že se vytváří stále větší skupina uchazečů „neumístitelných“ na trhu práce, kteří postupně ztrácejí pracovní návyky a pro které se nezaměstnanost stává normální součástí života, čímž se mění i jejich žebříček sociálních hodnot.

Závěrem je třeba zdůraznit, že mobilita na trhu práce, a to jak prostorová, tak profesní, je v regionu velice nízká. Je to způsobeno např. nepružností trhu s byty a nezvyklostí vyjíždět za prací. Výsledky šetření ukazují, že vedle bytové situace se musí řešit ekonomický růst regionu, jinak může dojít k úbytku pracovních sil, a to zejména v jihovýchodní části regionu (ve prospěch sousedních krajských center a Prahy, v budoucnu i zahraničí).

Tabulka 18 - Průměrné mzdy zaměstnanců (v Kč) podle krajů a jejich vývoj (1995=100)

Region	Průměrná měsíční mzda (fyzické osoby)		Index vývoje 2004/1995
	1995	2004	
Česká republika	8 307	18 035	217,1
Karlovarský	7 838	15 414	196,7
Ústecký	8 112	16 320	201,2

Poznámka: Pouze podniky se sídlem v příslušném kraji (bez podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců)

Zdroj: Statistická ročenka Karlovarského kraje 2005, ČSÚ

Statistická ročenka Ústeckého kraje 2005, ČSÚ

Zatímco podle podílu jejich průměrné mzdy na průměrné mzdě ČR byly Karlovarský a Ústecký kraj mezi všemi kraji v ČR přibližně v průměru, v roce 2004 se již pohybují výrazně pod průměrem (přičemž Karlovarský kraj má zcela nejnižší úroveň mezd ze všech krajů), podle dynamiky vývoje průměrné mzdy mezi lety 1995 a 2003 jsou jednoznačně na posledních místech.

Celkově se tedy tyto kraje z pohledu celorepublikové úrovně postupně propadají. Důležité je také to, že podle výše průměrné měsíční mzdy je Karlovarský kraj na posledním místě mezi kraji, zatímco Ústecký kraj je „stále“ ještě na místě 8. Kromě toho tyto údaje ukazují na velmi nízkou dynamiku mezd v celém regionu, zvláště v Karlovarském kraji.

2.7.5 Školství

Celková školská soustava v regionu prošla v uplynulých deseti letech procesem rozsáhlé optimalizace. V jejím důsledku došlo v posledních letech k podstatnému snížení počtu

³ V regionech s vysokou dlouhodobou nezaměstnaností a nezaměstnaností mladých do 25 let je vytvořen významně vyšší potenciál pro sociálně patologické jevy (v čele s kriminalitou, užíváním drog apod.) ve srovnání s ostatními regiony. Nutné je zdůraznit, že všechny tyto jevy přímo posilují další zaostávání daného regionu.

mateřských škol a zčásti ke snížení počtu škol základních. Vzhledem k demografickému vývoji lze očekávat, že v budoucnu bude třeba přizpůsobit nabídku těchto zařízení aktuální poptávce, neboť vývoj počtu narozených dětí a dětí předškolního věku má v současné době rostoucí tendenci.

Značná část škol je soustředěna v pánevních okresech, kde je obyvatelstvo více koncentrováno do velkých měst. V menších obcích venkovského prostoru proto převažuje tendence udržet i malotřídní školy s méně žáky a vyššími jednotkovými náklady.

Nabídka středního vzdělání v regionu je poměrně diverzifikovaná, přesto lze spatřovat nutnost přizpůsobení nabídky učebních a studijních oborů středních škol potřebám trhu práce a nutnosti reagovat na změny, jež souvisejí také s požadavky potencionálních zaměstnavatelů.

Vysoké školství v regionu reprezentuje především Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, která má čtyři fakulty. V roce 2000 byla v Karlových Varech založena soukromá Vysoká škola Karlovy Vary, v.o.s. (správní, sociálně správní a veřejnosprávní obory). Kromě toho v největších městech (Cheb, Karlovy Vary, Most, Mariánské Lázně apod.) působí „pobočky“ dalších vysokých škol a univerzit (například v Chebu fakulta ekonomická Západočeské univerzity, v Děčíně 2 fakulty ČVUT, v Mostě fakulta VŠB Ostrava, UP Olomouc, soukromá VŠ finanční a správní se sídlem v Praze). Kromě těchto působí v Ústí nad Labem dále soukromá Vysoká škola ekonomie a managementu. Obecně lze nabídku vysokého školství v regionu hodnotit jako dostačující.

2.7.6 Sociální služby a zdravotnictví

Sociální infrastruktura zajišťuje veřejné služby s bezprostředním dopadem na kvalitu života. Současné trendy stárnutí obyvatelstva a dynamického vývoje hospodářských odvětví zvyšují nároky na alternativní řešení a přizpůsobování sociální infrastruktury novým podmínkám. Důležitý je v tomto ohledu důraz na prevenci, flexibilitu vytvářených struktur a zaměření na sociální začleňování. Vytváření prostředí s preferencí těchto podmínek se následně promítá do efektivity veřejných služeb a tedy i do oblasti ekonomického rozvoje.

Sociální infrastruktura nadmístního významu je orientována především do měst, která svou vybaveností zabezpečují obsluhu příslušných spádových území.

Nabídka sociálních služeb na území regionu zahrnuje zařízení zřizované subjekty veřejné správy, je však postupně doplňována aktivitami nevládních neziskových organizací (NNO), účelových zařízení církví a charitativních organizací. Tato síť vzniká zatím spíše náhodně a není systémově řešena vyváženost územní nabídky v rámci regionu.

Rozdíly v pokrytí mezi kraji i jednotlivými obcemi jsou velké, v některých případech se zařízení v daném obvodu nevyskytuje vůbec. V souvislosti s nárůstem počtu starších obyvatel bude nutné do systému služeb ve vysoké míře zahrnout alternativní formy poskytování služeb – tzn. rozšiřování nabídky terénních služeb sociální péče, které umožní jejich uživatelům (starým či zdravotně postiženým občanům) zůstat v jejich domácím,

přirozeném prostředí při zachování sociálních vazeb – např. pečovatelská služba a služby osobní asistence.

Základní zdravotnickou péči zajišťuje síť ambulantních zařízení a síť lékáren, které odpovídají počtem i strukturou potřebám území. Celkově vyšší vybavenost zdravotnickým zařízením vykazuje Karlovarský kraj.

Oba kraje regionu Severozápad se vyznačují podprůměrným počtem lékařů na obyvatele, Karlovarský kraj pak rovněž podprůměrným počtem nemocničních lůžek na obyvatele.

Akutní, následná a rehabilitační péče je zabezpečena stabilizovanou sítí 25 nemocnic. Nadregionální působnost mají například Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem, nemocnice s poliklinikou v Mostě a nemocnice s poliklinikou v Chomutově.

Vysoce specializované zdravotnické obory jsou zajišťovány i mimo území kraje, a to především v Praze, Plzni, Liberci a Hradci Králové. Značným problémem je stavebně technický stav nemocnic, který vyžaduje vysoké náklady na údržbu, modernizaci a celkovou přestavbu. Základní lékařská péče je zajištěna sítí ordinací praktických lékařů a stomatologů. Oba kraje vykazují v podstatě celostátní průměrné hodnoty v pracovní neschopnosti.

2.8 Shrnutí regionálních disparit

Při souhrnném vyhodnocení závěrů provedené socioekonomické analýzy je možno v regionu identifikovat několik klíčových problémů, které lze považovat za hlavní bariéry zvyšování celkové konkurenceschopnosti regionu a které je potřeba řešit cíleným strategickým přístupem, který povede k dosažení Lisabonské strategie. Tyto problémy představují zejména prohlubující se negativní odlišnosti venkovského prostoru vůči městskému prostředí, průmyslových oblastí vůči zemědělským, jejichž původ lze spatřovat v několika hlavních faktorech:

- **Rozdíl v zaměření a výkonnosti ekonomiky jednotlivých center v regionu.** Jednotlivá území a sídla v regionu mají velmi odlišnou strukturu hospodářství, která s ohledem na historický vývoj ovlivňuje i jejich aktuální situaci a potenciál dalšího rozvoje, který by směřoval k zvyšování celkové konkurenceschopnosti regionu a tím přispívat k cílům Lisabonské strategie. Tato rozdílnost má příčinu především:
 - ve výskytu ložisek hnědého uhlí a kaolinu v pánevních okresech a s tím související historické zaměření těchto oblastí na těžký průmysl, který v současné době prochází procesem restrukturalizace a útlumu;
 - v zaměření některých okresů na cestovní ruch, lázeňství a tradiční lehký průmysl (Cheb, Karlovy Vary, Děčín);
 - v orientaci pánevních okresů na těžbu hnědého uhlí, výrobu energií a chemický průmysl (Sokolov, Chomutov, Most, Teplice, Ústí n.L.);
 - ve specializaci některých okresů na oblast zemědělství (Louny, Litoměřice).

Hlavní ekonomická aktivita je v tomto kontextu soustředěna do několika vybraných center regionu, jejichž rozložení kopíruje zejména historický vývoj v jehož důsledku byla především průmyslová činnost soustředěna převážně do pánevní oblasti regionu, která tak dnes tvoří jednu z hlavních rozvojových os regionu.

- **Kvalita životního prostředí v jednotlivých centrech.** Koncentrace těžkého průmyslu v centrálních oblastech regionu způsobila v minulosti vážné zhoršení životního prostředí. Zejména kvalita ovzduší byla po dlouhou dobu velice špatná. Ačkoli se situace po roce 1990 výrazně zlepšila díky investicím do plynofikace a do odsíření a prachových filtrů v průmyslových zdrojích (zejména severovýchodní část regionu), má stále negativní image poškozeného území, což je jedním z limitujících faktorů pro získávání zahraničních investorů a pro rozvoj turistického průmyslu. Příčiny neutěšeného stavu v oblasti životního prostředí v regionu lze spatřovat především:
 - v koncentraci zvláště velkých spalovacích procesů na území regionu, které produkují plynné a tuhé emise a pevné produkty spalování;
 - v koncentraci chemické výroby na území okresů Litoměřice, Most, Ústí nad Labem; zejména její nevhodné umístění vzhledem k obytným zónám;

- v pomalém tempu rekultivací po těžbě nerostných surovin, zejména uhlí (významná část území je stále negativně ovlivňována důlní činností);
 - ve výskytu vysokého počtu rizikových starých ekologických zátěží a nevyužitých území a objektů s výrazným negativním dopadem zejména na kvalitu fyzického prostředí v sídelních centrech;
 - ve všeobecně vysoké koncentraci významných fyzikálních, chemických a dalších rizikových faktorů na území regionu;
 - v rostoucím množství odpadů a tomu neadekvátnímu tempu jejich využívání.
- **Rozvoj lidských zdrojů** je další významnou disparitou regionu, která významným způsobem brání rozvoji některých oblastí v regionu. Hlavní příčinu je možno spatřovat:
 - v nízké vzdělanostní úrovni obyvatel (nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a nejvyšší podíl obyvatel se základním vzděláním mezi regiony ČR);
 - v nevyrovnané nabídce a poptávce ze strany vzdělávacích institucí, oproti nabídce a poptávce ze strany trhu práce.

Tyto dva faktory mají zásadní vliv na nízkou flexibilitu a mobilitu pracovních sil. Důsledkem nedostatečné kvality a rozvoje lidských zdrojů je zejména zvyšující se nezaměstnanost. Ta se projevuje především jako nezaměstnanost strukturální (vazba na disparity způsobené rozdílným zaměřením ekonomik jednotlivých sídel regionu SZ) a nezaměstnanost ve venkovských oblastech.

- **Zaostávání a vyliďňování venkovského prostoru.** I přesto, že je region charakteristický vysokým podílem městského obyvatelstva, představuje problematika rozvoje venkova významný faktor celkové konkurenceschopnosti regionu. Příčinou neutěšeného stavu na venkově jsou:
 - výrazně horší podmínky pro rozvoj intenzivního zemědělství v horských oblastech regionu;
 - vysídlení původního obyvatelstva před a po druhé světové válce;
 - zanedbaná dopravní infrastruktura, zejména dostupnost větších center regionu;
 - nedostatečná dopravní obslužnost venkovských území;
 - nedostatečná občanská vybavenost a kvalita fyzického prostředí;
 - nízká schopnost menších sídel využít místní potenciál pro rozvoj cestovního ruchu.

Významný vliv na hospodářské problémy venkovských oblastí v regionu SZ měl rozpad ekonomické základny v souvislosti se zánikem socialistické zemědělské velkovýroby po roce 1989. V tomto důsledku se značně zhoršily podmínky pro život obyvatel ve venkovských oblastech. Cílem programu by proto mimo jiné mělo být udržení a rozvoj sociálně-

ekonomických podmínek obyvatel venkova, zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova, snížení míry nezaměstnanosti ve venkovských regionech.

2.9 Problémy městského a venkovského prostoru

Problémy větších měst i venkovského prostoru v regionu NUTS II Severozápad jsou do značné míry totožné s obecnými tématy, která se týkají většiny měst a venkovských částí celé České republiky. Města⁴ nabízejí celkově vyšší standard životní úrovně, představují administrativní, kulturní a společenská centra regionu. Obyvatelé měst z důvodu koncentrace městských funkcí vykazují vyšší zaměstnanost v terciérním a kvartérním sektoru, dosahují vyšší stupně vzdělání, v posledním období se však projevuje úbytek obyvatel v důsledku stěhování do satelitních obytných komplexů v zázemí velkých měst.

Města také poskytují vyšší kvalitu bydlení, hodnocenou z hlediska vybavenosti a stáří domů, ovšem průměrná plocha obytné plochy na obyvatele je ve srovnání s byty na venkově nižší.

Z hlediska hodnocení environmentální kvality života jsou s městem spojeny zejména problémy s kvalitou životního prostředí. V městských regionech je vyšší úroveň znečištění složek životního prostředí, zvýšená emisní zátěž (v poslední době vzrůstá zejména produkce NO_x v důsledku zvyšující se intenzity individuální dopravy), vyšší koncentrace hluku a prachu, vyšší produkce komunálních odpadů. Města se potýkají s problémy, spojené s intenzivní dopravou (nedostatečně vyřešená dopravní infrastruktura, přetížené stávající silniční sítě, chybějící obchvaty měst, absence parkovacích ploch ...).

Potenciál dalšího rozvoje a celková hodnota měst bývá narušena existencí nevyužívaných převážně průmyslových areálů (tzv. „brownfields“) a objektů. Tento problém je v regionu Severozápad obzvláště markantní, neboť se zde v důsledku historického vývoje nachází nadprůměrné množství nevyužívaných objektů a areálů, které mají významný negativní dopad na celkový image regionu.

Ačkoliv se v území nachází řada měst, jež mají podobnou velikost, ale zcela odlišný socioekonomický charakter (na jedné straně města v pánevní a zemědělské oblasti, která jsou postižena strukturálními a hospodářskými problémy a na straně druhé lázeňský trojúhelník), řeší stejné, anebo velmi podobné problémy jako např. nevyužívané a chátrající objekty, zanedbaná podnikatelská a obytná infrastruktura apod.

Stručně lze definovat nejzávažnější problémy urbanizovaných prostorů takto:

1. přetížená dopravní infrastruktura s negativním dopadem na životní prostředí (hluk, exhalace);
2. nedostatek zeleně a ploch pro denní rekreaci (relaxaci) obyvatel;
3. širší zastoupení sociálně-patologických jevů v důsledku vyšší anonymity, silnějšího zastoupení sociálně slabého a nepřízpůsobivého obyvatelstva a jeho koncentrace do určitých lokalit;

⁴ Definice městského a venkovského prostoru je celá řada. V našem pojetí za městské oblasti považujeme aglomerace krajských a bývalých okresních měst, dalších měst nad cca 10000 obyvatel

4. existence nevyužívaných převážně průmyslových areálů (brownfields) v důsledku transformace ekonomiky a restrukturalizace průmyslu s významným negativním dopadem na image regionu.

Venkovské oblasti regionu NUTS II Severozápad jsou charakteristické rozdrobenou sídelní strukturou⁵ s relativně nadprůměrným počtem obyvatel na jednu obec. Stejně jako v celé ČR i zde dochází na venkově k postupnému vylidňování, a to zejména v důsledku migračních ztrát. Tento problém se však netýká zázemí velkých měst, kde naopak v rámci procesu tzv. „suburbanizace“ (vznikají satelitní sídla s dobrou dostupností do velkých měst, přitom však díky nižší ceně pozemků nabízejí kvalitní obytné prostředí levněji než tato města) dochází k nárůstu obyvatel.

Celkově jsou venkovské oblasti v regionu charakteristické vyšší mírou nezaměstnanosti způsobenou jak úpadkem místních průmyslových podniků, tak problematickou mobilitou pracovní síly jednak v důsledku špatné dopravní obslužnosti, tak díky vysokým relativním nákladům na dojížděku za prací v porovnání s průměrným výdělkem v regionu. V některých (zejména příhraničních) venkovských regionech se projevuje absence či nedostatek stabilizovaných podnikatelských subjektů; regiony nejsou pro nové investory atraktivní a stále zde nedošlo k dostatečné mobilizaci využití místních potenciálů např. pro rozvoj cestovního ruchu.

Velkým problémem je přetrvávající selektivní migrace z periferních venkovských oblastí (jedná se jak o migraci vzdělanější části populace, tak o složku ekonomicky aktivních, čímž postupně dochází ke zhoršování kvality lidských zdrojů a dalším negativním synergickým projevům).

Technická infrastruktura nedosahuje vždy potřebné úrovně, problematické jsou v regionu Severozápad zejména nedořešené střední a malé zdroje znečištění ovzduší, výskyt starých ekologických zátěží, existence nevyužívaných (převážně zemědělských) objektů, tzv. brownfields. Všechny uvedené faktory mají vliv na investiční aktivitu a rozvoj podnikání, proto je většina ekonomicky aktivních obyvatel vázána na dojíždění za prací do velkých měst. Dojížděka za prací je však determinována kvalitou dopravní infrastruktury i dopravní obslužností, která vykazuje závažné nedostatky.

Venkov obecně nabízí vyšší kvalitu přírodního prostředí, která je však vyvážena menší dostupností „služeb“ (v nejširším vymezení) pro obyvatele z hlediska kvantity i kvality.

Nejsložitější situace je v příhraničních venkovských regionech s předválečným německým osídlením, kde se absence pracovních příležitostí v důsledku dopadů restrukturalizace zemědělství a tradičního zpracovatelského průmyslu kombinuje s nízkou vzdělaností, vyšší mírou sociální exkluze obyvatel a poměrně nízkým stupněm identifikace s prostředím.

Stručně lze definovat nejzávažnější problémy venkovských prostorů takto:

⁵ Rozdrobenost sídelní struktury nemá negativní vliv jen na obtížnou udržitelnost adekvátní občanské vybavenosti, ale i na celkovou velmi nízkou schopnost menších realizovat v důsledku velmi nízké ekonomické síle větší investiční akce, které by mohly mít významnější rozvojový efekt.

1. vyšší míra nezaměstnanosti způsobená útlumem zemědělství, nižší kvalifikací a nedostatečnou mobilitou obyvatel za prací, nižší mírou podnikatelských aktivit;
2. špatná úroveň dopravní obslužnosti;
3. nedostatečná a nekvalitní dopravní a technická infrastruktura, nízká úroveň občanské vybavenosti a služeb, vyšší stáří a nižší kvalita bytového fondu.

3. Vyhodnocení zkušeností regionu s realizací rozvojových programů

Česká republika v oblasti čerpání prostředků ze strukturálních fondů disponuje pouze zkušenostmi z předvstupní pomoci a z právě probíhajícího, byť zkráceného programového období. Na regionální úrovni kromě programů přeshraniční spolupráce nebyly dosud realizovány žádné samostatné operační programy, proto je třeba důsledně vyhodnotit poznatky ze všech operačních programů, tedy sektorových i SROP.

Přesto, že se současné programové období chýlí ke konci a v plném proudu jsou přípravy na období následující, je hodnocení faktické úspěšnosti těchto programů nemožné neboť valná většina projektů bude teprve postupně dokončována a hodnocena až v následujících měsících či letech.

Z tohoto důvodu je možno provést hodnocení pouze na základě dostupných průběžných evaluačních zpráv k jednotlivým operačním programům, případně s využitím různých účelových průzkumů a vyhodnocení, provedených v rámci přípravy ROP Severozápad⁶.

Z provedených hodnocení jednotlivých programů vyplývá, že obecné podmínky implementace jsou v podstatě funkční, ovšem vyskytují se určité nedostatky, které brání plnému využití prostředků z EU. Základním nedostatkem je nedostatečné propojení programů podporovaných v rámci strukturálních fondů s českým systémem veřejných intervencí a také určitý nezájem žadatelů o podporu, způsobený především složitým přístupem k financování a náročnými pravidly podpory. Tento nezájem se projevuje zejména v rámci těch opatření, kde existuje „konkurence“ národní podpory, případně v oblastech, které vyžadují složitější a koncepčnější přístup např. v podobě neinvestičních či vzdělávacích projektů, s jejichž realizací nemají žadatelé potřebné zkušenosti.

3.1 Nastavení aktuálních programů

Při hodnocení relevance aktuálně nastavených programů je možné za problematické považovat především nastavení indikátorů a od toho se odvíjejícího systému hodnocení projektů, které např. u cestovního ruchu směřovalo investice pouze do ubytovacích zařízení (nastavený hlavní hodnotící indikátor počet vytvořených lůžek). Stejný limit představoval obecný indikátor „vytvořená pracovní místa“, zejména s ohledem na potřebu modernizace ekonomické základny v ČR s cílem zvýšení její konkurenceschopnosti, což paradoxně v mnoha případech počet potřebných pracovních míst snižuje. Takto nastavený systém indikátorů, které následně určují priority při výběru projektů tak z podpory naprosto vyřadil např. rozvoj doplňkové infrastruktury ČR, která je nezbytnou součástí např. zvyšování konkurenceschopnosti (rozšiřování zázemí sportovišť, cyklostezky, informační systémy atp.), včetně zkvalitňování kvality stávající infrastruktury, protože tato investice zřídka kdy přispěje k vytvoření dodatečného pracovního místa a stejně tak ke vzniku nového lůžka. Toto centrální nastavení indikátorů se v některých územích včetně regionu Severozápad minulo účinkem, neboť na většině území regionu není nedostatek lůžek, ale je problém s kvalitou lůžkového fondu, případně jeho strukturou v rámci jednotlivých typů ubytovacích zařízení.

⁶ viz. Vyhodnocení absorpční kapacity v regionu Severozápad, SPF Group 12/2005

Obecné nastavení priorit ve stávajících programech je vnímáno většinou jako správné, přesto lze říci, že očekávání spíše směřují do větších investic v základní infrastrukturu, např. se zaměřením na zvýšenou propustnost hranice, případně na obnovu základní technické infrastruktury menších obcí, atp.

Za nadhodnocené jsou místními subjekty považovány alokace do oblasti lidských zdrojů, kde v regionu aktuálně není poptávka odpovídající aktuální alokaci. Tento problém je potřeba považovat za závažný, zejména s ohledem na vyšší potřebu právě změny struktury místní pracovní síly a podpory zvyšování kvalifikace místních obyvatel. Bez dosažení tohoto cíle budou jakékoliv investice do infrastruktury neefektivní. V budoucích obdobích by se tak součástí projektů, u nichž je to proveditelné, měly intervence zaměřit na vyšší zapojení obyvatel do projektů, osvětu a celkovou mobilizaci místních obyvatel tak, aby si i oni uvědomovali potřebu změny a zapojili se aktivně do zvyšování absorpční kapacity v problémových oblastech.

Značná část současných intervencí v regionu Severozápad byla realizována prostřednictvím grantových schémat. Příslušný implementační subjekt (v rámci SROP kraje) na regionální úrovni nepřistoupil ke specifickému zúžení či zpřísnění podmínek čerpání a ponechal definici priorit ve znění původního centrálního návrhu v opatření, zejména s cílem zamezit předběžné eliminaci jakéhokoliv vhodného projektu v situaci, kdy nebyla známa potenciální absorpční kapacita dle jednotlivých opatření.

Tento přístup byl opodstatněný v prvních letech realizace operačních programů, kdy se celý systém a schopnost přípravy projektů testovaly, v budoucím období by s ohledem na získané zkušenosti bylo vhodné přistoupit k většímu zúžení priorit na konkrétní problémy v regionu a využít delšího časového období na realizaci k iniciaci a podpoře vzniku vhodných projektů v prvních letech období.

Provedená hodnocení poukázala kromě zmíněného problému s nastavením indikátorů na potřebu podpory vzniku vhodných projektů i na problematiku nastavení vhodných žadatelů. Jako příklad možných dopadů neadekvátně nastavených vhodných žadatelů a příjemců podpory u jednotlivých intervencí lze uvést rozhodnutí ÚOHS, na jehož základě nemohla v současném období žádat o podporu sdružení právnických osob. Jakákoliv sdružení obcí, ale i jiná sdružení, která nejsou založena podle zákona o obcích, ale podle příslušného paragrafu Občanského zákoníku jako „sdružení právnických osob“, tak nemají možnost využít aktuální prostředky z SROP. Např. program LEADER a tzv. MAS (Místní akční skupiny) pro změnu musí obsahovat i podnikatele a zde zákon o obcích neumožňuje jiný způsob než využít Občanský zákoník. Tyto subjekty jsou tudíž založeny jako uvedená sdružení právnických osob (stejná situace je často způsobena např. tím, že kromě obcí je zakladatelem sdružení hospodářská komora, nebo euroregion atp.). Mnoho mikroregionů se tak ve snaze získat možnost požádat do programu LEADER transformovalo na MAS, čímž automaticky přišly o možnost získat podporu v SROP. Takto nevyhodnocený možný dopad nastavení podmínek programu následně vede k značnému zvyšování zátěže potenciálních žadatelů, kteří jsou mnohdy nuceni zakládat účelové organizace, případně od realizace projektu ustoupit.

Původně často avizovaná problematika složitosti přípravy žádostí se v rámci provedených vyhodnocení neprokázala jako hlavní či jeden z hlavních limitujících faktorů. Žadatelé v uplynulém programovacím období považovali sice z počátku přípravu žádostí za složitý proces, s postupem času a s pokračující realizací programu se však jejich schopnost zvládnout přípravu projektů postupně zvyšovala díky nasbíraným zkušenostem a problém neznalosti žádosti a příloh - zejména u těch, kteří celý proces absolvovali – se redukoval. Tato zkušenost se zřejmě pomítla i do zjištění, že se absorpce u většiny programů a opatření zlepšuje s postupem času realizace. Tato zjištění opětovně dokladují potřebu dostatečného zajištění podpory žadatelů zejména v prvních letech realizace programu s cílem zajistit dostatečný počet projektů vhodných k realizaci.

Kromě uvedených problémů by při zpracování programu bylo vhodné zohlednit některé další faktory, které absorpci v regionu komplikují zejména díky jeho demografickému a územnímu charakteru. Jedná se především o následující faktory:

Karlovarský kraj je malý region s nízkým počtem obyvatel - v regionu je např. nízký počet velkých neziskových organizací, většinou zde působí menší organizace, kterých je sice relativně velký počet, ale nemají dostatečné personální ani finanční kapacity. Personální kapacity přitom limitují absorpci i přes skutečnost, že pro NNO proběhla řada školení a dalších akcí, která mají posílit jejich kapacitu zejména z hlediska potřebných znalostí a vědomostí. Důvodem je i fakt, že nedostatečné personální zázemí v NNO neumožňuje těmto organizacím „vysílat“ na školení potřebný počet osob. Hrozí tak, že další plánovaná školení budou nevyužita a jejich dopad na zvýšení absorpce minimální. U většiny opatření je dnes absorpce na celkem dobré úrovni, region má hlavní problémy vyžadující značné investice zejména v infrastruktuře - zde je absorpce téměř neomezená.

Další oblastí je cestovní ruch, region má zejména v Karlovarské části a dále v Ústeckém kraji v oblasti Česko-saského Švýcarska dobré podmínky pro jeho rozvoj, které v současné době nejsou využity. V regionu je několik významných lázeňských měst, která připravují větší integrované projekty, což předurčuje relativně vysokou absorpční kapacitu v dané oblasti.

Mnoho žadatelů je omezeno minimální velikostí projektů, která limituje menší projekty, na druhou stranu lze konstatovat, že malé projekty mají minimální dopad do území a z tohoto pohledu je výhodnější podporovat větší integrované projekty (za mikroregion, či alespoň několik obcí, atp.). Je však potřeba mít na paměti potřebu podpory vzniku integrovaných projektů u menších žadatelů a spojování menších projektů do větších integrovaných celků.

V regionu se připravují velké integrované projekty zaměřené na revitalizaci měst a důlních oblastí. V rámci zpracování plánů rekultivace bývalých povrchových dolů se již s dotčenými subjekty, obcemi a Karlovarským krajem jedná o tom, aby plány byly upraveny již nyní tak, aby se do budoucna dalo území použít pro realizaci projektů v cestovním ruchu. To by při dobrém postupu mohlo vyústit v optimální velký integrovaný projekt, který by splňoval všechna kritéria včetně zaměření na řešení konkurenceschopnosti regionu.

Velmi nízká je absorpce u opatření zaměřených na informační společnost a lidské zdroje - u prvního opatření je toto způsobeno především faktem, že se pro místní obce i obyvatele jedná o nadstavbu, která by měla přijít na řadu až po řešení základních problémů. Tyto

projekty jsou zatím na okraji zájmu ve smyslu intenzivní přípravy. Projekty, které byly předloženy v dané oblasti, jsou především ty, které vznikly v reakci na skutečnost existence volných finančních prostředků, nejedná se tedy o projekty reagující na definovanou potřebu, ale na nabídku finančních prostředků. V regionu je obecně otázka „sítí“ řešena na bázi konkurenčního prostředí, problém je s přístupností těchto a souvisejících služeb pro obyvatele zejména v okrajových a příhraničních oblastech.

V oblasti lidských zdrojů problém vyplývá z demografického vývoje a struktury v pohraničí, velmi málo lidí má zájem o přímou účast v případných kurzech, problém s kapacitou NNO již byl zmíněn. Zejména v okresech Ústeckého kraje postižených vysokou nezaměstnaností, podpora rozvoje lidských zdrojů splývá z pohledu jak obyvatel, tak příslušných orgánů automaticky s vyplácením podpory v nezaměstnanosti a ani mezi zástupci veřejné správy ani mezi dalšími potenciálními předkladateli projektů není příliš ochoty se v této oblasti angažovat, neboť ji požadují za neefektivní.

3.2 Identifikované faktory ovlivňující přípravu ROP

Obecně lze konstatovat, že současné aktivity zaměřené na zpracování projektů v regionu pravděpodobně povedou k relativně uspokojivé poptávce po projektech od samého zahájení programu, za předpokladu, že tyto aktivity budou pokračovat a hlavní orientace programu bude propagována včas, tj. již v r. 2006, z důvodu časového předstihu pro zajištění přípravy projektů.

Lze předpokládat silnou poptávku především v oblasti dopravy, kde projekty předkládají krajské úřady, respektive jimi zřizované či zakládané organizace. Vyšší poptávka bude také v prioritách obnovy měst a infrastruktury cestovního ruchu. Problémem by v tomto kontextu mohla být nevyužitá absorpční kapacita menších projektů v méně urbanizovaných oblastech.

Kromě dopravní oblasti je většina projektů v počátečních fázích zpracování, tj. ve fázi formulace koncepce a návrhu. Protože jde často o infrastrukturní projekty, bude jejich dokončení časově náročnější, v mnoha případech zabere minimálně rok i více a projekty tak budou připraveny až v druhé polovině roku 2007. Včasné a přesné pochopení možností nabízených v ROP může zpracování uspišit, resp. opak může být faktorem ohrožujícím realizovatelnou absorpci v území.

Vzhledem k pravidlu $n+3$ (2 od r. 2010) je třeba vycházet z předpokladu, že výdaje budou narůstat až v průběhu programovacího období a v letech 2007-08 budou poměrně nízké, jistě jen o trochu vyšší než v současnosti. V tomto období by však měla být k dispozici velkorysá podpora pro nastartování rozvojového procesu umožňujícího zahájit v období po r. 2008 absorpci a zajišťovat ji účinnějším způsobem. Jedinou oblastí, která dle provedených hodnocení umožní intenzivnější podporu od počátku implementace programu, je oblast budování a rozvoje dopravní infrastruktury, na jejíž podporu je možno v prvních letech programu alokovat větší množství prostředků, aniž by byly deformovány alokace stanovené pro celý program a ostatní priority.

Ve srovnání s dopravními projekty je naopak značně znepokojivá kvalita řady projektů nespádajících pod tuto oblast. V oblasti obnovy měst je velmi mnoho aktuálně

připravovaných projektů zaměřeno na prostou opravu a údržbu. Tento přístup je evidentně technické povahy, naprosto nezohledňuje potřebu zajištění ekonomického dopadu projektu na konkurenceschopnost regionu a podpora takovýchto investic by jen velmi obtížně přispěla k dosažení cílů programu.

Projekty v oblasti obnovy měst, místního rozvoje a dokonce i cestovního ruchu tak čelí riziku, že nebudou udržitelné nebo budou mít velmi malý dopad na rozvoj území. Mnohdy se jedná o izolované snahy o vyřešení aktuálních problémů (oprava části povrchu vozovky bez vazby na celkový koncept dopravy, oprava střechy na zařízení, osvětlení ve městě apod.), na úkor skutečných rozvojových potřeb města, oblasti, regionu. V této souvislosti je zřetelný nadměrně technický přístup ke zpracování projektů zaměřený zejména na poskytování služeb, který se v mnoha případech jeví jako velmi roztržitý, z větší části nekoordinovaný a vedoucí k realizaci nadměrného počtu menších operací malého dopadu, z nichž mnohé samy o sobě mohou být jen snahou o zástupné řešení větších problémů.

Přestože lze předpokládat přiměřenou poptávku v dané problematice, nelze tvrdit, že tato poptávka bude vhodná pro dosažení strategických cílů priority a programu, zejména pokud jde o jasné ekonomické a sociální přínosy.

Bez změny dynamiky a procesu přípravy projektů zajišťujících, zejména mezi veřejnoprávními aktéry, strategičtější projekty s vysokým dopadem a operace, které by do určité míry prosazovaly změny zásadního charakteru, může ROP být zdrojem financí podporujícím akce neřešící strategické a skutečné potřeby a akce bez žádoucího dopadu.

Snahy o zajištění pragmatického společného investičního plánování je nutno zajistit vně programu. Při absenci úsilí o společné plánování investic nemohou omezené zdroje ROP zajistit velký dlouhodobý dopad.

3.3 Identifikované nedostatky aktuálních programů

Aktuální systém má – vedle již uvedených – navíc několik nedostatků, který byl zmiňován především jeho současnými administrátory.

Hlavním takto identifikovaným problémem je systém hodnocení projektů. Aktuálně nastavený systém je zejména technickým přístupem určeným shora, který nezohledňuje dopad projektu do regionu, zaměřuje se zejména na hodnocení technických parametrů projektu a předložené dokumentace. V rámci takto nastaveného systému jsou často upřednostněny projekty „dobře“ technicky připravené, avšak s minimálním efektem a dopadem na rozvoj regionu.

U studií proveditelnosti a dalších příloh je metodikou a podmínkami programu nastavena osnova, kterou musí tato příloha splňovat. Pokud ji žadatel dodrží, bez ohledu na validitu obsahu, lze získat prakticky nejvyšší hodnocení. Výsledkem pak je existence rutinního systému zpracování projektu „na míru“ hodnotícím kritériím.

V rámci nastaveného systému hodnocení je obtížné odlišit projekty s reálným a pouze imaginárním dopadem na danou oblast. Jedná se o problém, který souvisí se zmiňovaným nastavením indikátorů a systémem hodnocení projektů.

V této oblasti je rovněž potřeba zmínit systém tzv. expertního hodnocení projektů. Současný systém využívá buď hodnocení formou využití databáze expertů, případně projekty hodnotí přímo pracovníci implementačních agentur a struktur (krajů). Takto nastavený systém postrádá kvality posuzování projektů jako stabilní, kontrolovatelné služby.

Jako potenciální dobrý příklad lze uvést systém hodnocení investičních projektů cestovního ruchu nadregionálního dopadu, kde celkové ekonomické a technické hodnocení zajišťovala expertní specializovaná firma s potřeným odborným personálním a technickým zázemím.

Tento systém je ideální pro větší odbornost posouzení projektu, při jeho aplikaci by však bylo vhodné zajistit navíc eliminaci střetů zájmů jednotlivých hodnotitelů umožnit v rámci hodnocení 100 % zpětnou vazbu provedeného hodnocení žadatelům tak, aby byl proces průhledný a nekladl si za cíl eliminaci projektů, ale jejich neustálé zlepšování s cílem jejich následné podpory.

Neexistující zpětná vazba hodnocení jako znatelný problém v současném programovacím období má dva hlavní dopady. Tato skutečnost zvýhodňuje zpracovatele, kteří zpracovávají dokumentaci nedostatečně, respektive dle požadavků osnovy, ovšem s minimální vypovídací hodnotou a znevýhodňuje tak žadatele, kteří jsou na externí pomoc při přípravě projektu odkázáni. Tato problematika se sice netýká přímo limitů absorpce, ale značně ovlivňuje efektivitu vynakládaných prostředků na přípravu projektů a v konečném důsledku i zájem žadatelů o přípravu projektů. Navíc v případě, že projekt v plném rozsahu je zpracován kvalitně, je relativně jednoduché projekt „adaptovat“ na podmínky jiného opatření či nové výzvy s jinými kritérii. Pokud je materiál zpracován účelově, pak je většinou potřeba zpracovat materiál nový.

Ohrožujícím faktorem absorpční kapacity regionu je rovněž nízká schopnost velké části úspěšných žadatelů projekt realizovat v souladu s podmínkami specifikovanými v podepsaných smlouvách. Začíná se zde projevovat skutečnost, že určitou část projektů zpracovaly konzultační subjekty a bez nezbytné těsné vazby s vlastním předkladatelem projektu. Tento negativní faktor je navíc posilován skutečností, že úspěšní žadatelé nemají žádné zkušenosti s relativně složitými administrativními požadavky souvisejícími s realizací projektů podporovaných ze SF a zejména malí žadatelé jsou pro splnění těchto požadavků personálně nedostatečně kapacitně vybaveni.

3.4 Vyhodnocení zkušeností s realizací programů podpory

Pro vyhodnocení zkušeností s realizací nástrojů podpory lze v omezené míře využít zejména aktuální zpracované evaluační zprávy jednotlivých sektorových programů a SROP, případně dílčí hodnotící zprávy k Státním programům zaměřeným na hospodářsky slabé a strukturálně postižené regiony mezi které Severozápad patří. Na jejich základě lze vyvodit následující závěry a doporučení pro budoucí programovací období:

- Dosavadní implementace SROP a ostatních programů v NUTS II Severozápad ve srovnání s ostatními NUTS II vykazuje dobré výsledky v celkových vyjádřeních alokací finančních prostředků ve srovnání s ostatními NUTS II a prezentovaných výše uvedenými skutečnostmi. V mezikrajském srovnání je Ústecký kraj na třetím místě v čerpání alokovaných prostředků v rámci SROP. Na úrovni NUTS II je toto vyjádření ve srovnání s ostatními NUTS II méně uspokojivé (nižší absolutní absorpce Karlovarského kraje).
- Relativně dobré výsledky vykazuje rovněž implementace sektorových operačních programů. V rámci vnitroregionálního vyhodnocení opětovně lepší výsledky vykazuje zejména Ústecký kraj, což lze přiřadit jako důsledek již v minulosti realizovaných programů zaměřených na toto velmi postižené území, což do značné míry zvyšuje zkušenosti místních subjektů s přípravou a realizací projektů obecně.
- Za velmi pozitivní zkušenost lze považovat úspěšnou realizaci Iniciativy INTERREG, v jejímž rámci byly jednotlivými euroregiony úspěšně implementovány Fondy malých projektů navazující na Fondy malých projektů ve Phare CBC, které znatelně ovlivňují zkušenosti žadatelů zejména s již zmíněnými problematickými neinvestičními projekty a projekty zaměřenými na integrovaný místní rozvoj. Do budoucna by bylo vhodné více sjednotit a sladit priority v jednotlivých programech realizovaných v území Severozápad tak, aby se tyto programy doplňovaly a vzájemně podporovaly.
- Pro zajištění dostatečné absorpční kapacity v podobě kvalitních projektů je potřeba zajistit intenzivní podporu žadatelů, možnost průběžných konzultací a informování o směřování připravovaných programů a podporu žadatelů při přípravě potřebné dokumentace, a to nejen finanční, ale i metodickou nejlépe v podobě specializovaných týmů připravených k asistenci zejména u větších integrovaných projektů.
- Dotace poskytnuté regionu nebyly zanedbatelné, částečně nastartovaly práci různých administrativních struktur pro jejich realizaci a pomohly získat zkušenosti potřebné pro získání prostředků z EU, nicméně nevyvolaly tolik potřebné změny a zásadním způsobem nevyřešily stěžejní problémy regionu.
- Vyhlášených dotačních titulů je velké množství (k 20.5.2005 překročil celkový počet 400), jen výjimečně používají stejné formuláře, pravidla pro poskytování jsou nepřehledná (často mnoho změn v pravidlech za velmi krátké časové období), prezentaci a propagaci programů není věnována příslušná péče. Prezentace a propagace bývá příliš obecná.
- Pravidla ze strany vyhlášovatele se v průběhu vyhlášení programů mění, časové období pro přípravu a podání žádosti včetně jejího vyhodnocení může být i delší než čas pro realizaci (stavební práce nejdou v horských oblastech dělat v zimě) s ohledem na účetní období státního rozpočtu.
- Prakticky každý dotační titul je vyhlášován na základě zpracovaného a schváleného rozvojového dokumentu, který na základě analýzy stanoví priority a opatření k jejich

naplnění, při vlastním hodnocení žádostí a rozhodování o přidělení prostředků není na tato kritéria brán v některých případech zřetel.

- Snadná dostupnost dotací pro realizaci projektu je poskytovateli preferována, žadatelé ale u takto dostupných programů mají tendenci předkládat projekty zaměřené na řešení operativních problémů (autobusové zastávky, veřejná sociální zařízení apod.) a ne systémové rozvojové projekty s dlouhodobým přínosem.
- Vyšší pozornost při hodnocení žádostí by se měla věnovat kvalitě uvažovaného záměru, vedle důsledné kontroly dodržení administrativních požadavků. Administrativní nedostatky lze napravit, těžko lze napravit nepodpořenou příležitost.

4. SWOT analýza

Hlavní poznatky a zjištění ze zpracované socioekonomické analýzy byly utříděny prostřednictvím SWOT analýzy identifikující hlavní silné a slabé stránky regionu a příležitosti a rizika vyplývající ze současné situace regionu, která by mohla ohrozit či ovlivnit budoucí rozvoj regionu NUTS II Severozápad.

Zpracovaná interpretace v podobě analýzy SWOT je sestavena tak, aby identifikovala a specificky hodnotila zejména ty oblasti, které odpovídají hlavním aspektům, které jsou zcela nebo do značné míry v pravomoci aktérů ROP v rozsahu tohoto programu a tvoří tak základ pro definování jeho strategie.

S ohledem na charakter regionu a strukturu zpracované socioekonomické analýzy regionu jsou silné a slabé stránky členěny do tří hlavních skupin faktorů ovlivňujících rozvoj a konkurenceschopnost regionu v členění na infrastrukturu a životní prostředí, hospodářství regionu a trh práce a sídelní strukturu a lidské zdroje. Příležitosti a ohrožení jsou specifikovány jako soubor faktorů společných pro všechny oblasti programu a nebyly proto dále členěny.

Infrastruktura a životní prostředí	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hustá síť silnic a železnic, přímé napojení regionu na IV. panevropský koridor ▪ Labe – nejdůležitější vodní cesta v ČR má pro region velký význam, a to nejen v souvislosti s potenciálem pro ekologickou nákladní dopravu, ale též pro dopravu osobní a s ní související rozvoj cestovního ruchu. ▪ Mezinárodní letiště Karlovy Vary – velmi dobře vybavené letiště vytváří vstupní potenciál pro rozvoj podnikání v regionu zejména v souvislosti s potenciálem pro rozvoj cestovním ruchem ▪ Kvalitní přírodní a fyzické prostředí vybraných částí území - přes značnou devastaci území průmyslem a těžbou surovin jsou v obou krajích velké oblasti s unikátní zachovalou přírodou a krajinou. V několika městských oblastech lze nalézt atraktivní kulturní památky ▪ Zlepšující se kvalita ovzduší od 90. let minulého století v důsledku snižování emisí z velkých zdrojů zejména u SO₂. ▪ Zásobování vodou a napojení obyvatel na kanalizační síť převyšuje celorepublikový průměr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kvalita komunikačních sítí v území - přes relativně dobrou hustotu přetrvávají v komunikačních sítích v regionu výrazné slabiny posilující charakter periferního regionu z hlediska ČR a také EU. Dálnice (D8) Lovosice - Drážďany zatím nebyla dokončena, silnice Praha – Karlovy Vary je nevyhovující a vykazuje příliš dlouhé cestovní časy, silnice Praha - Chomutov má také špatnou kvalitu, interní koridor Děčín - Cheb se skládá z různorodých úseků, jejichž některé části jsou ve špatném stavu, chybějí obchvaty měst. Nedostatečný počet přechodů na hranici s Německem způsobil, že velké části regionu nejsou přes geografickou blízkost dobře propojeny s Bavorskem a Saskem. ▪ Dostupnost regionu - silná stránka relativní geografické blízkosti maskuje reálné chronické slabiny v dostupnosti zabraňující přílivu investic a omezující mobilitu. ▪ Nedostatečná dostupnost center regionu z periferních venkovských oblastí, nedostatečná dopravní obslužnost území. ▪ Emise způsobené nárůstem individuální dopravy jsou v současné době vážným zdrojem znečištění ovzduší zejména v urbanizovaných oblastech a řadí region na přední místa v míře znečištění v rámci celé ČR.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Negativní obraz (image) přírodního prostředí v regionu - přírodní prostředí regionu je zvenčí poněkud nespravedlivě vnímáno negativně. V celkovém image stále převládají komíny a průmyslové znečištění, šedé městské celky se špatnou urbanistikou. Přírodní krásy často zůstávají nepovšimnuty včetně vzácných, téměř unikátních geologických útvarů a jiných výjimečně krásných přírodních oblastí. ▪ Existence rozsáhlých zdevastovaných území v důsledku těžby a v této souvislosti i rozsáhlé ekologické zátěže se nachází především v pánevních oblastech regionu. ▪ Nadprůměrné množství nevyužívaných podnikatelských areálů a objektů (brownfields) a bytových objektů se nachází nejen v pánevních a zemědělských oblastech, ale i v městech „lázeňského trojúhelníku“.
Hospodářství regionu a trh práce	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Silná tradice průmyslové činnosti regionu - region byl v minulosti centrem podnikání a průmyslu a přes probíhající restrukturalizaci má stále silné postavení v chemickém průmyslu a energetice. ▪ Historická tradice a potenciál lázeňství - lázeňství v regionu má mezinárodní význam a představuje centrum tohoto odvětví v celé ČR. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Útlum hospodářství v regionu - většina tradičních průmyslových struktur regionu je v útlumu a procesu restrukturalizace, případně restrukturalizaci vyžaduje. ▪ Struktura regionální průmyslové základny - HDP na obyvatele je ve vybraných odvětvích v regionu vzhledem k jiným regionům velmi nízké a svědčí o nízké produktivitě a přidané hodnotě, výrobní základna obecně není dostatečně různorodá, převládá „závislost“ území na jednom odvětví. ▪ Nízký podíl výzkumu a vývoje a inovací na produkci v regionu - Výzkum, vývoj a inovace jsou kvůli absenci vědeckotechnických parků a příliš nízkému počtu firem na špičkové technické úrovni (high-tech) v regionu zanedbatelné. ▪ Nízký podíl zahraničních investice v regionu - přes poměrně příznivou geografickou polohu regionu je obtížné získat nové perspektivní investice. Mezi důvody této situace je i přetrvávající negativní vnímání fyzického a sociálního image regionu spolu s nevhodnou kvalifikací pracovních sil. ▪ Omezená nabídka regionu pro cestovní ruch - Kromě lázeňského trojúhelníku nejsou značné části regionu s nepochybně turisticky atraktivními místy a potenciálem vnímány vně regionu jako atraktivní a nedokáží konkurovat jiným částem ČR, Německu ani Rakousku nebo Polsku. ▪ Nedostatečná kvalita služeb v cestovním ruchu - poskytované služby, především v ubytovacích a

	<p>stravovacích zařízeních, jsou přes několik výjimek na značně nízké úrovni. V některých oblastech regionu jsou problémy s rozložením zařízení a jejich strukturou, téměř ve všech oblastech jsou závažné problémy s kvalitou. Základní infrastruktura cestovního ruchu v hlavních turistických oblastech je nevyhovující nebo úplně chybí. Celkově roztržitá povaha produktu jako celku a souvisejících služeb vede k tomu, že vně lázeňské oblasti je obtížné zajistit dlouhodobější pobyty pro turisty.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Marketingové činnosti jsou realizovány neodborně, roztržitě a špatně koordinované, často jsou příliš lokální a nepronikají na mezinárodní trhy. Produkty, především ubytování, jsou často vzhledem ke kvalitě předraženy.
Sídlní struktura a lidské zdroje	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Výhodná poloha regionu vzhledem k okolním regionům (Praha, ostatní části ČR a příhraniční regiony Bavorska, Sasko) ▪ Dobré výchozí podmínky pro rozvoj lidských zdrojů - relativně dynamický rozvoj zaznamenávají tržní služby, které zaměstnávají třetinu obyvatel. ▪ Stabilizovaný regionální systém samosprávy a veřejné správy - veřejná správa zahrnující 3 nejvýznamnější aktéry - stát, kraj a obce je v regionu již zavedená, stabilizovaná a funguje převážně dobře. Kraje jsou stále více ochotny přebírat roli hybné síly ekonomického rozvoje. Městská sídla mají potenciál stát se významnými aktéry městského rozvoje. ▪ Dostatečná kapacita vzdělávacích zařízení (učiliště a střední školy), existence regionální univerzity, detašovaného pracoviště ČVUT Praha a pobočky VŠB Ostrava ▪ Dostačující kapacita institucí v oblasti péče o zdraví, uspokojivá situace zajištění a dostupnosti zdravotnické péče, existence jedné nemocnice se srovnatelným vybavením v každém okrese 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nevyvážená struktura osídlení regionu - struktura osídlení je poměrně roztržitá, a to i ve vysoce urbanizovaných oblastech; části území jsou nadměrně urbanizovány, velké oblasti podél německých hranic jsou však osídleny řídce nebo vůbec. Žádné z velkých měst však nemá v ekonomice jasné vedoucí postavení. Jen 11 měst má více než 20,000 obyvatel. V některých oblastech obce nedosahují velikosti odpovídající náročnosti úkolů v oblasti místního rozvoje a investic. ▪ Nedostatečná vybavenost menších obcí v regionu zhoršující atraktivitu těchto sídel a zapříčiňující odliv zejména vzdělané a kvalifikované pracovní síly mimo region ▪ Aktuální nízká kvalita lidských zdrojů - nezaměstnanost v regionu je trvale vysoká, pracovní síly se dosud nepřizpůsobily budoucím výzvám, celková úroveň kvalifikace nedosahuje národního průměru pracovní síly mají nízkou mobilitu. To působí jako hlavní limit při přechodu na ekonomiku s vyšší přidanou hodnotou, orientovanou zejména na služby. ▪ Podprůměrný počet středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, pokračuje odliv vysokoškoláků z regionu, stále chybí kooperující systém celoživotního učení dospělých, v regionu je neorganizovaná nabídka odborného zaškolování bez průzkumu trhu, málo efektivní jazykové vzdělávání. ▪ Absence některých typů nadregionální specializované zdravotnické a sociální péče, nedostatečná úroveň manažerského vzdělání zdravotnických pracovníků ve všech kategoriích,

	nedostatečná provázanost zdravotnické a sociální péče a služeb.
--	---

Příležitosti	Rizika
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vstup ČR do tzv. Schengenského prostoru, napojení regionu na síť TEN-T - navrhované investice do TEN v rámci jiných evropských a národních programů pomohou časem omezit důsledky dřívější izolace regionu, který se nacházel u vnějších hranic. Vnitřní komunikace také zlepši investice do koridoru (Děčín – Cheb) navrhované v rámci OP Doprava. ▪ Potenciál přílivu zahraničních investic - obecně silný příliv zahraničních investic do České republiky nabízí regionu reálné příležitosti, o něž účinně soutěží s ostatními regiony ČR. ▪ Možnost zlepšení konkurenceschopnosti území v důsledku rozvoje lidských zdrojů - pokud budou investice z ESF navrhované v rámci OP VK, případně OP LZZ řádně naplánovány a realizovány, měly by nadále posilovat rekvalifikaci pracovních sil v regionu a zvyšovat jejich úroveň, měl by se zavést systém celoživotního vzdělávání, dojít ke zvýšení jazykových znalostí. Příležitostí je i regionální řízení středního školství. ▪ Rozšíření pohybu služeb - navrhované rozšíření pohybu služeb, které bude možno poskytovat v celé EU, by mělo být pro podnikatele regionu značným přínosem. ▪ Využití unikátního potenciálu cestovního ruchu zejména lázeňství pro rozvoj navazujících odvětví a celkové zaměstnanosti v regionu ▪ Rozvoj a další zlepšování systému vzdělávání jako celku, zvýšení otevřenosti a dostupnosti, kvality a efektivity vzdělávání, včetně jazykového, zavedení systému celoživotního učení a zlepšení nástrojů motivujících osoby k zapojení do dalšího vzdělávání ▪ Vytváření podmínek pro spolupráci mezi jednotlivými lůžkovými zdravotnickými zařízeními a organizacemi ambulantní péče, vytvoření podmínek pro rozšíření vzdělávání a doškolení zdravotnického managementu a personálu, vytvoření podmínek pro zabezpečení rozvoje preventivních programů v oblasti zdravotnictví, provázání zdravotnické péče a sociálních služeb 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neadekvátní rozvoj regionu ve vztahu k lépe rozvinutým regionům v ČR a zahraničí - z předpokládaného trendu ekonomického růstu v ČR paradoxně vyplývají specifická rizika ohrožující sociální soudržnost, zejména v SZ Čechách. Větší příležitosti pro kvalifikované síly vně regionu budou při absenci srovnatelného vnitřního rozvoje regionu (který bude těžké zajistit) urychlovat jeho vysídlování. Perspektiva „útěku horních středních vrstev“ z měst a jejich částí do předměstí nebo ven z regionu představuje reálnou středně- až dlouhodobou hrozbu, která poroste, pokud region nedokáže udržet krok s národní a mezinárodní úrovní rozvoje. ▪ Nejzávažnější hrozbou regionu je přetrvávající uzavření většiny trhů práce EU, především německého trhu. ▪ Proměna charakteru zahraničních investic v ČR směrem k investicím náročným na pracovní sílu, znalosti a dovednosti může „vyřadit“ SZ jako cílové místo pro investice v ČR. ▪ Změna charakteru lázeňství – omezení významu léčebného lázeňství placeného z veřejného pojištění může vést ke ztrátě konkurenceschopnosti části lázeňských zařízení. ▪ Nepropojenost systémů služeb zaměstnanosti a školství v regionu Severozápad, nárůst neumístěných absolventů škol, odliv kvalifikovaných pracovních sil, nízký zájem všech osob (včetně nezaměstnaných) o různé formy dalšího vzdělávání (včetně rekvalifikačních kurzů), pokles kvality lidských zdrojů ve školství v důsledku neadekvátnosti mzdových podmínek a dlouhodobé podfinancování tohoto systému ▪ Nesoulad mezi nabídkou vzdělávání a poptávkou po pracovní síle souvisí především s nedostatečnou spoluprací a koordinací aktivit mezi podnikatelskými subjekty a vzdělávacími institucemi, celkově nízká vzdělanostní úroveň v regionu, umocněná nízkou kvalitou jazykového vzdělávání; ▪ Průtahy v přípravě adekvátní legislativy v oblasti zdravotní péče a pojišťovnictví,

	<p>dlouhodobé nesystémové vynakládání prostředků na investice v nemocnicích, odkládání přípravy koncepcí státní zdravotní politiky, pokles kvality lidských zdrojů ve zdravotnictví jako důsledek neodpovídajících mzdových podmínek, podfinancování zdravotnického systému.</p>
--	--

5. Strategie, cíle a priority ROP Severozápad

5.1 Základní východiska pro zpracování strategie

Zpracovaná strategie vychází jak na národní úrovni, tak na úrovni Evropského společenství z několika zásadních a směrodatných politik, strategií a programů, které specifikují obecné cíle ČR, respektive EU pro období 2007 - 2013. Jedná se zejména o následující programové a strategické dokumenty:

Strategické a obecné zásady společenství 2007 - 2013 - stanoví Rada (ES) po přijetí příslušných nařízení a na základě návrhu Komise, a to v souladu s článkem 23 předlohy nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Evropského sociálního fondu (ESF) a Fondu soudržnosti⁷.

Hlavním cílem tohoto dokumentu je definovat strategické priority Společenství pro politiku soudržnosti a nastavit synergii implementace Lisabonské strategie. Dokument se týká pouze těch národních a regionálních investičních aktivit a programů, jež jsou kofinancovány ze strukturálních fondů a kohezního fondu. SOZS identifikuje možné oblasti podpory a uznatelných aktivit, jež jsou významné pro realizaci priorit Společenství. Z tohoto důvodu se jedná o hlavní strategické směry, na kterých by strategie a aktivity operačních programů jednotlivých členských států měly být postaveny. Programy, které jsou spolufinancované prostřednictvím politiky Soudržnosti, by měly usilovat o zaměřování zdrojů na tyto tři priority:

- zvýšení **přitažlivosti členských států, regionů a měst** zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně služeb a zachováním jejich potenciálu v oblasti životního prostředí,
- podporu **inovace, podnikatelského ducha a růstu hospodářství založeného na znalostech** pomocí kapacit pro výzkum a inovace, včetně nových informačních a komunikačních technologií, a
- tvorbu **většího počtu a lepších pracovních míst** pomocí zapojení více osob do zaměstnání nebo do podnikání, zlepšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu.

SOZS nevyžaduje přímé přijetí navrhnutých cílů a strategických směrů, ale spíše odezvu národních států a jejich snahu po dosažení těchto cílů, které by měly být v souladu s národními politikami a aktivitami, jež mají být z fondů financovány. SOZS jsou pouze rámec a nasměrování pro zpracování Národního strategického referenčního rámce a operačních programů jako dokumentů, ve kterých se odráží snaha po dosažení jak národních cílů tak i cílů Společenství za předpokladu českých podmínek.

Lisabonská agenda/ Gothenburská strategie udržitelného rozvoje

⁷ (SEC(2004)924)

V roce 2000 se evropští političtí představitelé dohodli na usměrnění ekonomického růstu a zaměstnanosti a vytvoření evropské ekonomiky jako nejkonkurenceschopnější na světě, a to prostřednictvím společně koordinovaných kroků vedoucích k stimulaci růstu, zaměstnanosti a konkurenceschopnosti členských zemí EU, při zachování úrovně kvality života občanů a úrovně ochrany životního prostředí v podmínkách globální hospodářské konkurence a nepříznivého demografického vývoje v Evropě.

Pokud by Evropa skutečně dosáhla předsevzetých cílů, evropské HDP by mohlo vzrůst o 12 - 23 % a zaměstnanost o 11 %. Růst ekonomiky a zaměstnanosti by pak musely být více než jedno desetiletí o 0,8 % vyšší než bez těchto cílů. Nicméně k dosažení těchto záměrů bude ve většině zemí třeba vytvořit významná politická opatření.

Pět nejvýznamnějších lisabonských opatření zahrnuje **otevření trhu služeb, snížení administrativních překážek, podporu zaměřenou na rozvoj lidského kapitálu a zajištění nárůstu výdajů státních rozpočtů na V&V a zaměstnanost až do úrovně 3% HDP**. Předpokládá se, že všechny tyto kroky by mohly oživit evropskou ekonomiku a její pracovní trh.

Na svém zasedání v Gothenburgu v červnu 2001 doplnila Rada lisabonská opatření o environmentální dimenzi, což vedlo k vytvoření Strategie udržitelného rozvoje týkající se čtyř hlavních kapitol: klimatické změny, doprava, veřejné zdraví a přírodní zdroje.

Na jaře 2005 bylo Evropskou radou představeno střednědobé hodnocení Lisabonské strategie ekonomického růstu a zaměstnanosti. Podle závěrů je třeba, aby Evropa obnovila základ svojí konkurenceschopnosti, zvýšila svůj růstový potenciál a produktivitu a posílila svoji sociální kohezi tím, že bude klást důraz na znalosti, inovace a optimalizaci lidského kapitálu. Pro naplnění cílů je potřeba, aby EU maximálně zmobilizovala příslušné národní zdroje a zdroje Společenství týkající se třech dimenzí Strategie (ekonomická, sociální a environmentální) tak, aby se lépe využilo jejich synergie ve všeobecném kontextu udržitelného rozvoje. Současně je zřejmé, že Lisabonská strategie je i součástí překlenovací gothenburské strategie udržitelného rozvoje.

V červnu 2005 opětovně zdůraznila Evropská rada svoji „náklonnost“ k udržitelnému rozvoji jako klíčovému principu řízení všech EU politik a aktivit.

Existuje mnoho způsobů, podle kterých může politika soudržnosti i nadále významně přispívat k lisabonským prioritám. Mezi ně patří například hledání oblastí s velkým růstovým potenciálem, oblastí růstu a zaměstnanosti, oblastí podporujících implementaci souvisejících strategií, zlepšení řízení a **podpora integrovaného přístupu k teritoriální kohezi** (vytváření udržitelných společenství zajištěním toho, že ekonomické, sociální a environmentální oblasti jsou řešeny integrovanými strategiemi obnovy, regenerace a rozvoje jak v urbanizovaných tak ve venkovských oblastech).

Navzdory kritickým hlasům zůstává Lisabonská strategie smysluplným konceptem schopným rozvíjet evropský potenciál s cílem zlepšit hospodářskou výkonnost EU. Neměla by však být chápána pouze jako prostředek přeměny evropské ekonomiky sledující cíl dotáhnout se na ty nejlepší světové ekonomiky. Jde spíše o snahu o naplnění evropské vize budoucnosti, jejíž

podstatou je modernizace hospodářství EU při zachování jejího specifického sociálního modelu.

Národní Lisabonský program 2005 – 2008 (Národní program reforem)

Česká republika se již od prvních dnů svého členství v EU plně zapojila do diskuse k revizi cílu Lisabonské strategie. V souvislosti s deklarovaným požadavkem více podpořit hospodářský růst a zaměstnanost v jednotlivých členských státech EU uvítala Česká republika návrh na vytváření jednotných národních dokumentů – Národních programů reforem. Jejich cílem je posílit politickou odpovědnost za naplňování obsahu Lisabonské strategie a umožnit vyhodnocení plnění stanovených reformních kroků na úrovni jednotlivých členských států. Národní programy reforem jsou koncipovány na tříleté období s tím, že mohou být v případě politických změn revidovány.

Český Národní program reforem byl zpracován na základě metodik slučujících Hlavní směry hospodářské politiky a Směry zaměstnanosti EU do jednoho dokumentu. Ty představují významný krok v procesu nového nasměrování a pojmání Lisabonské strategie. Nižší počet směrů a lepší provázanost jednotlivých opatření umožní členským zemím soustředit se na omezený počet cílů, a tím dosáhnout větší efektivity při jejich plnění. Obsahově integrované směry odráží snahy zaměřit se na reformy ke zvýšení růstového potenciálu a zaměstnanosti EU, při zachování zdravého makroekonomického rámce. Současně tímto dokumentem navrhovaná opatření oslovují nejvýznamnější překážky růstu evropských ekonomik jako jsou nepružné trhy práce, nedostatečné využití inovačního potenciálu firem a nadměrná regulace spojená s podnikáním.

Národní program reforem České republiky představuje integrovaný a soudržný přístup. Při výběru priorit byl kladen důraz především na jejich realizovatelnost v daném období, na stanovené výdajové rámce rozpočtu ČR a vyhodnotitelnost a vzájemný synergický efekt jednotlivých opatření. Hlavními prioritními oblastmi a na ně navazujícími podoblastmi jsou:

- makroekonomická politika - makroekonomická stabilita a udržitelný růst;
- mikroekonomické politiky - podnikatelské prostředí, výzkum a vývoj, inovace, udržitelné využívání zdrojů a modernizace a rozvoj dopravních a ICT sítí;
- politika zaměstnanost - flexibilita trhu práce, začleňování na trhu práce a vzdělávání.

Při zpracování tohoto materiálu byly využity Strategie udržitelného rozvoje České republiky a Strategie hospodářského růstu. Opatření na podporu růstu a zaměstnanosti obsažené ve Strategii hospodářského růstu korespondují s opatřeními v Národním programu reforem, s přihlédnutím ke skutečnosti, že Strategie hospodářského růstu je koncipovaná na období 2006-2013. Národní program reforem se v souladu s požadavkem EK věnuje opatřením, která budou realizována v následujících 3 letech. V rámci tvorby programu byla rovněž reflektována Zpráva o implementaci Hlavních směrů hospodářské politiky 2003-2005, připravovaná aktualizace Konvergenčního programu ČR a vstupy pro sestavení Národního strategického referenčního rámce a Národního rozvojového plánu.

Strategie regionálního rozvoje ČR

Strategie regionálního rozvoje České republiky (SRR ČR) se pořizuje jako základní střednědobý pravidelně aktualizovaný dokument politiky regionálního rozvoje podle § 5 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Nejedná se o materiál, na jehož základě budou bezprostředně rozdělovány prostředky ze strukturálních fondů, ale jedná se o východisko pro přípravu regionálních programů rozvoje a pro formulaci regionálních přístupů v rámci sektorových a odvětvových politik a programů včetně operačních programů strukturálních fondů.

Materiál svým zaměřením směřuje k omezování nerovnováhy ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. SRR ČR pro roky 2007 – 2013 je aktualizací starší verze a implikuje nová nařízení EU v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti do strategie, priorit a opatření české regionální politiky. Dokument určuje orientaci politiky regionálního rozvoje České republiky v období let 2007 – 2013 a ve svém pojetí respektuje cíle regionální politiky Evropské unie a předpokládá maximální míru využití všech možností, které České republice z členství v Evropské unii vyplývají.

V rámci dokumentu bylo určeno osm prioritních oblastí: Evropský a národohospodářský strategický rámec, ekonomika regionů, lidé a osídlení, infrastruktura, příroda, krajina a životní prostředí, cestovní ruch kultura a problémová území.

Národní rozvojový plán ČR (NRP)

Národní rozvojový plán je hlavní strategický dokument, který vychází z evropské legislativy a jeho vypracování je podkladem pro jednání s Evropskou komisí o pomoci ze strukturálních fondů resp. o implementaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti v České republice. Jedná se o koherentní dokument, který umožní pružně reagovat na dynamické změny vnitřního či vnějšího prostředí. Materiál definuje rámec plánování a programování regionálního rozvoje v České republice a podrobně rozpracovává priority do dílčích cílů a popisuje strategie jejich realizace včetně promítnutí do struktury operačních programů, jejich řízení a kontroly.

Národní strategický referenční rámec (NSRR)

Národní strategický referenční rámec ve své konečné podobě odráží nařízení a priority politiky soudržnosti EU resp. zohlední zásady udržitelného rozvoje, cíle Národního akčního plánu zaměstnanosti a Národního akčního plánu sociálního začleňování. Dokument obsahuje politické závazky členského státu vůči Evropské unii a podléhá negociačnímu procesu s Evropskou komisí. Národní strategický referenční rámec je spojnicí mezi evropskými prioritami uvedenými ve Strategických obecných zásadách Společenství a národními prioritami politiky soudržnosti rozpracovanými v Národním rozvojovém plánu a jednotlivých operačních programech a jako takový tvoří hlavní a zásadní vstupní materiál pro stanovení strategie ROP Severozápad.

Dokument je rozdělen na dvě části - strategickou a operační, ve kterých jsou stanoveny tématické a regionální priority, seznam operačních programů a přehled příspěvků z dalších

finančních nástrojů. Součástí dokumentu je rovněž popsání mechanismu pro koordinaci aktivit operačních programů tak, aby členský stát splnil veškeré závazky vůči EU, které pro něj z nařízení vyplývají.

V rámci NSRR byly pro řešené období 2007 - 2013 vymezeny čtyři strategické cíle:

- Konkurenceschopná česká ekonomika
- Otevřená flexibilní a soudržná společnost
- Atraktivita prostředí
- Vyvážený rozvoj území

Ostatní významné strategické dokumenty na úrovni ČR

Strategie udržitelného rozvoje České republiky (SUR ČR)

SUR ČR je konsensuálním rámcem pro zpracování materiálů koncepčního charakteru a východiskem pro strategické rozhodování a plánování v ČR. Základní role SUR ČR je včas upozornit na existující a potenciální problémy, jež by mohly ohrozit přechod ČR k udržitelnému rozvoji, a iniciovat opatření, jak těmto hrozbám předejít nebo alespoň zmírnit jejich dopad a co nejefektivněji řešit jejich eventuální důsledky. Ústředním tématem strategie je udržitelnost rozvoje, jehož podstatou je naplnění tří základních cílů⁸, a to 1. Sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech, 2. Účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a 3. Udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti. Strategické cíle a nástroje strategie jsou voleny tak, aby omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi jejím ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti.

Strategie hospodářského růstu ČR 2005 – 2013 (SHR ČR)

Cílem SHR ČR je významným způsobem přiblížit Českou republiku ekonomické úrovni hospodářsky rozvinutějších zemí Evropské unie. Měřeno ukazatelem HDP na jednoho obyvatele, je v silách země dosáhnout v roce 2003 průměru EU. SHR ČR se zaměřuje na pět prioritních oblastí, na kterých stojí konkurenceschopnost české ekonomiky. Jsou jimi Institucionální prostředí, Zdroje financování, Infrastruktura, Rozvoj lidských zdrojů a Výzkum Vývoj a Inovace. ROP zohledňuje zejména ty priority, které může region NUTS II Severovýchod svými nástroji/veřejnými intervencemi a kompetencemi dané legislativou ovlivnit. Z pěti prioritních oblastí jsou to zejména priority Institucionální prostředí pro podnikání (ROP podporuje dopravní a technickou infrastrukturu pro podnikání, spolupráci firem a univerzit), Rozvoj lidských zdrojů (ROP podporuje rozvoj ICT infrastruktury, rozvoj širokopásmového připojení k internetu, spolupráci firem, škol a úřadů práce), Výzkum Vývoj a Inovace (ROP podporuje vznik a rozvoj podnikatelských inkubátorů).

Programové, strategické a koncepční dokumenty regionů

⁸ Světový summit o udržitelném rozvoji, Johannesburg 2002

Stejně jako na národní úrovni i na úrovni regionální existuje mnoho programových a koncepčních dokumentů, které určují priority jednotlivých krajů jak průřezově, tak v rámci jednotlivých dílčích sektorů. Základním východiskem pro formování strategie ROP tak nebyly jen výše uvedené národní či celoevropské koncepční materiály, ale též dílčí regionální strategie jako jsou Programy rozvoje územního obvodu Karlovarského a Ústeckého kraje, Koncepce dopravní obslužnosti Karlovarského kraje, Koncepce rozvoje cestovního ruchu Karlovarského kraje či Regionální inovační strategie Ústeckého kraje.

5.2 Principy definování strategie ROP

Při formování strategie Regionálního operačního programu Severozápad pro období 2007 - 2013 (dále jen strategie) byly s ohledem na výchozí rámec definovaný základními koncepčními a strategickými dokumenty popsány v předchozí kapitole zohledněny veškeré uvedené cíle jak na úrovni EU, především pak snaha po naplnění Lisabonské strategie, tak na úrovni ČR jako celku, které definují zejména strategické a dlouhodobé priority rozvoje a odrážejí předpokládanou roli ČR jako celku v rámci rozšířené EU.

Strategie ROP SZ v tomto kontextu vychází z definovaných základních principů a priorit regionální politiky EU určených zejména v rámci „Politiky soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007 – 2013“. Při zpracování strategie byly rovněž zohledněny stanovené priority a principy určené v rámci Evropské politiky územního rozvoje (ESDP), a doporučení Evropské komise členským státům definovaná v rámci Integrovaných směrů pro růst a pracovní místa pro období 2005 - 2008 představující základní směrná doporučení zohledňující revidované cíle Lisabonské strategie.

Na národní úrovni strategie z tohoto pohledu navazuje zejména na obecné principy a priority definované v rámci Strategie udržitelného rozvoje a Strategie hospodářského růstu. Z pohledu Lisabonské strategie pak strategie na národní úrovni zohledňuje Národní program reforem ČR jako hlavní závazný dokument o prioritách a opatřeních v makroekonomické a mikroekonomické oblasti a politice zaměstnanosti pro období 2005 - 2008.

V rámci systému přípravy ČR na čerpání prostředků ze strukturálních fondů pak v kontextu uvedených materiálů navazuje strategie ROP Severozápad zejména na Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec, ze kterého zpracovaná strategie vychází a jehož priority a cíle přímo naplňuje.

Kromě vazby na nadřazené strategické a programové dokumenty zohledňuje zpracovaná strategie rovněž dílčí analytické sektorové a regionální dokumenty, ať již v oblasti územního rozvoje, či například v oblasti rozvoje cestovního ruchu.

V neposlední řadě pak strategie ROP Severozápad zohledňuje zkušenosti regionu získané v rámci realizace Společného regionálního operačního programu 2004 - 2006.

V rámci zpracování strategie byly využity současné metody a modely uplatňované v oblasti regionální politiky, které zdůrazňují zejména nutnost posilování faktorů zajišťujících konkurenceschopnost regionu jako celku nejen ve vztahu k ostatním regionům v rámci ČR, ale i ve vztahu k ostatním regionům v rámci celé EU.

Role veřejného sektoru je v současných trendech směřována především na stimulaci vyššího využití rozvojového potenciálu regionů za současného odstraňování bariér, které jeho využití brání.

Při definování navrhovaných intervencí vychází strategie z obecných principů směřování k zvýšení využití inovativních postupů, podpory využití progresivních technologií a posilování vnitřní soudržnosti regionu stejně jako soudržnosti regionu ve vztahu k ostatním regionům v ČR a sousedním regionům v Německu - to vše při respektování zásad udržitelného rozvoje.

Strategie ROP NUTS II Severozápad vzniká v diskuzi všech zainteresovaných regionálních i národních aktérů, a je tedy společným konsensuálním výstupem.

Strategie reflektuje zjištěné problémy a potřeby regionu, které vyplývají jednak z historického vývoje v daném území, jednak ze současných hospodářských trendů v globální ekonomice, která region vystavuje vyšší konkurenci, projevující se negativním dopadem jak na hospodářství regionu, respektive jednotlivá sektorová odvětví, tak na jeho konkurenceschopnost v oblasti atraktivity pro obyvatele, podnikatele a potenciální návštěvníky.

Strategie není navrhována jako izolovaný materiál, ale jako komplementární nástroj, který vychází z priorit a strategie národního strategického referenčního rámce a využívá a doplňuje priority a intervence navrhované v rámci jednotlivých sektorových (tématických) i územních programů.

To vše s cílem využít kombinace všech dostupných nástrojů k včasnému identifikování slabých a problémových míst a využít znalostí aktuálních i očekávaných vývojových trendů k předcházení možných negativních dopadů identifikovaných problémů na postavení regionu v globální ekonomice zejména včasným nasměrováním podpory do progresivních oborů za současné podpory rychlé transformace a odstranění přítomných bariér.

Strategie v tomto ohledu plně respektuje a navazuje na principy a cíle definované v rámci Lisabonské strategie a vychází z obecných zásad určených v rámci NSRR, zejména:

- reflektování otevřenosti české ekonomiky a její zapojení do společného trhu EU.
- nasměrování intervencí do oblastí s vysokým růstovým potenciálem, definovaných věcně i územně.
- zaměření podpory na identifikované potenciály s možným multiplikačním efektem, a to jak v oblasti podpory hmotných investic (budování infrastruktury), tak investic do rozvoje lidských zdrojů, podpory zlepšování podmínek pro rozvoj VaV a podmínek pro vyšší inovativnost místních podnikatelů.
- zlepšení řízení veřejných záležitostí, modernizace a zefektivnění veřejné správy v ČR, a to na všech úrovních.

- podpora komplexního pojetí k územní soudržnosti a strategického přístupu k rozvoji místního potenciálu, optimalizace intervencí v území a podpora udržitelnosti ekonomických a sociálních struktur v jednotlivých typech území (funkční regiony, mikroregiony, městské a venkovské oblasti).
- udržitelnost hospodářského růstu v úzké souvislosti se zlepšováním stavu životního prostředí.
- komplementárnost s ostatními politikami Společenství realizovanými v ČR i s vlastními politikami ČR.

Při formování strategie byly rovněž brány v potaz následující principy identifikované v rámci NSRR jako základní hodnotová hlediska pro udržitelný rozvoj ve všech jeho dimenzích, tj. ekonomické, sociální a environmentální:

- ekonomická soudržnost, tj. snižování výrazných nerovností v ekonomické výkonnosti mezi členskými státy i mezi regiony, jako dlouhodobý strategický cíl politiky soudržnosti;
- sociální soudržnost jako další dlouhodobý strategický cíl politiky soudržnosti zaměřený na kvalitu života obyvatel.
- územní soudržnost usilující o komplexní přístup k rozvoji území.
- rovnost příležitostí pro všechny, s důrazem na rovnost příležitostí mužů a žen se promítá do všech oblastí, ve kterých je potenciálně přítomno riziko diskriminace z hlediska pohlaví, věku, rasy, zdravotního stavu či náboženství.
- konkurenceschopnost spojená s modernizačním úsilím EU (Lisabonský proces), chápáná jako nástroj ekonomické a sociální přeměny (znalostní ekonomika a znalostní společnost).
- zlepšování stavu životního prostředí jako základního předpokladu pro udržitelný hospodářský růst a kvalitu života obyvatel.

5.3 Cíle strategie ROP SZ (Kontext NSRR)

Národní strategický a referenční rámec pro období 2007 - 2013 stanovuje jako globální cíl ***přeměnu socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU 25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.***

K dosažení stanoveného globálního cíle NSRR předpokládá směřování intervencí zejména na:

- **zlepšování atraktivity státu a jeho regionů prostřednictvím rozvoje a zkvalitňování infrastruktury;**
- podporu podnikání, inovací a znalostní ekonomiky posilováním výzkumných kapacit, technologického rozvoje, vzdělávacích aktivit, infrastruktury po podnikání a inovačních sítí včetně využívání nových informačních technologií;

- tvorbu a zkvalitňování pracovních míst prostřednictvím investic do vzniku nových aktivit a rozvoje lidských zdrojů;
- **dlouhodobě udržitelný rozvoj všech tří dimenzí, tj. environmentální, ekonomické a sociální;**
- **zvýšení ekonomické výkonnosti cestovního ruchu využitím a dalším rozvojem dostupného potenciálu;**

V kontextu výše uvedeného a v návaznosti na zpracovanou situační analýzu regionu, je zřejmé, že v regionu SZ existuje mnoho vážných problémů korespondujících s definovanými cíli, a to zejména na trhu práce, v procesu adaptace ekonomiky směrem k vyšší konkurenceschopnosti, v oblasti zlepšování kvality životního prostředí.

Většina klíčových problémů je v regionu koncentrována do průmyslového a silně urbanizovaného územního pásu („koridoru“), tvořeného velkými městy, městskými aglomeracemi a prostorem mezi nimi, který se rozprostírá napříč celým územím regionu od Chebu až po Děčín.

Přestože se jedná o území, které je ekonomicky nestabilní a jehož některé části jsou v hlubokém útlumu a řada sociálních indikátorů zde vykazuje extrémně negativní hodnoty, což se promítá do značně ztížených životních a pracovních podmínek, představuje toto vysoce urbanizované území hlavní rozvojovou osu regionu.

Problémy urbanizovaných center regionu doplňuje problematika venkovských (neurbanizovaných) oblastí regionu tvořících v převážné míře zázemí pro mnoho, volnočasových a rekreačních aktivit pro obyvatele měst. Stejně jako urbanizovaná centra regionu i tyto oblasti se potýkají zejména s pokračujícím útlumem průmyslových aktivit, doprovázeným nedostatkem pracovních příležitostí a postupným „chátráním“ místního fyzického, ale i sociálního prostředí, které doplňuje negativní image regionu jako celku.

Společným problémem všech částí regionu je pak nízká infrastrukturní vybavenost, zejména v důsledku historického vývoje, umocněná navíc přetrvávající nedostatečnou dostupností regionu a jeho vnitřní prostupností včetně napojení na okolní prostor nejen v ČR, ale i ve vztahu k sousedním regionům Německa.

Celkově má tato situace dopad i na nižší ekonomickou aktivitu, na zvýšený výskyt sociálních problémů a nadprůměrně vysokou nezaměstnanost, na prohlubování strukturálních problémů a na zhoršování celkové konkurenceschopnosti regionu.

Specifika regionu dokladuje i jeho označení za tzv. strukturálně postižený a hospodářsky slabý region doporučený k tzv. soustředěné podpoře státu.

Při zohlednění identifikovaných problémů a zohlednění základních výstupů situační analýzy a provedené SWOT analýzy lze konstatovat, že proces restrukturalizace a dalšího rozvoje regionu jako celku limituje několik hlavních faktorů. Jedná se zejména o

- negativní image urbanizovaných městských center regionu, která má v konečném důsledku nepříznivý dopad na pověst a obraz celého regionu; v globálním pohledu představuje tato skutečnost jednu z hlavních bariér dalšího rozvoje regionu, způsobuje migraci obyvatelstva, brání výraznějšímu přílivu investic a v neposlední řadě odrazuje i návštěvníky cestovního ruchu;
- nízká infrastrukturní vybavenost území zejména v oblasti zajištění efektivní a plnohodnotné dopravní dostupnosti a obslužnosti území, a to jak ve vztahu k okolním regionům, tak uvnitř regionu samotného;
- nedostatečná vybavenost, připravenost a schopnost regionu využít místní i nadregionální rozvojový potenciál, a to potenciál jak pro rozvoj např. cestovního ruchu, tak potenciály vyplývající z polohy regionu na mezinárodní rozvojové ose Praha - Drážďany;

Na základě těchto zjištění a při zohlednění výše uvedených východisek a principů stanovuje strategie následující globální cíl pro ROP Severozápad.

Globálním cíl ROP Severozápad

Zvýšení kvality fyzického prostředí a přeměna ekonomických a sociálních struktur regionu, jako předpoklad pro zvýšení atraktivity regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Prostřednictvím zvýšení atraktivity regionu bude docházet k jeho konvergenci k průměrné úrovni socioekonomického rozvoje ČR/EU.

Obsahem globálního cíle ROP SZ je zejména vytváření prostředí pro podnikání a investice v regionu a tím přispět ke konvergenci regionu ke standardům (průměrné úrovni) rozvoje EU/ČR.

Celková konvergence (transformace a přiblížení regionu průměru EU) regionu bude jistě ovlivněna i řadou dalších faktorů jako je podpora podnikání, přílivu investic atd., na jejichž řešení se zaměřují další program a politiky.

ROP v tomto kontextu tvoří komplementární program k sektorovým OP a Programu rozvoje venkova na které navazuje, cíleně je doplňuje a napomáhá tak k zvýšení účinnosti výstupů, výsledků a dopadů těchto programů.

S ohledem na charakter území a specifika jednotlivých identifikovaných problémů regionu je předpokládána značná územní diferenciací při jejich řešení se zaměřením na

- zlepšování atraktivity regionu prostřednictvím rozvoje a zkvalitňování infrastruktury;
- zajištění podmínek pro dlouhodobě udržitelný rozvoj všech tří dimenzí tj. environmentální, ekonomické a sociální (integrováný místní rozvoj);
- zvýšení ekonomické výkonnosti cestovního ruchu;

K dosažení globálního cíle navrhuje strategie v kontextu výše uvedených principů a zásad a při zohlednění principu komplementarity ROP k intervencím ostatních sektorových programů (podpora podnikání, rozvoj LZ, infrastruktura a ŽP, věda, výzkum, inovace) a Programu rozvoje venkova realizaci cílených investic, které pomohou nastartovat proces postupné adaptace a modernizace zejména urbanizovaných městských center regionu jako základních oblastí s rozvojovým potenciálem, jejichž rozvoj bude přínosem pro celý region.

Tento přístup zajistí viditelnou změnu, která bude mít příznivý dopad i na zlepšení celkového obrazu a na zvýšení konkurenceschopnosti regionu.

Současně s regenerací fyzického a sociálního prostředí budou intervence zaměřené na zlepšení vnější a vnitřní dostupnosti regionu a jeho dopravní obslužnosti tak, aby z ní měly prospěch všichni obyvatelé regionu i jeho návštěvníci. Podpora ROP zaměřená na zlepšení dostupnosti a obslužnosti vytvoří v návaznosti na předpokládaný rozvoj nadregionálních dopravních sítí v rámci OP Doprava podmínky pro vyšší mobilitu obyvatelstva (včetně pracovní síly) i pro rozvoj podnikatelských aktivit v regionu a ve svých důsledcích tak bude přínosem i ke zlepšení životních a pracovních podmínek obyvatel.

Pro zajištění adekvátních podmínek pro rozvoj urbanizovaných center regionu je potřeba zaměřit intervence kromě zajištění dostatečné dostupnosti a propojenosti a regenerace fyzického prostředí rovněž na restrukturalizaci a modernizaci jejich zázemí tvořeného především neurbanizovanými venkovskými oblastmi. Strategie proto navrhuje zaměřit část intervencí na rozvoj neurbanizovaných částí regionu, zejména s cílem vytvoření podmínek pro rozvoj občanské vybavenosti těchto oblastí spolu s podporou rozvoje místních komunit a občanských iniciativ. To vše s cílem vytvoření prostředí umožňujícího větší využití místních potenciálů či potenciálů ekonomických center regionu pro rozvoj těchto venkovských oblastí.

K využití místního a regionálního potenciálu pro rozvoj zejména neurbanizovaných území regionu, ale i jeho vybraných ekonomických center se strategie zaměřuje rovněž na cílené intervence směřující k vytvoření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu a lázeňství. Rozvoj cestovního ruchu by přitom měl přispět jak k vytvoření pracovních příležitostí ve venkovských oblastech regionu, tak k vyšší diversifikaci ekonomické základny a tím i k zvýšení celkové konkurenceschopnosti regionu. Podpora cestovního ruchu současně přispěje i k dosažení lepšího obrazu regionu.

V tomto kontextu byly definovány následující specifické cíle programu:

Specifický cíl I - Moderní a atraktivní města, představující hlavní hybnou sílu ekonomického rozvoje regionu

Specifický cíl II - Venkovské oblasti, využívající místní i regionální potenciál pro zajištění plnohodnotného života svých obyvatel

Specifický cíl III - Dostupný region umožňující efektivní mobilitu svých obyvatel

.

5.4 Průřezová témata strategie ROP NUTS II Severozápad

Problematika horizontálních témat, která prostupují všemi programy a politikami Evropské unie a programy podporovanými Strukturálními fondy, tedy i ROP NUTS 2 Severozápad, bude v programovém období 2007 – 2013 zaměřena na tři průřezová témata, a to **rovné příležitosti, životní prostředí a vyvážený regionální rozvoj**. Priority definované v ROP Severozápad přispívají v rámci svých specifických možností k dosažení těchto horizontálních cílů.

Právním základem prosazování prvních dvou výše zmíněných horizontálních témat je návrh nařízení Rady (ES) č. 482/2004 o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti, v konečném znění. Konkrétně se jedná o články č. 3 o cílech strukturální intervence a č. 14 o rovných příležitostech žen a mužů a nediskriminaci.

Téma „vyvážený regionální rozvoj“ zajišťuje naplňování cílů regionální politiky ve smyslu vládou přijaté politiky Strategie regionálního rozvoje ČR přijaté usnesením vlády č. 560/2006 o Strategii regionálního rozvoje České republiky.

Horizontální téma Rovné příležitosti:

Princip rovných příležitostí znamená potírání diskriminace na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, víry, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace. Zvláštní důraz je kladen na rovné příležitosti žen a mužů.

V ROP Severozápad byly rovné příležitosti zohledněny v zaměření jednotlivých priorit a jsou zahrnuty do jednotlivých specifických cílů priorit a hlavních oblastí a kategorií intervencí. Dále byly uvažovány při nastavování nástrojů implementace programů, především pak v souvislosti s monitorováním a hodnocením programu, což je zřejmé především z nastavených programových indikátorů. Jednotlivé projekty posuzované v rámci ROP Severozápad budou posuzovány s ohledem na jejich hlavní cíle a na vazbu mezi opatřením, z kterého chce projekt čerpat, a rovnými příležitostmi.

Horizontální téma Životní prostředí

Projekt čerpající finanční prostředky ze SF nesmí negativně ovlivňovat životní prostředí. Právní řád České republiky stanovuje požadavky, které musí být s ohledem na životní prostředí plněny.

V rámci horizontálního tématu životní prostředí jsou vymezeny jednotlivé dimenze, kterými je třeba se ve vztahu ke strukturálním fondům zabývat, jedná se především o znečištění (vody, vzduchu, půdy, hluková zátěž), spotřebu zdrojů (vody, energie, surovin, plochy příp. užívání alternativních zdrojů) a odpady (produkce, resp. redukce nebezpečných a ostatních odpadů);

V Regionálním operačním programu Severozápad se horizontální téma životní prostředí týká všech vymezených priorit s výjimkou priority 5 Technické asistence, ke které je neutrální.

Je zřejmé, že v rámci priorit bude realizována nová výstavba/rekonstrukce budov, provozů, silnic, apod., což může znamenat zvýšení negativních vlivů na životní prostředí, nicméně tyto aktivity zároveň přispějí ke zlepšení v jiné oblasti životního prostředí (např. snížení intenzity dopravy, využitím „brownfields“ atd.). V této souvislosti byly do programu začleněny podmínky, jež budou mít pozitivní vliv na životní prostředí a případné negativní vlivy budou zmenšeny na nejvyšší možnou míru a budou kompenzovány vlivy pozitivními v jiné oblasti životního prostředí.

Horizontální téma Vyvážený regionální rozvoj (Rovnoměrný rozvoj regionů)

Strategie regionálního rozvoje České republiky na období let 2007-2013 m.j. v rámci tohoto průřezového tématu definuje jako nejvýznamnější problém ČR existenci strukturálně postižených regionů s negativními projevy průmyslové restrukturalizace, ve kterých se nedaří dostatečně rychle a efektivně realizovat potřebné strukturální přeměny. Důsledkem je stále ještě narušené životní prostředí a vysoká míra nezaměstnanost v takovýchto regionech převyšující celorepublikový průměr. Vysoká míra nezaměstnanosti vykazuje nepříznivou strukturu s význačným podílem dlouhodobé nezaměstnanosti, právě zejména v regionech soudržnosti Severozápad (Ústecký kraj) a Moravskoslezsko.

Realizace horizontálního cíle vyvážený regionální rozvoj tak představuje v regionu Severozápad jedno z hlavních témat pro celkové zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky celého území. Cílem této snahy je zajistit, aby z dlouhodobého hlediska přinášel rovnoměrný rozvoj výhody všem oblastem regionu a aby byl podporován rovnoměrný rozvoj regionů a docházelo ke snižování regionálních disparit. Tento přístup je jedním z hlavních předpokladů vnitřní soudržnosti regionu.

Princip horizontálního cíle vyvážený rozvoj území byl v tomto kontextu zohledněn v rámci celého navrhovaného programu, zejména prostřednictvím diferenciací a zvýhodněné zaměření vybraných priorit na nejpostiženější části území ve prospěch postižených regionů.

5.5 Výsledky SEA

Doplnit

5.6 Výsledky ex-ante

Doplnit

6. Priority ROP Severozápad

Pro dosažení stanoveného globálního cíle a dílčích specifických cílů stanovuje strategie ROP Severozápad při zohlednění identifikovaných problémů a hlavních principů podpory regionálního rozvoje 5 hlavních prioritních oblastí:

- **P1 Regenerace a rozvoj měst**
- **P2 Integrovaná podpora místního rozvoje**
- **P3 Dostupnost a obslužnost regionu**
- **P4 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu**
- **P5 Technická asistence**

Jednotlivé priority tvoří samostatné oblasti, ale vzájemně provázaný systém, jehož realizace jako celku přispěje k dosažení požadované změny v regionu. Nejdůležitějším aspektem ROP Severozápad je proto uplatnění principu koncentrace. Kromě geografické koncentrace však bude nezbytné koncentrovat také pracovní úsilí (tj. zajistit i určitou úroveň integrace) tak, aby vynaložené prostředky byly soustředěny vždy na komplexní vyřešení identifikovaných problémů v určité části regionu.

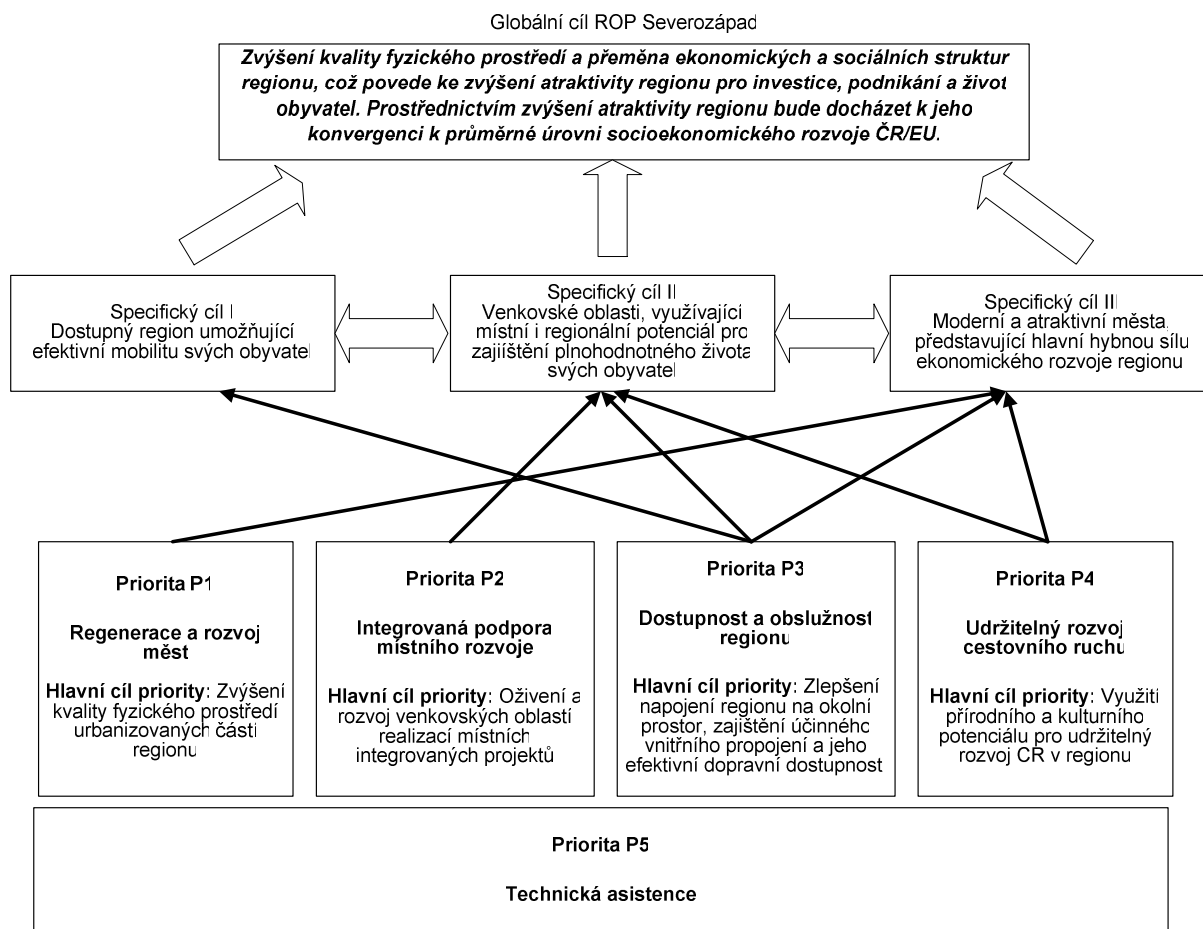
Finanční prostředky by tedy měly být co nejvíce zaměřeny na strategické investice přinášející významný dopad, zejména v městských oblastech, nebo by měly tvořit základ pro vytvoření podmínek pro další pokračování transformačního a rozvojového procesu. To platí především pro aktivity místního rozvoje, kde budou jednotlivé investice obvykle menšího rozsahu zaměřené právě na nastartování místních iniciativ směřujících k postupnému rozvoji těchto oblastí.

Integrovaný přístup bude nutno iniciovat a zavádět postupně. Činnosti v rámci Priorit 1 a 2 jsou proto navrženy a řazeny tak, že jednotliví účastníci rozvojového procesu budou muset časem spolupracovat na aktivitách s větším dopadem. Finanční zdroje nestačí na to, aby pokryly celé území a podpora velkého počtu malých projektů by vedla k rozmělnění prostředků, které by nezajistilo skutečný přínos. Zejména v městských oblastech je tak potřeba dodržení systémového koncentrovaného přístupu k řešení několika prioritních projektů, jejichž realizace přinese požadovaný výsledek.

Tento proces nebude snadný a bude klást značné nároky na chování jednotlivců a institucí. Je však zásadní, vyžaduje aktivní vedení a také uplatnění nových dovedností a přístupů. Jedná se o významné aspekty regionálního rozvoje a konkurenceschopnosti, na něž je tento program zaměřen.

K podpoře tohoto procesu stanovuje program prioritu 5 - Technická asistence, která má za cíl nejen napomoci celkovému řízení programu, ale též napomoci změně přístupu jednotlivých regionálních hráčů k celkovému rozvoji regionu, k nastartování strategických regionálních i lokálních partnerství a podpoře jejich dalšího rozvoje.

Vzájemnou provázanost a vnitřní strukturu programu znázorňuje následující grafické znázornění:



6.1 Vazba priorit ROP na nadřazené dokumenty

Strategie ROP pro NUTS II Severozápad vychází již ve svém základním principu z obecných zásad a principů stanovených v rámci Národní strategie regionálního rozvoje (NSRR) i Strategických obecných zásad Společenství (SOZS) a dalších směrodatných dokumentů jak na úrovni Evropského společenství, tak na úrovni státu.

ROP Severozápad v tomto kontextu navazuje zejména na Strategické a obecné zásady Společenství, kde všechny priority ROP naplňují zejména prioritu SOZS zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst, a to v souvislosti s modernizací a výstavbou dopravní infrastruktury a realizací opatření, jejichž cílem je vytvořením moderního a atraktivního ekonomicky rozvinutého regionu.

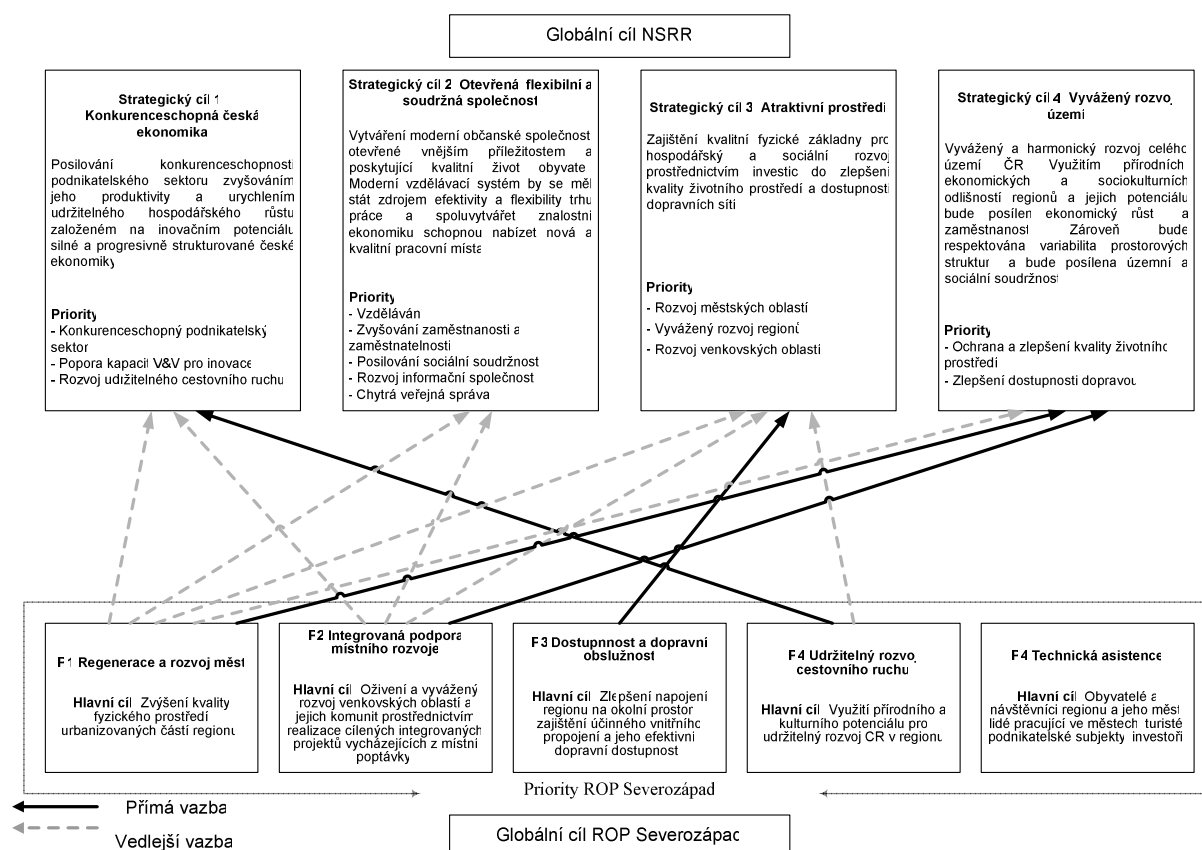
Kromě uvedené vazby na SOZS ROP navazuje i na zmíněná „lisabonská opatření“, zejména prostřednictvím sekundární vazby priority P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje a P4 Rozvoj cestovního ruchu, které jsou zaměřeny na oblast ekonomického oživení a vyvážený rozvoj ve venkovských oblastech.

V rámci uvedených priorit a zásad tzv. Národního lisabonského programu ROP Severozápad přímo navazuje na tento program prioritou P3 – Dostupnost a dopravní obslužnost, která je propojena s podoblastí modernizace a rozvoj dopravních a ICT sítí. Nepřímá vazba je pak mezi prioritami ROP P1 – Regenerace a rozvoj měst a P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje a prioritními podoblastmi Národního Lisabonského programu zaměřenými na oblast podnikatelského prostředí.

Velmi úzké vazby lze nalézt rovněž mezi ROP a Strategií regionálního rozvoje ČR. Priority ROP P1 – Regenerace a rozvoj měst a P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje přímo navazují na prioritní oblasti SRR Ekonomika regionů podporující vytváření podmínek pro dynamický hospodářský rozvoj území, a dále na oblast Lidé a osídlení, jež se zaměřuje na podporu sídelní struktury a bydlení. V souvislosti s P1 ROP se jedná i o provázání s podporou rozvoje a regenerace měst. Priorita ROP P3 – Dostupnost a dopravní obslužnost přímo navazuje na prioritu SRR Infrastruktura, jež podporuje zajištění dopravní dostupnosti v území. Další priorita ROP P4 – Udržitelný rozvoj cestovního ruchu přímo vychází z prioritní oblasti SRR zaměřené na rozvoj a podporu cestovního ruchu.

Jak je z uvedených vazeb patrné, strategie ROP Severozápad se zaměřuje zejména na komplementární opatření, zvyšující účinnost a efektivitu realizovaných či plánovaných sektorových intervencí navrhovaných v rámci jednotlivých sektorových (tématických) OP.

V rámci celkového kontextu je ROP Severozápad hlavním územně diferencovaným programem zaměřujícím se na vytváření podmínek pro eliminaci vnitroregionálních disparit v regionu s využitím vzájemné komplementarity s intervencemi sektorových OP. ROP tak přímo naplňuje priority definované v rámci NSRR pro oblast územního rozvoje a vyváženého rozvoje regionů v následující struktuře:



Vazba ROP na NSRR

Jednotlivé výše uvedené strategické cíle NSRR předpokládají realizaci následujících specifických cílů:

- **Strategický cíl 2: Konkurenceschopná česká ekonomika**
 - konkurenceschopný podnikatelský sektor – cílem je vytvořit konkurenceschopný, silný a inovující český podnikatelský sektor dosahující vysoké přidané hodnoty a produktivity práce, schopný prosadit se jak na vnitřním trhu EU, tak i na ostatních mezinárodních trzích.
 - podpora kapacit V&V pro inovace - posílení kapacit v oblasti V&V a tvorby inovací, a to ve vazbě na podnikatelskou sféru. Soustavné zvyšování podílu znalostní ekonomiky v národním hospodářství.
 - rozvoj udržitelného cestovního ruchu - zvýšení podílu cestovního ruchu v ekonomice jednotlivých regionů i ČR jako celku lepším využitím potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu v jednotlivých regionech.
- **Strategický cíl 2: Otevřená, flexibilní a soudržná společnost**
 - vzdělávání - zvýšení adaptability českého lidského potenciálu pro zajištění zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky i podporu aktuální i budoucí zaměstnatelnosti a zlepšení lidských zdrojů pro podnikání.

- zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti - zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti především posílením adaptability lidských zdrojů a zvýšení flexibility trhu práce.
 - posilování sociální soudržnosti - společnost vytvářející rovné šance pro všechny, napomáhající odstraňovat překážky integrace skupin ohrožených nebo vystavených sociálnímu vyloučení, která garantuje dostupnost sociální infrastruktury pro všechny obyvatele.
 - rozvoj informační společnosti - posílení dostupnosti služeb informační společnosti, informační společnost pro všechny.
 - chytrá veřejná správa - aktivní efektivně fungující, výkonná a transparentní veřejná správa na všech úrovních využívající moderní technologie a moderní metody řízení.
- Strategický cíl 3: Atraktivita prostředí
 - ochrana a zlepšení kvality životního prostředí - zlepšení dostupnosti environmentální infrastruktury, obnovení a zvýšení kvality životního prostředí a podpora úspor energií.
 - zlepšení dostupnosti dopravou - posílení dostupnosti dopravou a dopravní obslužnosti, rozvoj environmentálně šetrné dopravy.
 - Strategický cíl 4: Vyvážený rozvoj území
 - vyvážený rozvoj regionů - vyvážený a harmonický rozvoj regionů vedoucí ke snižování disparit v socioekonomické úrovni mezi i uvnitř regionů České republiky.
 - rozvoj městských oblastí - posilování role měst jako akceleratorů růstu a rozvoje regionů
 - rozvoj venkovských oblastí - udržitelný rozvoj venkovských oblastí.
 - regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost – hl. m. Praha - trvale udržitelný rozvoj Prahy jako významného centra socioekonomických, kulturních, vzdělávacích, výzkumných a inovačních aktivit.
 - územní spolupráce - plnohodnotné zapojení regionů České republiky do socioekonomických procesů probíhajících v prostoru EU, a to jak na úrovni přeshraniční, tak i nadnárodní a meziregionální spolupráce.

Regionální operační program NUTS 2 Severozápad svým zaměřením přímo navazuje na následující priority NSRR:

- rozvoj udržitelného cestovního ruchu (Strategický cíl 1)

- zlepšení dostupnosti dopravou (Strategický cíl 3)
- rozvoj městských oblastí (Strategický cíl 4)
- rozvoj venkovských oblastí (Strategický cíl 4)

Na prioritu Rozvoj udržitelného cestovního ruchu prvního strategického cíle NSSR přímo navazuje ROP Severozápad, a to prostřednictvím priority P4 - Udržitelný rozvoj cestovního ruchu, vedlejší vazbou na něj navazují i priority P1 – Regenerace a rozvoj měst a P2 - Integrovaná podpora místního rozvoje. Vazba souvisí se zaměřením priorit na podporu udržitelného rozvoje stávajících atraktivit cestovního ruchu, tvorbu a nabídku produktů, programů a aktivit, regionálního a nadregionálního významu, které budou atraktivní pro domácí i zahraniční turisty apod.

ROP Severozápad svojí prioritou P3 – Dostupnost a dopravní obslužnost na přímo navazuje na třetí strategický cíl NSRR resp. na prioritu Zlepšení dostupnosti dopravou, která se zaměřuje na výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury. Sekundární vazby jsou pak mezi touto prioritou oblastí NSRR a prioritami ROP P1 – Regenerace a rozvoj měst, P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje a P4 – Udržitelný rozvoj cestovního ruchu.

Přímá vazba je mezi prioritou Rozvoj městských oblastí čtvrtého strategického cíle NSRR a prioritou P1 – Regenerace a rozvoj měst ROP, a to v oblasti zaměřené na posilování role měst jako akceleratorů růstu a rozvoje regionu,

Další přímá vazba je i mezi prioritou Rozvoj venkovských oblastí čtvrtého strategického cíle NSRR, podporující udržitelný rozvoj venkovských oblastí a prioritou ROP P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje.

ROP Severozápad svými prioritami P1 – Regenerace a rozvoj města a P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje nepřímo navazuje i na prioritu prvního strategického cíle NSRR Konkurenceschopný podnikatelský sektor. Soulad je v zaměření na zvýšení motivace k podnikání vytvořením nabídky zvýhodněného financování a zvýhodněných služeb k zahájení a provozování podnikatelské činnosti, v jejím rámci bude podporován i proces zakládání, činnosti a dalšího rozvoje podnikatelské infrastruktury.

Priority ROP P1 – Regenerace a rozvoj měst a P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje mají v rámci revitalizace obnovy fyzické infrastruktury pro RLZ vedlejší vazbu na prioritu Vzdělávání, která je součástí druhého strategického cíle NSRR Otevřená, flexibilní a soudržná společnost.

Další vedlejší vazba mezi prioritami ROP a druhým strategickým cílem NSRR je v případě priorit P1 – Regenerace a rozvoj měst a P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje a prioritou Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti zaměřující se především na zlepšení přístupu k zaměstnání a prevenci nezaměstnanosti prostřednictvím efektivně zaměřených a modernizovaných nástrojů aktivní politiky trhu práce a na podporu intervence zaměřené na zvýšení kvality informačních, poradenských, vzdělávacích, zprostředkovatelských a ostatních

služeb poskytovaných institucemi na trhu práce, a to především v souvislosti s modernizací, dostavbou a úpravou potřebné infrastruktury.

Mezi prioritou P2 – Integrovaná podpora místního rozvoje a prioritou Posilování sociální soudržnosti, je sekundární vazba, a to především v souvislosti s oblastí posilování sociální soudržnosti a dále v oblasti rovného přístupu k nabídce a poptávce informační a komunikační technologie.

Prostřednictvím podpory vyváženého rozvoje regionů, snižování disparit v socioekonomické úrovni mezi i uvnitř regionů soudržnosti při respektování a využívání jejich sociálních, ekonomických a kulturních specifik je vytvořena vedlejší vazba mezi prioritou P1 – Regenerace a rozvoj měst a prioritou vyvážený rozvoj regionů čtvrtého strategického cíle.

7. Popis priorit

7.1 Priorita 1 - Regenerace a rozvoj měst

7.1.1 Výchozí stav

Města obecně jsou díky své ekonomické síle vyplývající ze soustředění sociálních, ekonomických a kulturních funkcí motorem ekonomického růstu, inovací a zaměstnanosti v regionu.

Města v regionu soudržnosti Severozápad jsou již více než deset let výrazně ovlivňována procesem ekonomické a sociální restrukturalizace, což klade zvýšené nároky na jejich schopnost zajistit pro své obyvatele atraktivní prostředí k bydlení, práci a trávení volného času. K zajištění atraktivního prostředí je potřeba zejména kvalitní a dostatečná fyzická, sociální i kulturní infrastruktura.

Atraktivní prostředí ve městech je navíc předpokladem pro přilákání vnějšího kapitálu, a to jak ve smyslu finančním, tak i v oblasti vysoce kvalifikované pracovní síly.

V regionu soudržnosti Severozápad, který patří v souvislosti s ekonomickou a sociální restrukturalizací v rámci České republiky mezi nejvíce zasažené, jsou tyto nároky o to naléhavější, že v urbanizovaných oblastech žije více než 80% populace.

Z územního pohledu je to nejvýraznější prvek, a současně hlavní problémové území, na něž by se měl Regionální operační program v rámci vymezeném ostatními operačními programy zaměřit.

V rámci regionu mají nejexponovanější polohu urbanizovaná území, která leží na hlavních dvou rozvojových osách – „pánevní“, s vysokou koncentrací obyvatelstva a průmyslu, a „labské“, která je součástí transevropského dopravního koridoru.

Do těchto urbanizovaných, hustě zalidněných a silně průmyslových oblastí je soustředěna většina klíčových problémů regionu.

Urbanizované části regionu, které dosud neprošly důslednou restrukturalizací jsou ekonomicky nestabilní, přičemž některé jejich části jsou v hlubokém ekonomickém útlumu. Tato situace má za následek nadprůměrně vysokou nezaměstnanost a z ní vyplývající zvýšený výskyt sociálních problémů.

Nezbytná postupná restrukturalizace ekonomiky a diverzifikace ekonomických činností s sebou nese negativní průvodní jevy, jakými jsou ekologické zátěže po předchozích výroбах, nevyužívané a neudržované výrobní objekty, které hyzdí vzhled městských center i jejich okrajových částí.

Města za stávající situace nemají dostatek zdrojů k tomu, aby v širším měřítku regenerovala a revitalizovala svá centra a další předchozími činnostmi postižená území a zvyšovala tak významnějším způsobem kvalitu fyzického prostředí a úroveň sociální a vzdělávací

infrastruktury. Za současného stavu je tak přínos center regionu pro jeho celkovou konkurenceschopnost a tím i přínos k naplňování cílů Lisabonské strategie značně omezen.

7.1.2 Hlavní cíl priority

Zvýšení kvality fyzického prostředí urbanizovaných částí regionu

7.1.3 Specifické cíle priority

SC.1.1. Revitalizace a regenerace městských částí a nevyužitých objektů⁹ vedoucí ke zvýšení jejich atraktivity a opětovnému využití.

SC. 1.2 Zvýšení nabídky a kvality infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů.

7.1.4 Indikátory

Specifikace a kvantifikace předpokládaných indikátorů pro hodnocení specifických cílů priority jsou součástí kapitoly 9. Monitoring a hodnocení programu.

7.1.5 Strategie k dosažení cílů

Zmíněné problémy, interpretovány v programu pozitivně jako specifické cíle priorit, budou řešeny koncepčně podloženými, velkými a cílenými investicemi, jejichž realizace urychlí proces regenerace a revitalizace urbanizovaných částí regionu.

Jakožto podpůrný nástroj k účinnému řešení fyzické a sociální regenerace urbanizovaných částí regionu program navrhuje vytvořit regionální partnerství mezi kraji a městy.

K dosažení cíle této priority, tj. Zvýšení kvality fyzického prostředí urbanizovaných částí regionu budou v rámci programu realizovány následující dvě hlavní oblasti intervencí.

První z nich je Revitalizace a regenerace městských částí a objektů.

V rámci této oblasti intervencí budou podporovány větší (z hlediska rozvoje města) významné a strategicky zaměřené investice, které významně přispějí ke zvýšení kvality fyzického prostředí a ke zlepšení celkového obrazu města. Rovněž budou mít pro město doložitelný ekonomický dopad. Pod pojmem objekty jsou míněny nejenom jednotlivé budovy nebo pozemky, ale i areály tvořené těmito objekty, včetně tzv. brownfields.

Realizované akce by měly vycházet z širšího konceptu rozvoje města, nebo jeho části, formulovaného v příslušném strategickém rozvojovém dokumentu. Nebudou podporovány izolované akce, které nebudou významným způsobem přispívat k naplnění specifického cíle této priority.

Druhou hlavní oblastí intervencí v rámci této priority jsou investice do infrastruktury v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Intervence v rámci této oblasti budou směřovat ke zlepšení kvality nebo rozšíření vzdělávací infrastruktury základních a středních škol a zlepšení kvality nebo

⁹ Pod pojmem objekt lze rozumět jak individuální objekt, tak areál. Tato skutečnost bude uvedena v popisu priority.

rozšíření zdravotnické infrastruktury, a to investicemi do obnovy, modernizace nebo rozšíření stávajících zařízení a pořízováním technologicky vyspělého vybavení.

V oblasti sociálních služeb budou intervence zaměřeny na budování nových, obnovu, nebo rozšíření stávajících zařízení vč. pořízení technologicky vyspělého zařízení.

V oblasti zdravotnictví budou intervence zaměřeny na vytvoření komplexní infrastruktury v oblasti emergenční péče, malá centra primární zdravotní péče, budování školících center a jejich vybavení, snížení ekologické zátěže, zdravotnické přístroje, zdravotnické laboratoře, informační centra a jejich vybavení, podpora optimalizace logistických a obslužných procesů.

Priorita svým celkovým zaměřením směřuje zejména k zlepšení fyzického prostředí pro život místních obyvatel, ale i případných návštěvníků a podnikatelů a tím i celkové přitažlivosti regionu pro nové moderní investice, které by regionu měly do budoucna zajistit větší konkurenceschopnost, přispět k jeho konvergenci a nepřímo tak přispět k naplňování cílů Lisabonské strategie.

7.1.6 Hlavní oblasti a kategorie intervencí

Oblast intervencí 1.1. Revitalizace a regenerace městských aglomerací

- Revitalizace a zatraktivnění městských částí, tj. stavební obnova nebo dostavba budov, vč. související dopravní, technické infrastruktury, veřejného osvětlení, zeleně a zařízení pro volnočasové aktivity
- Regenerace brownfields – areálů dříve využívaných pro průmyslové, dopravní, vojenské, administrativní aj. účely ve městech pro jejich další veřejné využití včetně řešení dekontaminace postižených území, vč. související dopravní a technické infrastruktury jako součást širšího konceptu regenerace určitého území
- Programy pro regeneraci a revitalizaci urbanizovaných oblastí, jednotlivých měst, nebo jejich částí vč. zajištění procesu jejich zpracování za použití vhodných participativních metod
- Související projektová příprava, projektová dokumentace, architektonická soutěž
- Zvyšování know-how v oblasti regenerace a revitalizace měst vč. sdílení „dobré praxe“ v ostatních zemích EU

Oblast intervencí 1.2. Infrastruktura v oblasti rozvoje lidských zdrojů

- Modernizace, fyzická obnova a dostavba základních a středních škol
- Modernizace vybavení základních a středních škol (např. vybavení pracovních dílen, laboratoří a počítačových učeben)
- Úpravy vzdělávací infrastruktury v návaznosti na potřeby dalšího vzdělávání (např. polyfunkční vybavení učeben s ohledem na kombinované využití pro běžné stupně škol a další vzdělávání komunitních škol)

- Modernizace a dostavba infrastruktury pro poskytování sociální péče (např. centra denních služeb, denní a týdenní stacionáři, chráněné bydlení, domovy pro osoby se zdravotním postižením)
- Modernizace a dostavba zdravotnických zařízení (vytvoření komplexní infrastruktury v oblasti emergenční a akutní péče, malá centra primární zdravotní péče, zdravotnické přístroje, zdravotnické laboratoře, informační centra a jejich vybavení, podpora optimalizace logistických a obslužných procesů)

7.1.7 Kódy intervencí

Kód 61 – Integrované projekty pro regeneraci měst a venkova

Kód 23 – Regionální a místní komunikace

Kód 74 – Vzdělávací infrastruktura

Kód 75 – Zdravotnická infrastruktura

Kód 77 – Ostatní sociální infrastruktura

Kód 79 – Mechanismy k zlepšení rozvoje a realizace dobrých postupů a programů na národní, regionální nebo lokální úrovni

Kód 11 – Informační a komunikační technologie (dostupnost, bezpečnost, vzájemná spolupráce, předcházení rizik, výzkum, inovace, e-content atd.)

7.1.8 Forma a výše podpory

Přímá nevratná dotace maximálně do výše 85 % uznatelných nákladů

7.1.9 Cílové skupiny

Obyvatelé měst, lidé pracující a podnikající ve městech, turisté, obyvatelé neurbanizovaných oblastí

7.1.10 Příjemci pomoci

- Kraje (Zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Obce - města nad 10 000 obyvatel (Zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Organizace zřízené či založené městem nebo krajem (§23 a další zákona č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů),
- Dobrovolné svazky obcí (§46 a další zákona č.128/2000 Sb., o obcích),

- NNO (Zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.227/1997 Sb., o nadacích a nadačních фондах a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních фондах) ve znění pozdějších předpisů)

7.1.11 Flexibilita

V rámci priority je předpokládáno využití tzv. křížového financování, tj. možnosti financovat až do výše 10 % celkových alokovaných prostředků na prioritu, a to zejména na ty aktivity, které by standardně byly financovatelné z ESF, avšak pouze za předpokladu, že jsou nezbytné pro implementaci příslušného projektu/ akce (viz. čl. 33, odst. 2. Obecného nařízení k SF).

7.1.12 Koordinace s ostatními programy

Z popisu uvedeného v rámci zdůvodnění priority je zřejmé, že hlavním zaměřením priority je zlepšení fyzického prostředí urbanizovaných oblastí zejména prostřednictvím ucelených revitalizačních projektů zaměřených zejména na odstranění starých nevyužívaných areálů či objektů s cílem jejich využití pro další rozvoj příslušného města či oblasti. Priorita se v tomto kontextu zaměří zejména na neprůmyslové brownfieldy a doplňuje tak předpokládané intervence v OP Podnikání a inovace. V případě že se bude jednat o území zatížené kontaminací a tudíž vyžadující odstranění ekologické zátěže bude projekt úzce koordinován s intervencemi v rámci OP Životní prostředí s cílem eliminovat překryvy. Projekt realizovaný v rámci této priority by se pak měl zaměřit zejména na další využití území – vybudování nezbytné infrastruktury atp.

V rámci priority je předpokládána rovněž částečná podpora intervencí zaměřených na oblast lidských zdrojů a zdravotnictví. Tyto intervence by v převážné míře měly být podpořeny pouze v rámci zmíněných ucelených projektů na revitalizaci vymezených oblastí či částí urbanizovaných center regionu, čímž by mělo dojít k eliminaci překryvů zejména s investicemi realizovanými v rámci IOP.

V oblasti vzdělávání je rozhraní mezi ROP a OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost vymezeno především podle typu intervencí. Podpora v rámci ROP, financovaného z ERDF, se zaměřuje na tvrdé investice, tj. podpora obnovy fyzické infrastruktury, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, financovaného z ESF, na „měkké“ projekty zaměřené na rozšiřování kvalifikace a vzdělávání obyvatel.

7.1.13 Mechanismus implementace

V rámci implementace předpokládá program především podporu přípravy a realizace individuálních projektů jejichž specifikace bude dále upřesněna v rámci prováděcího dokumentu programu.

Priorita 2 - Integrovaná podpora místního rozvoje

7.1.14 Výchozí stav

I když jsou města hlavním motorem ekonomického růstu regionu, venkovské oblasti jsou přirozenou součástí jeho rozvoje. Venkovské a periferní oblasti obklopují ze všech stran městská centra a centrální urbanizovaný koridor, který se rozprostírá napříč celým regionem. Vysoký stupeň urbanizace regionu se odráží i v nízké hustotě zalidnění periferních venkovských oblastí, v nichž žije zhruba pětina obyvatel.

Ekonomická struktura regionu obecně výrazně poznamenána negativními důsledky procesu restrukturalizace a transformace ovlivňuje i nízkou ekonomickou výkonnost a podnikatelské aktivity těchto oblastí, dochází k úbytku řemesel a ztrátě tradic. Mezi hlavní problémy těchto oblastí patří nedostatek pracovních příležitostí v místě; plné dvě třetiny obyvatel dojíždí pravidelně za prací a vzděláním do měst.

Dostupnost a dopravní obslužnost venkovských oblastí je nedostatečná a brání mobilitě obyvatelstva. Špatný je i stav místní technické a dopravní infrastruktury, vzhled sídel a opuštěné a zanedbané výrobní areály. Kvalita ovzduší v obcích je negativně ovlivňována domácími topeništi často spalujícími nekvalitní tuhá paliva.

K dalším typickým problémům těchto oblastí patří omezená dostupnost vzdělávacích, sociálních, zdravotnických a kulturních zařízení a služeb.

Jak ukázaly výsledky mapování poptávky v méně urbanizovaných oblastech regionu a jejich následná analýza, mnoho projektů již svou povahou svědčí o určitém nedostatku místní kapacity finanční i institucionální/organizační – míra aktivní účasti obyvatel na řešení problémů je nízká; místní komunity jsou často poměrně slabé, malé a izolované a velmi často nejsou k dispozici dostatečné zdroje pro spolufinancování. Přes vysoký zájem o realizaci projektů existuje jen malé pochopení potřeby nastartovat rozvojový proces, tzn. zaměřit se na ty projekty, které mají perspektivu a pomohou vybudovat potřebné kapacity pro přípravu a realizaci větších rozvojových projektů, které by stimulovaly místní komunity a přinesly trvalou stabilitu a prosperitu.

Všechny tyto faktory představují zásadní překážky, které brání úspěšnému a trvalému rozvoji těchto lokalit, který by směřoval k vyrovnaní disparit mezi venkovskými oblastmi a centry městskými regionu. Tyto disparity přitom vytvářejí jednu z hlavních bariér zvýšení konkurenceschopnosti regionu jako celku.

7.1.15 Hlavní cíl priority

Oživení a vyvážený rozvoj venkovských oblastí a jejich komunit prostřednictvím realizace cílených integrovaných projektů vycházejících z místní poptávky

7.1.16 Specifické cíle priority

SC.2.1: Posílení místní rozvojové kapacity pro přípravu a realizaci integrovaných projektů

SC.2.2: Rozvoj a zkvalitnění infrastruktury a fyzického a kulturního prostředí

7.1.17 Indikátory

Specifikace a kvantifikace předpokládaných indikátorů pro hodnocení specifických cílů priority jsou součástí kapitoly 9. Monitoring a hodnocení programu.

7.1.18 Strategie k dosažení cílů

Strategické obecné zásady Společenství poukazují na nezbytnost vytvoření dostatečné kapacity nositelů projektů pro efektivní absorpci strukturálních fondů. Zásady zdůrazňují potřebu inovativních projektů, které jsou založeny na partnerství a posilují zapojení občanů do realizace veřejných programů a politik a v této souvislosti vyzdvihují - zejména pro méně urbanizované oblasti - význam místního rozvoje. Místní rozvoj jako forma řešení rozvojových potřeb byl od reformy v roce 1988 vždy legitimní součástí politiky hospodářské a sociální soudržnosti, jež v současnosti prioritně směřuje k dosažení Lisabonské strategie, a byl součástí většiny programů SF zaostávajících regionů a zejména jejich problematických oblastí.

Místní rozvoj by neměl být zaměňován s hospodářským rozvojem na místní úrovni. Zatímco ve druhém případě se jedná o realizaci politik zakotvených v národních případně regionálních programech, tedy o přístup směrem „shora dolů“, který ne vždy zohledňuje skutečný místní rozměr, představuje místní rozvoj (tak jak jej chápe tato priorita) aplikaci přístupu „zdola nahoru“, jinými slovy co nejvíce zohledňuje místní potřeby a ve vysoké míře umožňuje místní veřejnosti zapojit se nejen do identifikace těchto potřeb, ale i do realizace akcí vedoucích k jejich naplnění.

Priorita musí tento handicap nízké finanční i organizační kapacity odstraňovat a - podobně jako v jiných úspěšných regionech EU - se přitom zaměřovat na strategické investice a iniciativy spouštějící nebo urychlující procesy místního rozvoje, neboť žádný izolovaný projekt pravděpodobně nepovede ke skutečným změnám, pokud neexistuje proces, který by mohl vést k dalším rozvojovým aktivitám.

Tato priorita proto musí být výrazně integrovaná. Investice v rámci této priority musí být cílené a sloužit k uspokojení jasně prokázaných potřeb. Z tohoto důvodu je třeba se vyvarovat financování příliš drobných či izolovaných projektů, které nemají žádnou perspektivu jak z pohledu budování kapacity pro větší integrované projekty a posilování motivace místních občanů, tak z pohledu hmatatelného sociálního či hospodářského přínosu.

Budování kapacity chápáné jako aktivizace co největšího množství místních subjektů a jejich zapojení do procesu identifikace potřeb a plánování místního rozvoje je základním předpokladem pro pevné zakotvení jakýchkoli rozvojových iniciativ. Je třeba zdůraznit, že se nejedná o budování administrativní kapacity, které je řešeno s podporou Evropského sociálního fondu v rámci jiného programu a že nejde ani o duplicitu s aktivitami podporovanými prostřednictvím relativně menšího objemu prostředků alokovaných z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova na priority 2 a 3, osy III. a osu IV. v rámci Programu rozvoje venkova, k nimž je komplementární. Priorita nemá specifické

venkovské zaměření, ale jde o klasické aktivity místního rozvoje, které se odehrávají mimo velká urbanizovaná centra a které Evropský fond regionálního rozvoje dosud běžně podporoval.

Přístup k realizaci integrovaného místního rozvoje s podporou Evropského fondu regionálního rozvoje vychází z dlouholetých zkušeností a příkladů dobré praxe z jiných regionů EU. Ty ukazují, že pozitivního výsledku lze dosáhnout pouze tehdy, pokud se do rozvoje obcí zapojí místní občané, kteří si trvalou obnovu obce a života v ní vezmou za své.

Tato priorita má pomoci budovat kapacitu a podpořit investice venkovských oblastí. Je to prostředek umožňující na sub-regionální úrovni zvrátit negativní procesy socio-ekonomického vývoje, nastartovat či posílit dynamiku hospodářského růstu, vytvářet nové pracovní příležitosti a ve své podstatě je klíčem k regeneraci a revitalizaci těchto oblastí.

Pro dosažení stabilizovaného a vyváženého rozvoje méně urbanizovaných oblastí regionu se priorita zaměří na cílenou podporu místní rozvojové kapacity pro přípravu a realizaci integrovaných projektů a zkvalitnění a rozvoj místní infrastruktury a fyzického a kulturního prostředí.

Pro zajištění uvedených cílů bude v rámci priority podporováno **nastavení základních podmínek pro zahájení a realizaci obnovy obcí v méně urbanizovaných oblastech**. Tento proces je založen na partnerském přístupu a je základním předpokladem podpory projektů, které mohou přinést oblasti jakýkoli hmatatelný hospodářský či sociální efekt. V rámci budování potřebné rozvojové kapacity se podpora rovněž zaměří na **relativně malé nenákladné akce, které iniciují a zajišťují trvalý zájem a pocit sounáležitosti místní komunity s rozvojovým procesem**, stimulují její podporu a pocit odpovědnosti za navrhované a realizované investice a umožňují posun místního rozvoje do organizovanějšího a integrovanějšího stádia.

Za předpokladu dosažení dostatečné kapacity bude podpora poskytována **cíleným strategickým investicím odpovídajícím místním rozvojovým potřebám** a vedoucím ke stabilizaci a rozvoji oblasti.

Obě oblasti podpory jsou vzájemně úzce provázány; první je nezbytnou podmínkou úspěšnosti druhé. Z tohoto důvodu je třeba při realizaci priority důsledně respektovat i časové hledisko - priorita realizována ve třech fázích, během nichž bude uplatňován různý režim:

Fáze 1 (leden 2007 – prosinec 2007)

V rámci této fáze bude ještě před vyhlášením jakékoli výzvy provedeno ze strany ŘO výběrové řízení a zahájen projekt technické asistence, jehož cílem bude aktivace **potenciálních** žadatelů a místních komunit a pomoc při facilitaci celého procesu. Jednotka technické asistence připraví vhodnou metodiku, bude poskytovat metodickou podporu, poradenství a vedení při procesu budování místní kapacity. Jednotka bude fungovat jako podpůrná struktura pro celý region soudržnosti během 1. a 2. fáze. Služby bude poskytovat zejména prostřednictvím seminářů, workshopů, řízených diskusí, skupinového vedení;

individuální asistence bude pouze výjimečná. Finanční prostředky na technickou asistenci pro tuto prioritu budou vyčleněny z Priority 5.

V této fázi budou financovány pouze aktivity 1. oblasti intervencí. Jedná se o aktivity vedoucí k mobilizaci místní veřejnosti a plánování jejího rozvoje, tj. budování místní kapacity a zaměření se na klíčové procesy a metody strategického plánování na lokální úrovni a dále finančně nenáročné aktivity stimulující v místní komunitě pocit sounáležitosti s rozvojovým procesem.

Navíc bude v této fázi možné v rámci jediné výzvy podpořit dobře připravené „izolované“ projekty, které budou spadat do 2. oblasti intervencí. Žadatelé musí nicméně doložit, že navrhovaný investiční projekt reaguje na poptávku a je součástí připravovaného místního plánu obnovy (akčního plánu).

Fáze 2 (leden 2008 – prosinec 2010)

V této fázi již nebudou financovány žádné izolované projekty, ale projekty, které budou součástí místního akčního plánu (nerozhoduje zda byl zpracován s podporou v rámci 1. oblasti intervencí či nezávisle). Projekty musí v rámci jedné žádosti kombinovat nejméně 3 aktivity u obou oblastí intervence. Tyto projekty musí být začleněny do místního akčního plánu.

V rámci fáze 2, nejpozději do konce roku 2009 bude provedena nezávislá evaluace dosaženého pokroku a efektivnosti této priority (finanční prostředky na evaluaci budou vyčleněny z Priority 5). Na základě výsledků této evaluace bude rozhodnuto, zda jednotka technické asistence bude poskytovat služby ještě ve fázi 3.

Fáze 3 (leden 2011 – prosinec 2013)

Monitorovací výbor ROP SZ společně s ŘO a jednotkou technické asistence se dohodnou a stanoví případné úpravy podmínek pro tuto fázi.

7.1.19 Hlavní oblasti a kategorie intervencí

Oblast intervencí 2. 1. Budování kapacity pro místní rozvoj a informovanost a osvěta veřejnosti

- Aktivizace místních subjektů ze strany obecního úřadu (společná setkání, řízené diskuse, výměna zkušeností a příkladů dobré praxe) vedoucí k ustavení neformálního místního partnerství, vyhodnocení místních potřeb a vypracování jednoduchého místního akčního plánu stanovujícího cíle ve střednědobém horizontu a obsahujícího dohodnuté strategické projekty a záměry včetně identifikace nezbytných zdrojů a subjektů potřebných k realizaci tohoto plánu;
- Zpracování informačních a komunikačních materiálů a médií určených pro místní občany i vnější svět a vztahující se zejména k vlastní iniciativě místního rozvoje, ale i k místním službám, území, jeho historii, kultuře, přírodě a lidem (časopisy, webové stránky, informační tabule vč. elektronických, publikace, apod.);

- Osvětové akce pro zvyšování zapojení veřejnosti (kulaté stoly, občanská fóra, konzultace s veřejností o navrhovaných investicích, o vizi místní oblasti, zpracování místních studií, provedení průzkumů, dotazníky, apod.);
- Místní rozvojové iniciativy malého rozsahu (značení a veřejné mapy, kampaně proti odhazování odpadků, soutěže o upravenou obec, apod.);

Oblast intervencí 2.2. Investice pro zlepšení fyzické infrastruktury

- Revitalizace, regenerace a rozvoj obcí a jejich částí prostřednictvím:
 - Stavební obnova a dostavba veřejných prostranství, náměstí, architektonických prvků;
 - Výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturní a komunitní život, veřejný sektor (včetně značení a úprav pro tělesně postižené);
 - Včetně (pokud je součástí komplexního řešení);
 - Rekonstrukce a výstavby chodníků, pěších zón, podchodů, pásů pro cyklisty včetně značení a úprav pro tělesně postižené;
 - Rekonstrukce a výstavby veřejného osvětlení;
 - Renovace a zakládání veřejných zelených ploch, parků, rekreačních zón apod. (bez vazby na cestovní ruch);
 - Rekonstrukce a obnovy historických a kulturních památek (bez vazby na cestovní ruch);
 - Rekonstrukce a výstavby dětských hřišť, veřejných sportovišť a ploch pro volnočasové aktivity;
 - Investic do zlepšení dostupnosti a bezpečnosti veřejné dopravy (autobusové zastávky);
 - Rekonstrukce a výstavby místních komunikací včetně parkovacích ploch;
 - Rekonstrukce a výstavby místní technické infrastruktury.
- Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů:
 - Výstavba, rekonstrukce, modernizace a vybavení vzdělávacích institucí vč. vybavení ICT (základní a střední školství, celoživotní učení, APZ, knihovny);
 - Výstavba, rekonstrukce, modernizace a vybavení institucí sloužících skupinám ohroženým vyloučením ze společnosti,
 - Výstavba, rekonstrukce, modernizace a vybavení zdravotnických zařízení;
 - Výstavba, rekonstrukce, modernizace a vybavení zařízení předškolní a mimoškolní péče o děti;
 - Výstavba, rekonstrukce, modernizace a vybavení zařízení péče o seniory
- Infrastruktura pro hospodářský rozvoj
 - Rekonstrukce a regenerace využití zchátralých objektů a výrobních areálů brownfields pro ekonomické aktivity nevýrobní povahy a občanskou vybavenost včetně rozšíření o nové sousedící plochy;

- Rekonstrukce a výstavba související technické infrastruktury (kanalizace, vodovody, osvětlení, značení);
- Rekonstrukce a výstavba přístupových komunikací.

7.1.20 Kódy intervencí

Kód 61 – Integrované projekty pro regeneraci měst a venkova

Kód 23 – Regionální a místní komunikace

Kód 74 – Vzdělávací infrastruktura

Kód 75 – Zdravotnická infrastruktura

Kód 76 – Infrastruktura péče o dítě

Kód 77 – Ostatní sociální infrastruktura

Kód 78 – Propagace partnerství, paktů a iniciativ propojením významných investorů/ vlivných entit na národní, regionální a lokální úrovni

Kód 79 – Mechanismy k zlepšení rozvoje a realizace dobrých postupů a programů na národní, regionální nebo lokální úrovni

7.1.21 Forma a výše podpory

Přímá nevratná dotace maximálně do výše 85 % uznatelných nákladů.

7.1.22 Cílové skupiny

Místní obyvatelé, návštěvníci lokalit, místní podnikatelé ve službách

7.1.23 Příjemci pomoci

- Kraje (Zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Obce¹⁰ (Zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Organizace zřízené či založené městem nebo krajem (§23 a další zákona č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů), Dobrovolné svazky obcí (§46 a další zákona č.128/2000 Sb., o obcích),
- NNO (Zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech) ve znění pozdějších předpisů)

¹⁰ V rámci priority budou v návaznosti na zpracovanou analýzu a dohodu o eliminaci překryvů mezi ROP a PRV a dalšími programy podpořeny obce v rozmezí 2 – 10 tis. obyvatel.

7.1.24 Koordinace s ostatními programy

Aktivity podpořené v rámci řešené priority mají zejména komplementární charakter k aktivitám a projektům podporovaným v rámci Programu rozvoje venkova (budování rozvojové kapacity, fyzické prostředí obcí, obč. vybavenost), OP Průmysl, podnikání a inovace (brownfields) a OP Životní prostředí (zeleň v intra- a extravilánech obcí, místní komunikace, kanalizace).

Navrhované intervence svým zaměřením na integrované projekty zaměřené na celkovou revitalizaci a rozvoj venkovských obcí zejména s ohledem na jejich vybavenost a kvalitu fyzického prostředí, doplňují intervence realizované v rámci ostatních programů včetně IOP a OP životní prostředí.

V oblasti lidských zdrojů je rozhraní mezi ROP, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost a OP Lidské zdroje a zaměstnanost vymezeno především podle typu intervencí. Podpora v rámci ROP, financovaného z ERDF, se zaměřuje na tvrdé investice, tj. podpora obnovy fyzické infrastruktury, uvedené OP, financované z ESF, na „měkké“ projekty zaměřené na rozšiřování kvalifikace a vzdělávání obyvatel.

7.1.25 Flexibilita

V rámci priority je předpokládáno využití tzv. křížového financování, tj. možnosti financovat až do výše 10 % celkových alokovaných prostředků na prioritě ty aktivity, které by standardně byly financovatelné z ESF, avšak pouze za předpokladu, že jsou nezbytné pro implementaci příslušného projektu/akce (viz. čl. 33, odst. 2. Obecného nařízení k SF).

7.1.26 Mechanismus implementace

V rámci implementace priority je předpokládán specifický přístup zohledňující výše uvedenou strategii stanovenou pro dosažení cílů priority. V rámci takto stanoveného přístupu bude implementace rozčleněna na několik fází s následující charakteristikou:

Fáze 1: dvě paralelní výzvy;

- 1) výzva zaměřená na podporu budování místní rozvojové kapacity, informovanost a osvětu
- 2) výzva zaměřená na dobře připravené investiční projekty

Fáze 2 a 3: výzvy zaměřené na financování integrovaných žádostí (kombinujících minimálně 3 aktivity z obou hlavních oblastí intervencí – viz výše)

7.2 Priorita 3 Dostupnost a dopravní obslužnost

7.2.1 Výchozí stav

Region NUTS II Severozápad patří v rámci České republiky k strukturálně nejpostiženějším územím dlouhodobě se potýkajícím s rostoucí mírou nezaměstnanosti, odlivem kvalifikované pracovní síly a celkovou ztrátou zaměstnatelnosti.

Značnou měrou se na tomto negativním vývoji podílí mimo jiné i relativně špatná dostupnost regionu. Region se potýká nejen s nedostatečným napojením regionu na okolní území, ale také s nekvalitním propojením uvnitř regionu, znesnadňující zejména komunikaci mezi jednotlivými regionálními centry navzájem, ale rovněž mezi těmito centry a jejich spádovými oblastmi.

Současný stav komunikací v regionu není uspokojivý ani pro zajištění stávajících přepravních potřeb, ani ve vztahu k požadavkům na tvorbu a ochranu životního prostředí a také neodpovídá běžným evropským standardům. Rozvoj dopravního systému zaostává za celkovým rozvojem území nedostatečnou nabídkou jak po stránce kapacity, technické kvality, pohodlí a rychlosti, tak po stránce bezpečnosti.

Nízká kvalita komunikační sítě se dotýká jak základní páteřní sítě, tak sítě silnic II.třídy, které mají především význam pro zpřístupnění ostatních sídel neležících na hlavních trasách a jejich připojení na vyšší komunikační systém. Tyto silnice zabezpečují především potřeby dopravy regionálního charakteru a z toho vyplývají jejich současné dopravní závady či omezení, které jsou hlavně ve směrových poměrech daných především náročnou konfigurací terénu.

Za nedostatečnou lze rovněž považovat stále přetrvávající nízkou propustnost státní hranice, která region odděluje od sousedních oblastí SRN a vytváří tak komunikační bariéru limitující možnosti vzájemné spolupráce regionů jak v oblasti sociální soudržnosti, tak v oblasti hospodářské.

Zajištění dostupnosti regionu a jeho vnitřního propojení je jedním z potenciálů, který by mohl přispět k zlepšení podmínek pro celkový ekonomický rozvoj regionu a tím i pro zvýšení jeho konkurenceschopnosti. Jako součást tohoto potenciálu lze uvažovat i o využití potenciálu rozvoje místních regionálních letišť, zejména pro vnitrostátní a částečně i mezinárodní dopravu, případně labské vodní cesty jako dosud nevyužitého potenciálu nejen v dopravě, ale i v oblasti cestovního ruchu.

Hlavní potenciál v tomto ohledu lze spatřovat zejména v zajištění napojení regionu na procházející transitní koridory sítě TEN-T, prezentované trasou dálnice D8 ve směru Praha - Drážďany v Ústeckém kraji a trasou rychlostní komunikace R6 ve směru Praha - K. Vary - Cheb v kraji Karlovarském. Účinné, kapacitní a kvalitní napojení obou regionů a jejich center na tyto páteřní trasy lze z pohledu dostupnosti regionu považovat za prioritní cíl, jehož dosažení zajistí regionu základní předpoklady pro jeho další ekonomický rozvoj a tím i vyšší

konkurenceschopnost nejen v rámci nově rozšířeného evropského prostoru. Samozřejmě součástí zajištění vnější dostupnosti regionu je pak propojení vnitřní, realizované zejména s cílem napojení okrajových částí území na zmiňované páteřní trasy, případně odstranění místních bariér či limitů v podobě obchvatů a průtahů měst a obcí, zejména s důrazem na zklidňování dopravy v centrech a celkové zvyšování bezpečnosti.

V těsné návaznosti na řešení rozvoje dopravní infrastruktury vyvstává problém dopravní obslužnosti regionu. Rozvoj dopravní infrastruktury a zejména zvyšování životní úrovně obyvatel v několika posledních letech s sebou přinesl masivní nárůst osobní automobilové dopravy. Podíl individuální automobilové dopravy na celkové dopravě se za uplynulé desetiletí v celé ČR změnil z původního poměru 80:20 na poměr 50:50, což značně přispívá ke zhoršování životního prostředí zejména v oblastech s vysokou urbanizací.

Nejen s cílem minimalizace dopadů zmíněného vývojového trendu je tak potřeba v těsné návaznosti na rozvoj dopravní infrastruktury realizovat opatření zajišťující dopravní obslužnost území veřejnou dopravou a aktivit směřující k zvýšení atraktivity této dopravy pro místní obyvatele s cílem jejího vyššího využití.

Zejména ve venkovských a příhraničních částech území je kvalitní dopravní obslužnost navíc jednou ze základních podmínek pro zamezení negativních demografických trendů, prezentovaných zejména odlivem obyvatel do větších měst.

Jedním z hlavních kroků pro zlepšení atraktivity veřejné dopravy je přitom komplexní modernizace vozového parku. Vhodný a kvalitní vozový park odpovídající současným požadavkům na moderní kolejovou osobní hromadnou dopravu, tak MHD s alternativními pohony stále značně zaostává za potřebami a kvalitativními standardy uplatňovanými při zajišťování dopravní obslužnosti. Důvodem je především velmi pomalý nákup nových vozidel popřípadě přestavba stávajícího vozového parku. Zanedbanost vozového parku jak u kolejových systémů MHD, v příměstské železniční dopravě, tak u silniční MHD má významný vliv i na atraktivitu veřejné dopravy ve srovnání s IAD.

Jak je z vyhodnocení vstupní situace zřejmé, doprava představuje průřezovou prioritu, která svým dopadem ovlivňuje veškeré ostatní rozvojové oblasti, řešené v rámci tohoto programu. S ohledem na tento fakt lze prioritu zajištění dostupnosti regionu a jeho efektivního vnitřního propojení včetně zajištění podmínek pro rozvoj veřejné dopravy považovat za stěžejní oblast, která vytváří vstupní podmínky pro celkový další rozvoj.

7.2.2 Hlavní cíl priority

Zlepšení napojení regionu na okolní prostor, zajištění účinného vnitřního propojení a jeho efektivní dopravní dostupnosti.

7.2.3 Specifické cíle

SC 3.1. Modernizace dopravní infrastruktury vedoucí ke zvýšení dostupnosti regionu včetně zvýšení dostupnosti jeho dílčích částí

SC 3.2. Rozvoj a modernizace dopravní obslužnosti regionu

7.2.4 Indikátory

Specifikace a kvantifikace předpokládaných indikátorů pro hodnocení specifických cílů priority jsou součástí kapitoly 9. Monitoring a hodnocení programu.

7.2.5 Strategie pro dosažení cílů

V návaznosti na výše uvedený popis a zdůvodnění potřeby zajištění dostupnosti a obslužnosti území regionu lze vymezit dvě hlavní prioritní oblasti aktivit, na jejichž realizaci by v následujícím období měla být soustředěna pozornost.

První z navrhovaných oblastí intervencí je zajištění plnohodnotného napojení regionu na nadregionální dopravní osy sítě TEN-T, včetně odstranění limitů („bottlenecks“) bránících efektivnímu napojení regionu na tuto síť (obchvaty a průtahy měst a obcí, atp.). Rozvoj a modernizace vnitroregionální dopravní infrastruktury, včetně rozvoje letišť celoregionálního či nadregionálního významu a infrastruktury podmiňující využití labské vodní cesty zajišťující kapacitní a moderní propojení hlavních rozvojových os a center regionu včetně jejich propojení s okolním prostorem lze považovat za základní předpoklad budoucího rozvoje regionu a jeho zatraktivnění jak pro místní obyvatele, tak pro potenciální podnikatele a investory.

V přímé návaznosti na první oblast intervencí pak program stanovuje druhou doplňující oblast intervencí, jejímž cílem je podpora rozvoje infrastruktury a služeb zajišťujících základní předpoklady pro efektivní dostupnost všech částí regionu s využitím veřejné hromadné dopravy.

Realizací navržených intervencí by mělo dojít k vytvoření základních podmínek pro efektivní mobilitu obyvatel uvnitř regionu s cílem jak podpory dostupnosti občanské vybavenosti a tím i zlepšení podmínek pro život zejména v okrajových částech území, tak s cílem podpory zlepšení dostupnosti ekonomických center regionu jako zdroje pracovních příležitostí. Priorita tak vytváří základní pilíř celého programu a tím i hlavní předpoklad pro zajištění dostatečného efektu programu ve vztahu k naplňování prioritních cílů Lisabonské strategie.

7.2.6 Hlavní oblasti a kategorie intervencí

Oblast intervencí 3.1: Rozvoj dopravní infrastruktury regionálního a nadregionálního významu

- Příprava projektů a související projektové dokumentace pro projekty zajišťující napojení regionu na síť TEN-T a projekty řešící vnitřní propojení regionu;
- Rekonstrukce, modernizace a budování komunikací II. a III. třídy zajišťujících napojení center regionu na nadregionální osy sítě TEN-T včetně odstraňování lokálních „slabých míst“ na komunikacích napojujících region na síť TEN-T, zejména obchvatů sídel a aglomerací;
- Rekonstrukce, modernizace a budování komunikací II. a III. třídy zajišťujících efektivní propojení uvnitř regionu, vyšší propustnost státní hranice a vytvářejících základní předpoklady pro efektivní mobilitu obyvatel v celém regionu.
- Rekonstrukce a modernizace železničních stanic;

- Modernizace a rozvoj regionálních letišť celoregionálního či nadregionálního významu včetně rozvoje sítě heliportů a související dopravní infrastruktury;
- Rozvoj dopravní infrastruktury podmiňující efektivní využití potenciálu Labské vodní cesty;

Oblast intervencí 3.2: Rozvoj dopravní obslužnosti regionu

- Příprava koncepcí, programů a projektů zaměřených na řešení rozvoje dopravní obslužnosti v regionu a jeho částech včetně přípravy nezbytné související dokumentace;
- Realizace ucelených integrovaných projektů rozvoje dopravní obslužnosti zaměřených jak na rozvoj, modernizaci a rekonstrukci potřebné infrastruktury (rekonstrukce a budování dopravních terminálů, rozvoj tratí MHD, budování parkovišť v rámci systému „park & ride“, apod.), tak na rozvoj souvisejících služeb (budování informačních a odbavovacích systémů, propagace a medializace veřejné dopravy...);
- Modernizace dopravní infrastruktury měst s orientací na preferenci a zkvalitňování služeb MHD včetně záchytných parkovišť a kapacit pro odbavování vozidel ve městech;
- Zlepšování dostupnosti veřejné dopravy pro specifické skupiny obyvatel (staré a handicapované občany), zvyšování atraktivity a bezpečnosti městské a příměstské veřejné dopravy (např. zastávky, odbavovací systémy apod.);
- Nákup popř. rekonstrukce vozidel kolejových systémů MHD a veřejné hromadné dopravy a vozidel MHD a technické obsluhy s alternativním pohonem (včetně vybudování doprovodné infrastruktury, např. plíníny plynu, měnícíny pro trolejbusy apod.), pořízení prachových filtrů pro naftové motory vozidel MHD, technické obsluhy a veřejné správy;
- Rozvoj a budování cyklo stezek regionálního významu důležitých pro zajištění plnohodnotné dopravní obslužnosti regionu;

7.2.7 Kódy intervencí

Kód 16 – Železniční stanice

Kód 23 – Regionální/lokální silnice

Kód 25 – Městská doprava

Kód 29 – Letiště

Kód 31 – Vnitrozemské vodní cesty (regionální a lokální)

Kód 24 – Cyklostezky

7.2.8 Forma a výše podpory

Přímá nevratná dotace maximálně do výše 85 % uznatelných nákladů.

7.2.9 Cílové skupiny

Obyvatelé a návštěvníci regionu a jeho měst, lidé pracující ve městech, turisté, podnikatelské subjekty, investoři.

7.2.10 Příjemci pomoci

- Kraj (Zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Obce (Zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Organizace zřizované nebo zakládáné kraji a obcemi (§23 a další zákona č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů);
- Dobrovolné svazky obcí (§46 a další zákona č.128/2000 Sb., o obcích),
- NNO (Zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech) ve znění pozdějších předpisů)
- Podnikatelské subjekty (Zákon č. 513/1991 Sb. (Obchodní zákoník), ve znění pozdějších předpisů (§2 odst.2, písm. a) až c) zákona); použije se v případě podpor, týkajících se podnikatelských subjektů, zaměstnávajících 250 a více pracovníků; Nařízení Komise (ES) č.70/2001 ve znění nařízení Komise (ES) č.364/2004, o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES u státní podpory malého a středního podnikání; použije se v případě, že podporu chceme orientovat výhradně jen na malé a střední podniky) - dopravci zajišťující veřejnou dopravu ve městech a v příměstských oblastech regionu.

7.2.11 Flexibilita

V rámci priority není předpokládáno využití možnosti tzv. flexibility, neboli možnosti spolufinancování akcí, spadajících do rámce jiného fondu nezbytných pro implementaci opatření (viz. čl. 33, odst. 2. Obecných nařízení k SF) do výše 10 % celkových alokovaných prostředků na prioritu.

7.2.12 Koordinace s ostatními programy

Rozhraní mezi OP Doprava a ROP v oblasti dopravy je vymezeno především na základě významu projektů z regionálního, respektive národního hlediska. V oblasti silniční infrastruktury tak budou v rámci OP Doprava podporovány dálnice, rychlostní komunikace a silnice 1. třídy s důrazem na zapojení do mezinárodní sítě TEN.

V rámci OP Doprava budou podporovány projekty v oblasti železniční infrastruktury s výjimkou výstavby přestupních terminálů a zastávek integrované veřejné dopravy a realizace investic souvisejících s dobudováním vodních cest.

ROP je v tomto ohledu plně komplementární program, který na uvedené intervence navazuje a klade si za cíl dobudovat síť silnic II. a III. třídy tak, aby region plně těžil z nadregionálních dopravních koridorů, které regionem procházejí.

V rámci dopravní obslužnosti by pak ROP měl podpořit zejména zlepšování kvality infrastruktury potřebné pro rozvoj dopravní obslužnosti jako jsou např. železniční zastávky či dopravní terminály.

ROP si rovněž klade za cíl vytvořit navazující infrastrukturu umožňující plnohodnotné využití potenciálu vodních cest pro rozvoj regionu jako jsou parkoviště, přístupové komunikace k přístavištím a kotvištím ale např. i turistická přístaviště apod.

7.2.13 Mechanismus implementace

Individuální projekty, grantové schéma na vybrané okruhy aktivit zejména u okruhu intervencí 3.2.

7.3 Priorita 4 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

7.3.1 Výchozí stav

Region Severozápad disponuje významným potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu.

Na území regionu se nacházejí významné oblasti s vysokou úrovní přírodních hodnot reprezentované především Národním parkem České Švýcarsko a dále chráněnými krajinnými oblastmi CHKO Slavkovský les a CHKO Lužické hory.

V nabídce regionu nechybí dále rozmanitá škála kulturně historických památek a atraktivit národního i regionálního významu. Vedle přírodních pozoruhodností a kulturního dědictví nabízí region návštěvníkům i technické a průmyslové zajímavosti, které jsou součástí průmyslového dědictví Severních Čech.

Zcela mimořádné postavení má v regionu lázeňství. Území regionu, zejména v části Karlovarského kraje je v evropském měřítku ojedinělé počtem vývěrů minerálních vod a plynů a také pestrostí jejich chemického složení. Nejvýznamnějšími lázeňskými místy jsou Karlovy Vary, Jáchymov, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Lázně Kynžvart, Kyselka, Korunní, Nová Ves a dále lázně Teplice v Ústeckém kraji.

Pro sportovní turistiku nabízí nejvhodnější podmínky oblast Krušných hor, kde se nachází řada zimních středisek, které jsou však, s výjimkou lyžařského centra Klínovec – Boží Dar, spíše regionálního významu. V omezeném rozsahu nabízí zimní využití i další oblasti v regionu např. oblast Lužických hor či Mariánskolázeňsko. Krušné hory mají značný potenciál i pro rozvoj aktivních forem cestovního ruchu v letním období.

Plnohodnotnému využití potenciálu cestovního ruchu, který zejména v okrajových a příhraničních částech regionu tvoří jeden z hlavních potenciálů pro další ekonomický rozvoj, však brání především nedostatečná a často i málo kvalitní turistická infrastruktura, včetně nedostačující nabídky ubytování a pohostinských služeb.

Tyto nedostatky lze částečně připsat i negativnímu obrazu Severních Čech, který se historicky vytvořil v povědomí obyvatel i návštěvníků. Kvůli znečištěnému ovzduší a narušenému životnímu prostředí byla tato oblast považována pro rekreaci a cestovní ruch za málo vhodnou (nejvýše tak pro krátkodobé formy rekreace). I když se kvalita životního prostředí v regionu výrazně zlepšila, doplácí tato oblast dodnes na svou dřívější špatnou image, která jí tak v očích potenciálních návštěvníků stále ubírá na atraktivitě. Odstranění tohoto pohledu si však vyžádá, vedle investic do infrastruktury a kvality služeb, i efektivní informační a marketingovou činnost.

Jedním z přetrvávajících důsledků této situace je i podvybavenost oblasti turistickou infrastrukturou, a to i v atraktivních místech regionu (např. v přírodních lokalitách vhodných pro uplatnění aktivních forem CR). Výjimkou v tomto ohledu jsou lázeňská centra v západní části regionu. Avšak i v těchto centrech přetrvává nedostatek zejména nabídky doplňkových služeb a produktů pro špatné počasí.

Jako nejvýznamnější překážky bránící využití potenciálu regionu pro rozvoj CR jsou v krajských koncepcích uváděny špatná dopravní dostupnost oblasti a značně zanedbaný stav dopravní infrastruktury, nedostatečná nabídka zařízení pro aktivní sportovní a společenské vyžití a volný čas, nedostatek nebo nízká kvalita ubytovacích kapacit střední a vyšší kategorie a restauračních zařízení, nízká kvalita základních a doplňkových služeb cestovního ruchu. Často uváděným problémem je také nedostatečná péče o kulturní památky a dostupnost informací o regionu.

7.3.2 Hlavní cíl priority

Využití přírodního a kulturního potenciálu pro udržitelný rozvoj CR v regionu.

7.3.3 Specifické cíle priority

SC.4.1. Rozvoj a modernizace infrastruktury pro CR

SC.4.1. Rozvoj služeb a spolupráce vedoucí k vyššímu využití místního potenciálu cestovního ruchu.

7.3.4 Indikátory

Specifikace a kvantifikace předpokládaných indikátorů pro hodnocení specifických cílů priority jsou součástí kapitoly 9. Monitoring a hodnocení programu.

7.3.5 Strategie k dosažení cílů

Pro zvýšení konkurenceschopnosti regionu a zlepšení jeho celkového obrazu, se program zaměří na cílenou podporu investic do rozvoje a modernizace infrastruktury cestovního ruchu využívající jeho potenciál a na podporu spolupráce v oblasti cestovního ruchu a rozvoj služeb.

K dosažení uvedených cílů podpoří program rozšíření a zkvalitnění nabídky základní a doplňkové infrastruktury, umožňující přiměřený rozvoj a využití přírodních oblastí a pozoruhodností pro přírodně orientovanou turistiku, kulturních a technických památek a atraktivit pro kulturní a poznávací turistiku, infrastrukturu pro rozvoj tradičních i nových forem lázeňství a infrastrukturu pro aktivní a zážitkové formy CR.

Pro zajištění požadovaného rozvojového přínosu intervencí je třeba podmínit poskytnutí podpory požadavkem na vytvoření nové či rozšíření a zkvalitnění existující nabídky a případně stanovit pro lokalizaci intervencí územní vymezení (tzn. zaměřit intervence pouze na určitou oblast, nikoliv celoplošně).

V rámci rozvoje a zkvalitňování infrastruktury usiluje program jak o zlepšení ubytovacího standardu u vybrané skupiny zařízení, tak o rozšíření nabídky ubytovacích kapacit u vybraných druhů ubytovacích zařízení, a to v předem stanovených lokalitách a vybraných rekreačních oblastech regionu.

Ubytovací zařízení, kterým bude poskytnuta podpora, musí být orientována na rozvoj jedné ze čtyř podporovaných základních forem CR v regionu, tzn. turistiku orientovanou na poznávání přírodních pozoruhodností, na kulturní a poznávací turistiku, na lázeňství anebo na aktivní formy turistiky.

Pro dosažení vyššího ekonomického zhodnocení potenciálu regionu pro cestovní ruchu bude v rámci programu podporována účinnější koordinace a řízení CR, zkvalitňování a rozšiřování vhodných produktů a programových nabídek. Větší důraz bude kladen na účinný monitoring návštěvnosti a cíleně orientovaný marketing.

K naplnění cílů programu přispěje i rozvoj regionálních informačních systémů pro CR a sítě turistických informačních center, orientace na propagaci významných kulturních a tradičních akcí s regionálním dopadem.

Důležitým kritériem pro zajištění požadovaného rozvojového přínosu intervencí u tohoto typu aktivit je uplatnění požadavku na regionálního dopad uvedených aktivit.

Celkově priorita plně navazuje na všechny ostatní řešené oblasti a lze tedy předpokládat významný synergický efekt nejen ve vazbě na prioritu 1 zajišťující zlepšení fyzického prostředí v městských centech regionu, ale ve vazbě na prioritu 2 s jejíž spoluprací vytváří rovoj cestovního ruchu hlavní podmínky pro celkovou konkurenceschopnost venkovských oblastí regionu.

7.3.6 Hlavní oblasti a kategorie intervencí

Oblast intervencí 4.1. Budování a rozvoj atraktivit a infrastruktury CR

- Obnova, rozvoj, rekonstrukce a úpravy základní a doprovodné infrastruktury pro turistiku (např. turistické trasy, cyklostezky, naučné stezky, hippostezky, lyžařské trasy a areály, ...včetně přístřešků, odpočívadel, systémů značení, zařízení pro úpravu tratí, apod.)
- Revitalizace kulturních, technických a průmyslových památek a kulturního dědictví pro jejich využití v CR (např. rozhledny, muzea, expozice, galerie, informační centra,...)
- Modernizace a úpravy lázeňské infrastruktury pro zlepšení standardu a kvality služeb pro tradiční i moderní formy lázeňství („wellness“), realizaci bezbariérových přístupů a dalších úprav pro zdravotně postižené návštěvníky,...
- Výstavba, rekonstrukce podmiňující dopravní infrastruktury zajišťující dostupnost a kvalitní přístup k místům s atraktivitami CR (komunikace, parkoviště, chodníky, cyklo a pěší stezky, systémy značení, apod.)

Oblast intervencí 4.2. Zlepšování kvality a nabídky ubytovacích a stravovacích zařízení

- Rekonstrukce, modernizace současných ubytovacích zařízení hotelového typu (včetně případné restaurační části) na úroveň nejméně středního standardu (***)
- Výstavba, popř. modernizace lehkých sezónních ubytovacích zařízení včetně související doplňující infrastruktury (např. veřejná tábořiště, autokempinky, chatové osady)

- Rekonstrukce, přestavba vhodných objektů na celoroční ubytovacích zařízení včetně doprovodné infrastruktury a nezbytného zázemí
- Výstavba nových či přístavba rozšiřující ubytovací či stravovací kapacitu u existujících ubytovacích zařízení včetně doprovodné infrastruktury
- Zajištění odpovídajících napojení ubytovacích objektů na dopravní a technickou infrastrukturu

Oblast intervencí 4.3. Podpora marketingu a tvorby a rozvoje produktů CR

- Podpora vzniku a činnosti regionálních partnerství v oblasti CR (např. založení a podpora činnosti regionálního fóra pro cestovní ruch zajišťujícího koordinaci realizace marketingových strategií v regionu Severozápad, podpora regionálních či lokálních destinačních managementů, ...)
- Rozvoj informačních a rezervačních systémů a vytvoření regionální sítě informačních center
- Podpora monitoringu návštěvnosti, pasportizace, zpracování analytických studií a podkladů zajišťujících účinnější řízení, rozvoj produktů a marketing, zavádění systému certifikace zařízení a služeb CR, apod.
- Příprava nových, zkvalitňování a rozšiřování existujících produktů CR s regionálním dopadem (např. „wellness“ pro oblasti lázeňství, či ekoturistiku na území NP)
- Podpora marketingu a propagace akcí regionálního významu (např. propagace a prezentace významných filmových, hudebních, divadelních festivalů, apod.)
- Podpora zaměřená na lidské zdroje (např. školení a zvyšování kvalifikace pracovníků ve službách CR) přímo se vážící na realizaci a provoz konkrétní investice či produktu CR.

7.3.7 Kódy intervencí

Kód 55 – Podpora přírodního bohatství

Kód 56 – Ochrana a rozvoj přírodního dědictví

Kód 57 – Pomoc při zlepšování turistických služeb

Kód 58 – Ochrana a záchrana kulturního dědictví

Kód 24 - Cyklostezky

7.3.8 Forma a výše podpory

Přímá nevratná dotace maximálně do výše 85 % uznatelných nákladů, u podnikatelských subjektů přímá nevratná dotace maximálně do výše 46 % uznatelných nákladů.

Veřejná podpora soukromým podnikatelským subjektům bude poskytována na základě blokové výjimky.

7.3.9 Cílové skupiny

Domácí a zahraniční návštěvníci a turisté, místní obyvatelé, podnikatelé ve službách CR a v doprovodných službách, profesní sdružení, obce a svazky obcí

7.3.10 Příjemci pomoci

- Kraje (Zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Obce (Zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů),
- Organizace zřizované nebo zakládané kraji a obcemi, (§23 a další zákona č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů),
- Dobrovolné svazky obcí (§46 a další zákona č.128/2000 Sb., o obcích),
- NNO (Zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) ve znění pozdějších předpisů; Zákon č.227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech) ve znění pozdějších předpisů),
- Hospodářská komora a její složky (§3 zákona č.301/1992 Sb., o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, ve znění pozdějších předpisů; (působnost HK ČR a jejích složek, vymezená v §4 výše zmíněného zákona umožňuje podporovat cestovní ruch)),
- Zájmová sdružení právnických osob (§20f až §20i občanského zákoníku)
- Podnikatelské subjekty (Zákon č. 513/1991 Sb. (Obchodní zákoník), ve znění pozdějších předpisů (§2 odst.2, písm. a) až c) zákona); použije se v případě podpor, týkajících se podnikatelských subjektů, zaměstnávajících 250 a více pracovníků; Nařízení Komise (ES) č.70/2001 ve znění nařízení Komise (ES) č.364/2004, o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES u státní podpory malého a středního podnikání; použije se v případě, že podporu chceme orientovat výhradně jen na malé a střední podniky)

7.3.11 Flexibilita

V rámci priority je předpokládáno využití možnosti tzv. flexibility, neboli možnosti spolufinancování akcí spadajících do rámce jiného fondu nezbytných pro implementaci opatření (viz. čl. 33, odst. 2. Obecných nařízení k SF) do výše 10 % celkových alokovaných prostředků na prioritu, a to zejména na nezbytné aktivity související s potřebou rozvoje lidských zdrojů v oblasti cestovního ruchu.

7.3.12 Koordinace s ostatními programy

ROP je v oblasti cestovního ruchu provázán zejména s intervencemi IOP, které se zaměřují na velké, případně integrované projekty nadregionálního a národního významu. ROP se svým zaměřením snaží podpořit investice regionálního a místního významu a doplňuje tak intervence na národní úrovni.

7.3.13 Mechanismus implementace

V rámci implementace je předpokládána podpora jak individuálních projektů - zejména u projektu v oblasti infrastruktury pro veřejné subjekty, tak využití grantových schémat, zejména v oblasti zaměřené na podporu služeb a podporu podnikatelských subjektů.

7.4 Priorita 5 Technická asistence

7.4.1 Výchozí stav

Řádné řízení a implementace ROP vyžaduje, aby opatření technické asistence měla specifický obsah a odpovídala tak hlavním potřebám podpory koordinace programu a posilování kapacity administrativních struktur podílejících se na jeho implementaci.

Priorita 5 zajišťuje plynulé řízení, koordinaci, monitoring a evaluaci programu, jak je vyžadují nařízení SF včetně publicity a informovanosti. Priorita Technická asistence poskytuje zejména různé typy služeb a činností sledujících zajištění efektivnosti při plánování a řízení implementačních procesů v rámci spolufinancovaných projektů prostřednictvím inovačních nebo tradičních nástrojů a metodik.

Technická asistence bude proto mít pět hlavních forem zajišťujících hladké a účinné řízení a implementaci všech aktivit podporovaných programem:

1. Podpora hlavních řídicích a implementačních úkolů, které plní Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad (řídicí orgán) a zprostředkující subjekty
2. Podpora rozvoje a absorpční kapacity (v podobě služby) zajišťující účinné a udržitelné investice na základě vhodných integrovaných strategií a rozvojové praxe. Zakázky na tuto podporu budou prostřednictvím výběrových řízení zadávat Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad (řídicí orgán) a zprostředkující subjekty, které budou oficiálními konečnými příjemci. Služby však budou poskytovány širší rozvojové komunitě osob, které budou chtít získat přístup k programu.
3. Informace a publicita
4. Podpora ve formě malých grantů na zpracování různých studií spojených se strategií a také zpracováním a realizací projektů.
5. Technická administrace.

Priorita 5 souvisí se strategickou potřebou posílit nástroje spojené se zvyšováním účinnosti a efektivnosti programů spolufinancovaných ze SF. Z praxe také vyplývá, že řádná správa vyžaduje přechod od tradičního přístupu „shora dolů“ k otevřenějším metodám umožňujícím zapojení relevantních zainteresovaných stran v celém regionu, ve velkých městských centrech i méně urbanizovaných oblastech. Zvyšování kapacity je časově náročné a často vyžaduje nejen školení a zdroje, ale také externí podporu a vedení.

7.4.2 Specifický cíl

Zajistit plynulé, efektivní a účinné řízení, implementaci, monitoring, kontrolu a evaluaci programu tak, aby podporoval pečlivě cílené, integrované a rozfázované metody regionálního rozvoje podporující aktivity decentralizovaných a kooperujících aktérů rozvoje.

7.4.3 Hlavní oblasti intervencí

Oblast intervencí 5.1. Podpora hlavních řídicích a implementačních úkolů, které plní řídicí orgán a zprostředkující subjekty

Pomoc bude zaměřena zejména na podporu Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad (řídící orgán) a zprostředkujících subjektů při implementaci společných činností vyplývajících z ustanovení a pokynů nařízení EU pro SF, jako je zpracování a provádění dílčích analýz, ex-ante a střednědobé evaluace, implementace monitorovacích kontrolních systémů atp.).

Typy vhodných aktivit:

- Nákup či úhrada služeb a nákladů souvisejících s poskytováním technické podpory řídicím a zprostředkujícím orgánům, včetně nákladů na průběžné konzultace, či zpracování odborných studií;
- Nákup či úhrada služeb a nákladů souvisejících s realizací aktivit v oblasti evaluace (ex-ante, střednědobá, ex-post), monitoringu implementačních aktivit a podpůrných akcí pro řízení současné finanční kontroly, organizace monitorovacího výboru.

Příjemci:

Regionální rada regionu soudržnosti (Část desátá zákona č.138/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o veřejných zakázkách)

Zprostředkující subjekt řídicího orgánu SROP (Bude stanoveno na základě konkrétně stanoveného zprostředkujícího subjektu (např. v případě kraje by šlo o zákon č.129/2000 Sb., o krajích)).

Povaha pomoci:

Na základě jednoduchých žádostí předkládaných Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad (řídící orgán) ve formě pracovního programu se stanovenými náklady (bez výběrového řízení). Výběrová řízení budou vypisována na evaluační studie.

Období realizace:

Oblasti intervencí bude realizována po celou dobu implementace programu

Oblast intervencí 5.2. Podpora rozvoje a absorpční kapacity (v podobě služby) zajišťující účinné a udržitelné investice na základě vhodných integrovaných strategií a rozvojové praxe.

Hlavním předmětem této oblasti intervencí v rámci technické asistence bude založení dvou speciálních jednotek (oddělení či skupin) pro Prioritu 1 a Prioritu 2. Úkolem takto vytvořených jednotek bude zejména poskytování přímé asistence potenciálním předkladatelům či skupinám předkladatelů (komunitám), na které je program směřován a u kterých se očekává aktivní přístup k přípravě vhodných projektů a souvisejících podkladových studií a analýz.

Typy vhodných aktivit:

- Konzultace, přímá asistence a podpora lokálních či regionálních komunit v přípravě integrovaných projektů a strategií pro jednotlivá opatření priority 1 a 2;

Příjemci:

Řídící orgány a zprostředkující subjekty

Povaha pomoci:

Výběrové řízení vyhlášené Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad (řídící orgán) pro speciální jednotky a jejich aktivity.

Období:

Prvních 5 let programu.

Oblast intervencí 5.3. Informace a publicita

Toto opatření bude podporovat řídící orgán a konečné příjemce při implementaci Plánu informovanosti a publicity ROP, který bude poskytovat informace a zvyšovat povědomí veřejnosti o operacích vybraných pro podporu z programu.

V souladu s požadavky nařízení EU budou Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad (řídící orgán) a ostatní subjekty zapojené do implementace ROP poskytovat co nejširší informace o možnostech získání finanční podpory z programu. Musí proto zajistit, aby byl ROP publikován co nejširší s podrobnými informacemi o finančních příspěvcích z ERDF a musí potenciálním uživatelům (tj. obcím, nevládním organizacím atd.) poskytovat podrobné informace o administrativních procedurách, jimiž se musí financování v rámci ROP řídit, včetně popisu procedur pro posuzování žádostí o podporu, kritérií hodnocení a výběru operací pro financování.

Typy vhodných aktivit:

- Podpora vzniku informačních systémů a databází a sítí certifikovaných poradců proškolených v oblasti problematiky SF, strategii a přístupu ROP a přípravy a realizace projektů;
- Aktivita vyplývající z Plánu informovanosti a publicity, který musí obsahovat různé typy akcí informujících veřejnost (multimedia, video, inzertní kampaň), zejména pak:
 - Prezentace na webových stránkách, informační kampaně
 - Distribuce dokumentace; informační centra
 - Prezentace v médiích, TV spoty a reklamy
 - Vydávání periodik (např. bulletinů)

Příjemci

- Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad (řídící orgán) a zprostředkující subjekty
- Cílové skupiny: Občané, političtí představitelé, předkladatelé projektů

Zakázky na služby v oblasti publicity budou zadávány na základě veřejných výběrových řízení, které bude vyhlášovat Regionální rada soudržnosti Severozápad (řídící orgán) v souladu s EU pravidly zajišťujícími průhlednost těchto procedur.

Období: Během celého programu

Oblast intervencí 5. 4. Podpora ve formě malých grantů na zpracování různých studií spojených se strategií a také zpracováním a realizací projektů.

Z této části budou uchazečům s kvalitním projektovým záměrem poskytovány malé granty na zpracování různých studií potřebných pro přípravu projektů.

Příslušný zprostředkující subjekt a/nebo Speciální jednotka TA (pro Prioritu 1 nebo 2) zavedou systém pro třídění projektových záměrů zajišťující, aby byly podpořeny jen potenciálně způsobilé a proveditelné projektové záměry, které napomohou k celkové úspěšné realizaci programu.

Typy vhodných aktivit:

Podpora přípravy a zpracování projektů určených pro realizaci v rámci některého z opatření ROP, včetně podpory zpracování potřebných studií a projektové dokumentace.

Příjemci

- Regionální rada soudržnosti Severozápad (řídící orgán) a zprostředkující subjekty
- Cílové skupiny: Občané, političtí představitelé, předkladatelé projektů

Období: Prvních 6 let programu

Oblast intervencí 5. 5. Technická administrace

Rozvoj administrativní kapacity znamená zvyšování efektivnosti a účinnosti veřejné správy. Převládá názor, že běžné administrativní procedury spojené s poskytováním finančních prostředků ze SF jsou složité a kladou značné pracovní nároky na vnitřní struktury dotčených orgánů a subjektů. Proto by mohlo být užitečné, kdyby Regionální rada soudržnosti Severozápad (řídící orgán) poskytoval administrativním pracovníkům a posuzovatelům finanční pobídky, které je nutno stanovit proporcionálně podle ekonomických parametrů.

Typy vhodných aktivit:

- Specifická pomoc zaměřená na stimulaci implementačních a monitorovacích struktur, které budou odměňovány za náročnou práci při řízení a implementaci ROP.

Příjemci

- Regionální rada soudržnosti Severozápad (řídící orgán) a zprostředkující subjekty

Dotace – Podle nařízení EU a interních pravidel týkajících se způsobilosti výdajů na pracovníky veřejné správy musí specifická asistence přesně určit a jasně deklarovat úhrnnou částku finanční pobídky pro jednotlivé zúčastněné stany.

7.4.4 Forma a výše podpory

Přímá nevratná dotace do výše maximálně 85 % uznatelných nákladů.

7.4.5 Koordinace s intervencemi dalších programů

V rámci každého operačního programu je možné využít technickou pomoc. Technická pomoc ROP je výhradně určena pro potřeby tohoto operačního programu.

8. Finanční plán

Finanční plán ROP Severozápad byl zpracován na základě jednání mezi kraji, Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a Ministerstvem Financí ČR. Aktuální výstup těchto jednání v současné době stanovuje podíl regionů NUTS II na celkové alokaci pro cíl Konvergence na 18 %.

Tabulka 19 – rozpis celkových předpokládaných finančních přidělů z jednotlivých fondů pro území ČR

Indikativní alokace pro ČR na politiku soudržnosti (mil €, běžné ceny)								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Konvergence	1 993 246 617	2 050 979 461	2 106 089 584	2 162 632 571	2 216 183 128	2 266 449 252	2 315 486 141	15 111 066 754
Kohezní fond	1 032 973 476	1 061 839 898	1 089 394 960	1 117 666 453	1 144 441 732	1 169 574 794	1 194 093 238	7 809 984 551
Konkurenceschopnost (Praha)	53 121 612	53 121 612	53 121 612	53 121 612	53 121 612	53 121 612	53 121 612	371 851 284
Přeshraniční a transnac. spolupráce	24 621 612	24 621 612	24 621 612	24 621 612	24 621 612	24 621 612	24 621 612	172 351 284
z toho: přeshraniční	28 500 000	28 500 000	28 500 000	28 500 000	28 500 000	28 500 000	28 500 000	199 500 000
dodatečná přeshraniční**	48 781 994	48 866 024	49 034 084	49 286 174	49 538 264	49 706 324	49 874 384	345 087 248
transnacionální	34 556 572	34 616 098	34 735 149	34 913 727	35 092 304	35 211 356	35 330 407	244 455 613
Celkem soudržnost	9 528 277	9 544 690	9 577 516	9 626 755	9 675 994	9 708 820	9 741 646	67 403 698

Při zohlednění schváleného rozložení prostředků mezi jednotlivé cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti provedené Ministerstvem financí, dle které bude pro cíl Konvergence na celé období vyčleněno celkem 25.883,5 mil. € z prostředků Evropského fondu regionálního rozvoje (dále jen „ERDF“), Evropského sociálního fondu (ESF) a Fondu soudržnosti (FS) tak na ROPy při zohlednění výše uvedeného podílu připadá celkem 4 659 mil. €.

Z této částky bylo pro ROP Severozápad určeno 745,9 mil. €, což je 16,01 % z celkové alokace pro všechny ROPy při následujícím rozdělení mezi všech 7 regionů NUTS II na kterém se dohodla Asociace krajů ČR:

- STŘEDNÍ ČECHY 12,00%
- JIHOZÁPAD 13,30%
- SEVEROZÁPAD 16,01%

- SEVEROVÝCHOD 14,09%
- JIHOVÝCHOD 15,12%
- STŘEDNÍ MORAVA 14,11%
- MORAVSKOSLEZKO 15,37%

Zpracovaná varianta kromě uvedených skutečností zohledňuje vzájemnou shodu orgánů obou krajů které se v rámci uplynulých jednání dohodly na následujícím poměrném rozložení disponibilních prostředků mezi jednotlivé priority programu ROP Severozápad:

- P1 34,8 %
- P2 7,2 %
- P3 36,1 %
- P4 19,2 %
- P5 2,7 %

Při těchto předpokladech je finanční plán pro ROP Severozápad následující:

Tabulka 20 – Přehled předpokládaného náběhu ročních alokací pro NUTS II Severozápad

Mil. EUR, běžné ceny	Strukturální fondy (ERDF)	Fond soudržnosti	Celkem
	1	2	3=1+2
2007	92 547 536		92 547 536
2008	97 099 824		97 099 824
2009	101 672 012		101 672 012
2010	106 458 000		106 458 000
2011	111 246 172		111 246 172
2012	116 016 940		116 016 940
2013	120 870 537		120 870 537

Celkem 2007-2013	745 911 021	0	745 911 021
-------------------------	--------------------	----------	--------------------

Takto stanovený finanční plán pak v rámci programu představuje následující rozčlenění finančních prostředků na jednotlivé priority programu:

Tabulka 21 – Přehled rozdělení prostředků na jednotlivé priority v rámci ROP NUTS II Severozápad

Číslo priority	Název priority	Fond	Příspěvek Společenství	Národní veřejné zdroje	Národní soukromé zdroje	Celkové zdroje	Míra spolufinancování	Pro informaci	
			a	b	c	d=a+b+c	e=a/d	EIB	jiné zdroje
1	Regenerace a rozvoj měst		211,4	36,1	1,2	248,7	85%		
2	Integrovaná podpora místního rozvoje		43,9	6,9	0,9	51,67514	85%		
3	Dostupnost a dopravní obslužnost		211,4	37,3	0,0	248,6866	85%		
4	Udržitelný rozvoj cestovního ruchu		65,9	9,7	71,7	147,2863	45%		
5	Technická asistence		16,5	2,9	0,0	19,37818	85%		
Celkem			549,0	92,9	73,8	715,7	0,76713503	0,0	0,0

Uvedené podíly jsou v mil. EUR - běžné ceny

Toto rozčlenění plně reflektuje určené prioritní oblasti rozvoje území, které upřednostňují zejména rozvoj dopravní infrastruktury jako základního předpokladu pro celkový rozvoj území regionu, spolu s podporou transformace fyzického prostředí vysoce urbanizovaných částí regionu a podporou rozvoje cestovního ruchu jako perspektivní alternativy pro rozvoj venkovských a periferních částí regionu.

9. Monitoring a hodnocení programu

Strategie ROP NUTS II Severozápad je postavena na 3 specifických cílech, jejichž prostřednictvím by mělo být dosaženo globálního cíle programu a k jejichž naplnění přispívají jednotlivé navržené priority.

Aby bylo možno adekvátně řídit průběh realizace programu a včas případně usměrnit navržené intervence ve prospěch dosažení těchto cílů je v rámci programu navržen systém monitorovacích a měřitelných indikátorů, jejichž prostřednictvím bude v průběhu realizace hodnocen postup realizace programu a jeho úspěšnost.

Z tohoto důvodu byla pro celkové řízení a hodnocení programu navržena indikátorová soustava, která zahrnuje několik kategorií indikátorů. Tato soustava zohledňuje zejména:

- a) Indikátory kontextu - specifická soustava indikátorů vymezujících základní pozici a stav regionu (charakteristiku sociálně ekonomického prostředí), v jejichž rámci je program navrhován a pravděpodobně bude realizován.
- b) Indikátory globálního a specifických cílů programu - soustava indikátorů určená pro celkové vyhodnocení výsledků a dopadu programu jako celku stanovena zejména pro možnost celkového vyhodnocení účinnosti programu a jeho intervencí ve vztahu k hlavním faktorům konkurenceschopnosti regionu.
- c) Indikátory specifických cílů priorit programu - soustava indikátorů členěná dále na
 - Indikátory výsledku: mají vazbu na bezprostřední - přímý a okamžitý přínos operačního programu, zabezpečují například informaci o změnách v chování, změnách výrobních kapacit, nebo vývoji produkce u příjemců pomoci;
 - Indikátory dopadu: informují o souvislostech, které překračují rámec okamžitých účinků. Pomocí indikátorů dopadu se měří plnění rozhodujících cílů operačního programu. Tato skupina indikátorů je rovněž důležitá pro přijímání strategických rozhodnutí (např. revize operačního programu).

Pro vyhodnocení, řízení a monitoring programu byly navrženy následující indikátory:

9.1 Indikátory kontextu

Celková realizace a následné vyhodnocení programu ROP NUTS II Severozápad bude probíhat v kontextu následujících charakteristik sociálně-ekonomické situace v regionu:

Kód (nár. číselníku)	Název indikátoru	Měrná jednotka	Zdroj	Hodnota 2004
61.06.00	HDP regionu Severozápad na 1 obyvatele v PPS	PPS	ČSÚ	13 161
V aktuální verzi není	podíl HDP regionu Severozápad na výkonu ČR (ČR=100)	%	ČSÚ	9,17

67.15.00	míra registrované nezaměstnanosti - region Severozápad	%	ČSÚ	14,43
65.05.00	naděje dožití při narození v ČR - muži	rok	ČSÚ	72,6
61.10.00	disponibilní důchod v regionu Severozápad (na obyvatele v b.c.)	PPS	ČSÚ	6 773
65.06.00	naděje dožití při narození v ČR - ženy	rok	ČSÚ	79,4
V aktuální verzi není	délka silnic II. třídy v regionu Severozápad	km	ČSÚ	1 465
V aktuální verzi není	délka silnic II. třídy v ČR	km	ČSÚ	14 669
V aktuální verzi není	délka silnic III. třídy v regionu Severozápad	km	ČSÚ	4 009
V aktuální verzi není	délka silnic III. třídy v ČR	km	ČSÚ	34 128
V aktuální verzi není	index tržeb ubytování a stravování ČR (stálé ceny roku 2000) předchozí r.=100	%	ČSÚ	101,4
88.06.00	hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu - lůžka (region Severozápad)	ks	ČSÚ	46 645
V aktuální verzi není	pracovníci v hromadných ubytovacích zařízeních v regionu Severozápad	osoba	ČSÚ	10 398
V aktuální verzi není	pracovníci v odvětví ubytování a stravování ve fyzických osobách (za ČR)	osoba	ČSÚ	174 782 (SZ – 20 200)
88.12.00	počet přenocování v regionu Severozápad	přenoc.	ČSÚ	5 086 057
V aktuální verzi není	počet obyvatel regionu Severozápad na 1 lékaře	osoba	ČSÚ	294
V aktuální verzi není	počet lékařů v regionu Severozápad	osoba	ČSÚ	3 818
V aktuální verzi není	počet studentů škol v regionu Severozápad (denní studium – všechny typy)	osoba	ČSÚ	168 855 (199 124 včetně MŠ)
V aktuální verzi není	počet míst v zařízeních sociální péče	místo	ČSÚ	15 084
V aktuální verzi není	počet příjemců důchodů v regionu Severozápad	osoba	ČSÚ	274 516
V aktuální verzi není	počet měst a obcí v regionu Severozápad	ks	ČSÚ	486
V aktuální verzi není	podíl městského obyvatelstva v regionu Severozápad	%	ČSÚ	79,7

9.2 Indikátory globálního a specifických cílů programu

Pro jednotlivé cíle jsou v programu navrženy následující monitorovací indikátory:

Indikátory globálního cíle

Indikátor	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výsledek						

Využitelná plocha nově vybudovaných a regenerovaných objektů	83.02.00		x	40 000	m ²	ROP
Počet přímo vytvořených pracovních míst	67.01.00		x	2 000	počet	ROP
Podíl zdrojů ROP využitých ve smyslu integrovaného přístupu	V aktuální verzi není		x	80	%	ROP
Dopad						
Vytvořený HDP na obyvatele relativizovaný ve vztahu k bázi průměr ČR nebo průměr EU25(PPS) – odchylka od srovnávací báze	V aktuální verzi není		HDP v PPS – KV 12 629; UL 13 358 ČR = 100 – KV 80,70 %; UL 83,22 % EU25 = 100 – KV 55,50 %; UL 57,24 %	HDP/ EU KV – 75 % UK – 75 %	%	ČSÚ
Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele – mil. CZK	61.11.00		KV – 67 642; UL – 56 516	80 000	Mil. CZK	ČSÚ
Sektorová struktura HPH – podíl (%) HPH v terciéru na celkovém objemu HPH	V aktuální verzi není		KV – 54,63 %; UL – 48,07 %	60	%	ČSÚ

Indikátory pro hodnocení specifického cíle SC I - Moderní a atraktivní města, představující hlavní hybnou sílu ekonomického rozvoje regionu.

Indikátor	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výsledek						
Počet nově postavených a regenerovaných objektů	V aktuální verzi není		x	180	počet	ROP
Využitelná plocha nově vybudovaných a regenerovaných objektů	83.02.02		x	40 000	m ²	ROP
Dopad						
Počet obyvatel regionu			100 %	102	%	ROP
Počet návštěvníků regionu	88.11.00		Poč.návšť.(hostů HUZ) - 919 768	130	%	ČSÚ

Indikátory pro hodnocení specifického cíle SC II - Venkovské oblasti, využívající místní i regionální potenciál pro zajištění plnohodnotného života svých obyvatel

Indikátor	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výsledek						
Počet podpořených místních „rozvojových sdružení“	V aktuální verzi není		x	30	počet	ROP

Využitelná plocha nově vybudovaných a regenerovaných objektů	83.12.00		x	40 000	m ²	ROP
Dopad						
Počet obyvatel s dokončeným VŠ vzděláním žijících v obcích do 2000 obyvatel.	V aktuální verzi není		-	5	%	ROP, ČSÚ
Počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel v ORP vymezených jako venkovské oblasti v rámci regionu	V aktuální verzi není		-	30	%	ROP, ČSÚ

Indikátory pro hodnocení specifického cíle SC III - Dostupný region umožňující efektivní mobilitu svých obyvatel

Indikátor	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výsledek						
Délka nově vybudovaných a zrekonstruovaných dopravních komunikací	Indikátor BUD nových nebo zrekonstr silnic		x (stávající délka komunikací - 5 474 - silnice II. a III. třídy)	550	Km	ROP, ČSÚ
Snížení časové dostupnosti sítě TEN z center regionu dotčených intervencemi ROP	V aktuální verzi není		x	40	%	ROP
Dopad						
Počet a podíl obcí zapojených do integrovaných dopravních systémů (IDS) v regionu	V aktuální verzi není		30	100	%	ROP, Ročenka dopravy ČR
Snížení míry nehodovosti v regionu	85.08.00		Počet dopr. nehod – 6 610	30	%	Ročenka dopravy ČR

9.3 Indikátory pro hodnocení specifických cílů priorit programu

Pro hodnocení naplnění specifických cílů jednotlivých priorit pak byly navrženy následující indikátory.

9.3.1 Indikátory pro měření cílů priority 1

Indikátory pro měření cíle SC.1.1. Revitalizace a regenerace městských částí a nevyužitých objektů¹¹ vedoucí ke zvýšení jejich atraktivity a opětovnému využití.

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj ověření
Výstup						
Počet nově postavených nebo rekonstruovaných objektů	V aktuální verzi není		x	30	počet	ROP
Počet projektů	83.01.00		x	20	počet	ROP
Výsledek						
Nabízená využitelná plocha nově postavených objektů – m ²	V aktuální verzi není		x	40 000	m ²	ROP
Dopad						
Využívaná plocha nově postavených a regenerovaných objektů - m ² nebo % - podíl využívané plochy z celkové nabídky ploch nově postavených a regenerovaných objektů	V aktuální verzi není		x	80	%	ROP

Indikátory pro měření specifického cíle SC. 1.2 Zvýšení nabídky a kvality infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj ověření
Výstup						
Čistá plocha rozšířených, speciálně upravených a zrekonstruovaných prostor všech druhů podpořených vzdělávacích zařízení - m ²	V aktuální verzi není		x	75 000	m ²	ROP
Plocha získaná investičními projekty umožňujícími realizaci návazných projektů z ESF	V aktuální verzi není		x	35 000	m ²	ROP
Počet projektů	V aktuální verzi není		x	150	počet	ROP
Výsledek						

¹¹ Pod pojmem objekt lze rozumět jak individuální objekt, tak areál. Tato skutečnost bude uvedena v popisu priority.

Počet specializovaných učeben pro výuku konkrétních předmětů/popř. podíl takových učeben na celkovém počtu učeben – vše v rámci podpořených vzdělávacích zařízení.	V aktuální verzi není		x	240	ks	ROP
Počet navazujících projektů realizovaných z ESF	V aktuální verzi není		x	10	ks	ROP
Dopad						
Počet dlouhodobě nezaměstnaných „obslužených“ výstupy navazujících projektů realizovaných z ESF	V aktuální verzi není		x	750	ks	Ex-post evaluace

9.3.2 Indikátory pro měření cílů priority 2

Indikátory pro měření specifického cíle SC.2.1: Posílení místní rozvojové kapacity pro přípravu a realizaci integrovaných projektů

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Měrná jednotka	Zdroj ověření
Výstup						
Počet projektů	V aktuální verzi není		x	30	počet	ROP
Počet účastníků projektů zaměřených na informování a osvětu veřejnosti	V aktuální verzi není		x	15 000	počet	ROP
Výsledek						
Počet obcí v území zapojených do rozvojových partnerství	V aktuální verzi není		x	20	obce	ROP, Monitorovací zprávy, evaluace programu
Dopad						
Nárůst projektů realizovaných na bázi partnerství a integrovaného přístupu	V aktuální verzi není		x	30	%	Ex-post evaluace, specializované analýzy a studie

Indikátory pro měření specifického cíle SC.2.2: Rozvoj a zkvalitnění infrastruktury a fyzického a kulturního prostředí

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Měrná jednotka	Zdroj ověření
Výstup						
Počet projektů	V aktuální verzi není		x	30	počet	ROP

Počet nově postavených a regenerovaných objektů	V aktuální verzi není		x	150	počet	ROP
Počet projektů zaměřených na zlepšení infra RLZ	V aktuální verzi není					
Výsledek						
Plocha zregenerovaných veřejných prostranství a objektů	V aktuální verzi není		x	15 600	m ²	ROP - Monitorovací zprávy
Počet nových či zmodernizovaných zařízení pro RLZ (vzdělávacích, sociální péče, zdravotnických)	V aktuální verzi není		x	30	zařízení	ROP - Monitorovací zprávy
Dopad						
Míra využití nově postavených a zregenerovaných objektů	V aktuální verzi není		x	75	%	Ex-post evaluace, specializované analýzy a studie

9.3.3 Indikátory pro měření cílů priority 3

Indikátory pro měření specifického cíle SC 3.1. Modernizace dopravní infrastruktury vedoucí ke zvýšení dostupnosti regionu včetně zvýšení dostupnosti jeho dílčích částí

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výstup						
Délka nově vybudovaných dopravních komunikací II. a III. třídy	85.02.00	Core 14	5 474	200	Km	ROP, ČSU
Délka zrekonstruovaných dopravních komunikací II. a III. třídy	85.02.00	Core 16	5 474	347	km	ROP, ČSU
Počet projektů	85 01 00	Core 13	x	200	počet	ROP
Výsledek						
Snížení časových vzdáleností mezi centry na spojích dotčených intervencemi z ROP	V aktuální verzi není		x	30	%	ROP, specifické analýzy provedené v rámci ex post a interim evaluace
Dopad						
Snížení intenzity automobilové dopravy v sídlech dotčených výstavbou obchvatu (počet aut za hodinu/popř. počet kamiónů za hodinu)	V aktuální verzi není		x	50	%	ROP, specifické analýzy provedené v rámci ex post a interim evaluace

Indikátory pro měření specifického cíle SC 3.2. Rozvoj a modernizace dopravní obslužnosti regionu

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výstup						
Plocha parkovišť a dopravních terminálů vybudovaných/zrekonstruovaných v rámci integrovaných projektů rozvoje dopravní obslužnosti v regionu	V aktuální verzi není		x	20	počet	ROP
Počet projektů	85.01.00	Core 13	x	40	počet	ROP
Výsledek						
Počet IDS v regionu	V aktuální verzi není			10	počet	ROP, ČSÚ
Počet/podíl nízkopodlažních vozidel ve veřejné dopravě	85.09.00			80	%	ROP
Dopad						
Přírůstek počtu obyvatel obsluhovaných MHD – mil. osob	85.04.00	Core 22	SZ (r. 2004) - 141 mil.	190	Mil. osob	Ročenka dopravy ČR
Snížení koncentrace znečišťujících látek v ovzduší	V aktuální verzi není				%	ROP, ČSÚ
Počty spojů veřejné linkové dopravy provozovaných v režimu závazku veřejné služby na základě výběrového řízení	85.10.00		Dopr.obsluha veř.autobus. dopravou – 34 430 spojů		počet	Ročenka dopravy ČR

9.3.4 Indikátory pro měření cílů priority 4

Indikátory pro měření specifického SC 4.1 Rozvoj a modernizace infrastruktury pro CR

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výstup						
Počet projektů	88 01 00	Core 34	x	450	počet	ROP
Počet nově vybudovaných a zrekonstruovaných zařízení základní infrastruktury pro CR	V aktuální verzi není		x	250	počet	ROP
Počet nově vybudovaných a zrekonstruovaných zařízení doplňkové infrastruktury pro CR	V aktuální verzi není		x	260	počet	ROP
Výsledek						

Zvýšení nabídky ubytování alespoň středního standardu (***) v podpořených zařízeních – počet lůžek dosahujících daného standardu	V aktuální verzi není		x	3 000	Počet lůžek	CSÚ
Počet přímo vytvořených pracovních míst (např. jako efekt nového stravovacího zařízení u ubytovacího zařízení v současnosti bez možnosti stravování, nebo jako efekt nového návštěvnického centra atp.)	88 02 00	Core 35	x	990	Prac. místo	ČSU
Zvýšení počtu zařízení a infrastruktury CR využitých pro rozšíření nabídky regionu	V aktuální verzi není		x	250	Počet zařízení	ČSU Monitorovací zprávy
Nárůst počtu kilometrů vybudovaných a rekonstruovaných turistických stezek začleněných do nabídky regionu (cyklo, pěší, hippostezky, stezky in-line atd.)	V aktuální verzi není			20	Nárůst v %	ROP (Monitorovací zprávy)
Dopad						
Zvýšení počtu návštěvníků podpořených zařízení	V aktuální verzi není		x	30	Nárůst v %	Monitorovací zprávy
Zvýšení intenzity využití podpořených objektů infrastruktury pro CR – zvýšení průměrné délky pobytu/počtu přenocování	V aktuální verzi není		x	10	Nárůst počtu přenocování v %	Monitorovací zprávy

Indikátory pro měření cíle SC 4.2 Rozvoj služeb a spolupráce vedoucí k vyššímu využití místního potenciálu cestovního ruchu

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výstup						
Počet projektů na zaměřených službách	V aktuální verzi není		x	150	počet	ROP
Počet nově vytvořených a rozšířených produktů	89 02 00	Core 08	x	90	počet	ROP
Výsledek						

Čisté využití pokojů u podpořených zařízení - ukazatel v % vychází z počtu tzv. pokojodnů, t.j. celkového počtu dnů, kdy byl pokoj obsazen alespoň jedním hostem	V aktuální verzi není		KV 49,4% UL 26,5%	KV 53,0% UL 30,0%	Nárůst v %	ČSÚ
Počet přímo vytvořených pracovních míst	88 02 00	Core 35	0	30	Pracovní místo	ČSÚ
Dopad						
Zvýšení počtu návštěvníků v regionu	V aktuální verzi není		920 000	1 000 000	Počet návštěvníků	ČSÚ
Počet přenocování zahraničních návštěvníků v regionu	88.16.00		3 069 062	3 300 000	Počet přenocování	ČSÚ

9.3.5 Indikátory pro měření cílů priority 5

Indikátory pro měření specifického cíle priority Technické asistence

Název	Číselník ČR	Číselník EU	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Jednotka	Zdroj k ověření
Výstup						
Počet projektů	48.01.00		x	132	počet	ROP
Výsledek						
Počet zasedání řídicích a poradních orgánů	48.03.00		x	30	počet	ROP
Počet uskutečněných školení, seminářů, workshopů, konferencí	48.11.00		x	70	počet	ROP
Realizace evaluačních studií a zpráv	48.05.00		x	50	počet	ROP

Celkový návrh systému indikátorů ROP NUTS II Severozápad je navržen nejen se zohledněním základních metodických postupů pro stanovení monitorovacích indikátorů programu, ale rovněž se zohledněním celkové navržené a stanovené vnitřní logiky a strategie programu. V tomto kontextu byla při návrhu zohledněna i snaha postihnout adekvátně všechny navrhované oblasti intervencí v rámci jednotlivých priorit.

V rámci tvorby indikátorů byly zhodnoceny všechny požadované vlastnosti užitých indikátorů, tj. relevance, citlivost, dostupnost, proveditelnost a náklady či náročnost na jejich měření a získávání, aj.

Upřednostňována je kvalita indikátorů před jejich počtem a ostatní významné vlastnosti, jako např. logická spojitost, míra pokrytí a užitečnost tak, aby byla současně dodržena potřebná míra přehlednosti.

10. Prováděcí opatření

10.1 Obecná ustanovení

Návrh institucionálního rámce řízení - implementační struktury ROP Severozápad vychází z novely zákona č. 138/2006 Sb. novelizující zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, schválené 5.4.2006 /dále Zákon/ a respektuje zásady stanovené zejména v článku 57-67 Návrhu nařízení Rady o obecných ustanoveních o ERDF, ESF a FS /dále Nařízení/.

10.2 Řízení programu

10.2.1 Řídící orgán a základní struktury řízení

Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad (dále jen „Regionální rada“) je na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, Řídícím orgánem ROP Severozápad. Řídící orgán je, dle Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) 1260/1999, odpovědný za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení. Regionální rada nezřizuje zprostředkující subjekt.

Řídící orgán: Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad

Kontaktní osoba: bude zvolena na ustavujícím jednání Výboru Regionální rady

Sídlo: Velká Hradební 3118 / 48, 400 03 Ústí nad Labem

E-mail: ridiciorgan@nuts2severozapad.cz

Orgány Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad jsou:

- Výbor Rady Severozápad /dále Výbor/
- Předseda Rady Severozápad /dále Předseda/
- Úřad Rady Severozápad /dále Úřad/

Sídlo Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad je dle Zákona v Ústí nad Labem.

V odpovědnosti řídicího orgánu je řízení a provádění regionálního operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení. Řídící orgán zejména:

- a. zajišťuje, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro operační program a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy;
- b. ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb a skutečné vynaložení výdajů na operace vykázaných příjemci a jejich soulad s předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy; ověřování na místě týkající se jednotlivých operací mohou být prováděna na základě výběrového souboru v

souladu s prováděcími pravidly přijatými Komisí postupem podle čl. 104 odst. 3;

- c. zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci v rámci operačního programu a shromažďování údajů provádění nezbytných pro finanční řízení, monitorování, ověřování, audit a evaluaci;
- d. zajišťuje, aby příjemci a jiné subjekty zapojené do provádění operací vedli buď zvláštní účetní systém nebo odpovídající účetní kód pro všechny transakce související s operací, aniž jsou dotčeny vnitrostátní účetní předpisy;
- e. zajišťuje, aby se hodnocení operačních programů podle čl. 46 odst. 3 provádělo v souladu s článkem 45;
- f. stanovuje postupy k zajištění toho, aby všechny dokumenty týkající se výdajů a auditů nezbytné pro zajištění odpovídajících podkladů pro audit (audit trail) byly uchovávány v souladu s požadavky článku 88;
- g. zajišťuje, aby certifikační orgán obdržel pro účely certifikace všechny nezbytné informace o postupech a ověřeních prováděných v souvislosti s výdaji;
- h. řídí práci monitorovacího výboru a poskytuje mu dokumenty umožňující sledovat kvalitu provádění operačního programu s ohledem na jeho konkrétní cíle;
- i. vypracovává výroční a závěrečné zprávy o provádění a po schválení monitorovacím výborem je předkládá Komisi;
- j. zajišťuje soulad s požadavky na poskytování informací a publicitu podle článku 68;
- k. poskytuje Komisi informace, které jí umožní provést posouzení velkých projektů.
- l. nese odpovědnost za tvorbu a aktualizaci manuálů, metodik a dalších dokumentů týkajících se implementace programu
- m. zajišťuje přípravu a realizaci projektů Technické pomoci
- n. šetří a řeší nesrovnalosti
- o. nese odpovědnost za zajištění národního spolufinancování
- p. zajišťuje, aby auditní orgán obdržel požadované dokumenty a podklady pro účely analytické a zpravodajské činnosti

10.2.2 Monitorovací výbor

Členský stát zřídí pro každý operační program monitorovací výbor, a to po dohodě s řídicím orgánem do tří měsíců ode dne, kdy členskému státu bylo oznámeno rozhodnutí o schválení operačního programu. Monitorovací výbor je složen na principu partnerství.

10.2.3 Orgány Regionální rady

10.2.3.1 Výbor

Výbor je usnášeníschopný, je-li přítomna nadpoloviční většina všech členů Výboru zvolených v jednotlivých krajích tvořících region soudržnosti zvlášť. Zároveň zřizuje monitorovací výbor operačního programu.

1) Výbor jedná a rozhoduje dle §16e zákon č. 138/2006 Sb. o věcech spojených s realizací ROP, zejména pak schvaluje:

- a) realizační a řídicí dokumentaci ROP,
 - b) opatření, týkající se publicity a informovanosti o ROP,
 - c) výběr projektů, kterým Regionální rada poskytne dotaci či návratnou finanční výpomoc,
 - d) výroční a závěrečnou zprávu o realizaci, případně i další zprávy a podklady spojené s realizací ROP,
 - e) další záležitosti, pokud tak stanoví jednací řád výboru
- 2) Výboru je vyhrazeno schvalování rozpočtu Regionální rady a závěrečného účtu Regionální rady.

10.2.3.2 Předseda

Předseda je statutárním orgánem Regionální rady a zastupuje ji navenek. Ze své činnosti je odpovědný Výboru. Svolává a řídí schůze Výboru, navrhuje Výboru ředitele Úřadu.¹²

Předsedu spolu s místopředsedou volí a odvolává ze svých řad Výbor tak, aby byl každý kraj zastoupen buď předsedou nebo místopředsedou Regionální rady.

10.2.3.3 Úřad

Úřad je dle §17 zákon č. 138/2006 Sb. výkonným orgánem Regionální rady, který zabezpečuje veškeré úkoly spojené s funkcí Řídicího orgánu ROP, s výjimkou záležitostí, které jsou svěřeny dle Zákona Výboru.

V čele Úřadu stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává Výbor na návrh Předsedy. Jmenování ředitele zakládá pracovní poměr k Regionální radě, ředitel je podřízen předsedovi. Na ředitele i ostatní zaměstnance Úřadu se vztahuje zákon č.312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávních celků obdobně. (Struktura Úřadu a podrobný popis činností viz. Příloha 1).

¹² v souladu se zákonem č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávních celků

10.3 Systém finančních toků Regionálního operačního programu

Systém finančních toků bude popisovat Metodika finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pro období 2007 - 2013, kterou vydává Ministerstvo financí, jež spravuje prostředky poskytované Evropskou komisí na financování programů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

Prostředky strukturálních fondů a Fondu soudržnosti budou Evropskou komisí zasílány na účet Platebního a certifikačního orgánu (Platební orgán pro programovací období 2004 - 2006).

Systém finančních toků prostředků operačních programů bude zajištěn prostřednictvím státního rozpočtu. Žádosti příjemců budou předkládány pouze v měně CZK. Platební a certifikační orgán po obdržení souhrnné žádosti provede proplacení prostředků strukturálních fondů do kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj, která poskytla ze svého rozpočtu prostředky na předfinancování prostředků strukturálních fondů Regionálním radám.

Případné vztahy státního rozpočtu vůči rozpočtům Regionálních rad jsou v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.

10.3.1 Systém finančních toků - popis

Platby příjemcům probíhají formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů) či formou ex-ante plateb (formou prostředků poskytnutých příjemci z rozpočtu Regionální rady na realizaci projektu¹³). Rozhodnutí o formě plateb příjemcům pomoci v rámci jednotlivých operačních programů je plně v kompetenci poskytovatele prostředků, tj. Regionální rady. Tímto způsobem se uvolňuje podíl odpovídající prostředkům SF a podíl národního spolufinancování z rozpočtu Regionální rady.

1. Příjemce na základě uskutečněných výdajů¹⁴ vystavuje žádost o proplacení prostředků z rozpočtu Regionální rady (odpovídající evropskému i národnímu podílu spolufinancování), přičemž žádost je předložena ke kontrole a schválení Řídícímu orgánu resp. Zprostředkujícímu subjektu, pokud je zapojen do systému administrace žádostí příjemců;
2. Řídící orgán (Regionální rada) žádost příjemce schvaluje a dává pokyn finančnímu útvaru k provedení platby na účet příjemce;
3. Finanční útvar Regionální rady provádí platbu z rozpočtu Regionální rady na účet příjemce;

¹³ Jedná se o zálohu poskytnutou příjemci z rozpočtu Regionální rady na realizaci projektu.

¹⁴ V případě poskytování plateb příjemcům formou ex-ante plateb příjemce předkládá v rámci žádosti o proplacení prostředků Regionální rady přehled uskutečněných výdajů (přehled využití poskytnutých záloh) z poskytnutých prostředků Regionální rady.

4. Řídící orgán (Regionální rada) na základě provedených úhrad¹⁵ z rozpočtu Regionální rady vystavuje souhrnnou žádost o provedení platby prostředků strukturálních fondů z účtu Platebního a certifikačního orgánu do kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj;
5. Platební a certifikační orgán provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočet prostředků z CZK na EUR je datum zaúčtování Platebním a certifikačním orgánem) a následně úhradu prostředků strukturálních fondů do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
6. Platební a certifikační orgán žádá po provedení certifikace Evropskou komisi o doplnění prostředků na jeho účtu;
7. Evropská komise žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet Platebního a certifikačního orgánu.

¹⁵ Za úhradu se považují ex-post platby příjemcům za již uskutečněné výdaje a ex-ante platby, u nichž Řídící orgán schválil přehled uskutečněných výdajů (přehled využití poskytnutých záloh) z prostředků Regionální rady.

10.4 Finanční kontrola

10.4.1 Auditní orgán

Auditní orgán se zřizuje ve smyslu čl. 58 nařízení Rady (ES) č. xxxx/2006. Usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22. února 2006 je výkonem funkce auditního orgánu pověřeno Ministerstvo financí. Rozhodnutím ministra financí byl výkonem této funkce pověřen útvar Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu, který je funkčně nezávislý na řídicím orgánu a na platebním a certifikačním orgánu.

Auditní orgán: Ministerstvo financí – Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu

Kontaktní osoba: Ing. Josef Svoboda, Ph.D.

Sídlo: Letenská 15, 118 10 Praha 1

E-mail: josef.svoboda@mfc.cz

V souladu s požadavky nařízení Rady (ES) č. xxxx/2006 a prováděcího nařízení (ES) č. xxxx/2006 a s českými právními předpisy bude auditní orgán provádět zejména následující činnosti:

- a. zajišťuje audit připravenosti řídicího a kontrolního systému programu;
- b. předkládá řídicímu orgánu před podáním žádosti o první platbu a nejpozději do 9 měsíců od schválení programu zprávu posuzující nastavení řídicích a kontrolních systémů operačního programu včetně stanoviska k jejich souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů ES;
- c. předkládá Komisi do 9 měsíců po schválení operačního programu strategii auditu zahrnující subjekty, které budou audity provádět;
- d. zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě za účelem ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému programu;
- e. předkládá každoročně Komisi aktualizovanou strategii auditu;
- f. předkládá každoročně Komisi konsolidovaný plán auditů prostředků poskytovaných z fondů EU;
- g. kontroluje čtvrtletně plnění konsolidovaného plánu auditů a informuje o tomto plnění platební a certifikační orgán;
- h. předkládá metodu výběru vzorků pro audity operací a pro plánování auditů, která zajišťuje jejich provádění u hlavních subjektů a jejich rovnoměrné rozložení na celé programové období;
- i. zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě na vhodném vzorku operací pro ověření výdajů vykázaných Evropské komisi;
- j. zajišťuje metodické vedení dalších auditních subjektů zapojených do auditů ve veřejné správě operačního programu;

- k. dohlíží na kvalitu auditu ve veřejné správě prováděných dalšími auditními subjekty u prostředků z operačního programu;
- l. podílí se na tvorbě a aktualizaci metodických pokynů pro provádění auditu ve veřejné správě prostředků z operačního programu;
- m. předkládá každoročně v období od roku 2008 do roku 2015 Komisi výroční kontrolní zprávu, která obsahuje zjištění z auditů provedených během předchozího roku v souladu se strategií auditu operačního programu jakož i nedostatky zjištěné v řídicích a kontrolních systémech programu. Informace týkající se auditů provedených v letech 2015 a 2016 budou zahrnuty do závěrečné zprávy o kontrole, která je podkladem pro prohlášení o uzavření;
- n. vydává každoročně pro Komisi stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předložené Komisi jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné;
- o. předkládá prohlášení o částečném uzavření, ve kterém hodnotí zákonnost a řádnost dotčených výdajů dle článku 86a všeobecného nařízení Rady (ES) č. xxxx/2006;
- p. předloží Komisi nejpozději do 31. 12. 2016 prohlášení o uzavření, ve kterém vyhodnotí platnost žádosti o závěrečnou platbu a zákonnost a řádnost souvisejících transakcí zahrnutých do závěrečného výkazu výdajů;
- q. zajišťuje, aby byly při auditní činnosti zohledněny mezinárodně uznávané auditní standardy;
- r. provádí analýzu nahlášených nesrovnalostí pro účely zpracovávání prohlášení o uzavření nebo částečném uzavření;
- s. zpracovává každoročně zprávu o výsledcích finančních kontrol za operační program pro vládu ČR.

Auditní orgán zajišťuje, aby se při auditní činnosti používaly mezinárodně uznávané standardy pro audit.

10.4.2 Systém finanční kontroly

Ministerstvo financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, metodicky řídí, koordinuje a zajišťuje výkon finanční kontroly v rámci operačního programu. Základním východiskem pro vydávání dílčích metodických pokynů, konzultovaných s příslušnými orgány Evropské komise, jsou platné právní předpisy ČR a ES. V kontrolním systému musí být zřetelně oddělen vnitřní kontrolní systém a systém kontroly ve veřejné správě od systému auditu ve veřejné správě, ve kterém provádění auditů zajišťuje auditní orgán.

10.4.3 Kontrola ve veřejné správě

Řídící orgán odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení, a proto zajišťuje, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro operační program a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy. Řídící orgán zajišťuje kontrolu prvního stupně tím, že ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb a skutečné vynaložení výdajů na operace vykázaných příjemci. Řídící orgán zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci a shromažďování údajů nezbytných pro audit. Úkolem řídicího orgánu je také zajistit, aby postupy a všechny dokumenty týkající se výdajů a auditů operačního programu byly Evropské komisi a Účetnímu dvoru k dispozici po dobu tří let od uzavření operačního programu.

10.4.4 Vnitřní kontrolní systém

Všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu budou mít zaveden potřebný řídicí a kontrolní systém, který bude v souladu s národní legislativou a bude způsobilý včas identifikovat administrativní, systémové nebo záměrné chyby a vytvářet podmínky pro prevenci vzniku chyb.

10.4.5 Řídicí kontrola

Je zajišťována odpovědnými vedoucími zaměstnanci a tvoří součást vnitřního řízení všech subjektů zapojených do implementace operačního programu, při přípravě operací před jejich schválením, při průběžném sledování uskutečněných operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování a následného prověření vybraných operací v rámci hodnocení dosažených výsledků a správnosti hospodaření.

S ohledem na principy účinného a efektivního řídicího a kontrolního systému v průběhu implementace programu bude zajištěno, že:

- všechny subjekty zapojené do řízení a kontroly programu mají jednoznačně stanoveny konkrétní funkce, a to jak v rámci celého systému implementace tak i v rámci každého subjektu zvlášť;
- je dodržována zásada oddělení platebních, řídicích a kontrolních funkcí mezi jednotlivými subjekty zapojenými do implementace programu i v rámci subjektů samotných;
- jsou stanoveny jednoznačné postupy pro zajištění správnosti a způsobilosti výdajů vykazovaných v rámci programu;
- jsou zavedeny spolehlivé účetní systémy, systémy monitorování a systémy finančního výkaznictví;
- je zaveden systém podávání zpráv o implementaci programu a projektů a monitorování;
- jsou přijata opatření pro provádění auditu fungování řídicího a kontrolního systému;

- jsou zavedeny takové systémy a stanoveny takové postupy, které zajistí podklady pro audit (audit trail);
- jsou stanoveny postupy hlášení a monitorování pro nesrovnalosti a vymáhání neoprávněně vyplacených částek.
- pro každou úroveň řízení a implementace programu bude vypracován manuál vnitřního kontrolního systému ve formě řízené dokumentace, která bude obsahovat detailní popis pracovních postupů pro prováděné činnosti .

10.5 Interní audit

Útvar interního auditu bude funkčně nezávislý a organizačně oddělený od řídicích a výkonných struktur a bude podřízen příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy.

Útvary interního auditu budou v pravidelných intervalech prověřovat vnitřní kontrolní systém. Jejich činnost bude kromě jiného zahrnovat prověřování plnění základních požadavků na vnitřní kontrolní systém. Významnou součástí bude též předkládání doporučení ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení nebo zmírnění rizik, k přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků a konzultační činnost.

Zprávy z interních auditů pravidelně prováděných na jednotlivých úrovních implementace budou předkládány příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy. Zprávy z interních auditů na úrovni zprostředkujících subjektů budou předkládány útvaru interního auditu na úrovni řídicího orgánu. Jednotný přístup k auditu na všech úrovních implementace a reportování zjištění auditu bude podkladem pro řízení rizik na úrovni řídicího orgánu.

10.5.1 Audit ve veřejné správě

Za výkon auditu ve veřejné správě na všech úrovních realizace finančních prostředků z operačního programu podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a v souladu s přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, je odpovědný auditní orgán, který ověřuje účinnost systému finančního řízení a kontroly a na vzorku operací vykazované výdaje finančních prostředků operačního programu. Funkce auditního orgánu je popsána výše.

10.5.2 Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů

10.5.3 Auditní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem

Evropská komise, která má povinnost přesvědčit se, že v rámci operačního programu byly zavedeny a účinně fungují řídicí a kontrolní systémy v souladu s články 57 až 61 návrhu Obecného nařízení. Tuto kontrolu provádí Evropská komise na základě výročních kontrolních zpráv a výročního stanoviska auditního orgánu a vlastních auditů.

Evropský účetní dvůr, který v rámci své působnosti vykonává samostatné a nezávislé kontroly vyplývající z jeho působnosti.

Delegování působností řídicího orgánu

Současně je třeba upozornit, že řídicí orgán může delegovat část svých působností na zprostředkující subjekt při zachování těchto zásad:

- delegace je možná pouze veřejnoprávní smlouvou podle správního řádu
- je přípustná pouze jedna úroveň delegace (zprostředkující subjekt nemůže činnosti převádět na další subjekt).

10.5.4 Nesrovnalosti

Všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu mají povinnost hlásit řídicímu orgánu zjištěná podezření na nesrovnalosti.

Potvrdí-li Řídicí orgán opodstatněnost podezření na nesrovnalost, zahájí řízení k jejímu prošetření a bez zbytečného prodlení (nejpozději však do 1 měsíce) vypracuje v MSSF hlášení o nesrovnalosti, které zašle PCO, CHU a pracovníkovi sítě AFCOS na příslušném resortu, tj. nejen subjektům zapojeným do vnější fáze hlášení .

10.6 Propagace a publicita

Řídicí orgán dle ustanovení článku č. 68 návrhu všeobecného nařízení ke SF a FS odpovídá za zajištění publicity ROP a to v souladu s prováděcími pravidly tohoto nařízení přijatými EK (hlavy II. Informace a komunikace: články 2 – 11), která se týkají propagace a publicity.

Řídicí orgán je odpovědný za informování zejména potenciálních příjemců / uživatelů podpory, obchodní a profesní komor, hospodářských a sociálních partnerů, NNO a široké veřejnosti při zachování transparentnosti a rovnosti příležitostí při přístupu k informacím.

ŘO zpracuje Komunikační akční plán pro ROP, který vychází z komunikační strategie řízení Národního strategického referenčního rámce (NSRR) a bude EK předložen jako samostatný dokument při využití zkušeností ze ŠROP.

Prostředky z rozpočtu EU (SF) budou Evropskou komisí zasílány na účet Platebního a certifikačního orgánu. V rámci Platebního a certifikačního orgánu metodicky řídí finanční prostředky z rozpočtu EU (SF) oddělení Metodiky finančního řízení a plateb MF ČR, které rovněž bude realizovat převody prostředků z rozpočtu EU (SF) do státního rozpočtu.

Systém finančních toků prostředků z rozpočtu EU (SF) u ROP je založen na principu financování žádostí o platbu z prostředků Regionální rady, která obdržela prostředky na financování podílu financovaného z rozpočtu EU (SF) z rozpočtu kapitoly MMR a podílu prostředků odpovídajícímu národnímu spolufinancování z rozpočtu kapitoly MMR a z rozpočtů krajů. Prostředky z rozpočtu EU (SF) jsou následně zpětně proplaceny PCO na účet správce kapitoly MMR.

10.7 Systém financování toků SF/CF - popis

Platby příjemcům probíhají formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů) či formou ex-ante plateb (formou poskytnutí prostředků příjemci před realizací jeho výdajů na projekt).

1. Příjemce na základě uskutečněných výdajů vystavuje žádost v CZK o proplacení prostředků z rozpočtu Regionální rady (odpovídající evropskému i národnímu podílu), přičemž žádost je předložena ke kontrole a schválení řídicímu orgánu
2. Řídicí orgán žádost příjemce schvaluje a dává pokyn finančnímu útvaru k provedení platby na účet příjemce;
3. Finanční útvar Úřadu provádí platbu z rozpočtu Regionální rady na účet příjemce;
4. Řídicí orgán na základě potvrzení od finančního útvaru Regionální rady o provedených úhradách z rozpočtu Regionální rady vystavuje souhrnnou žádost o provedení platby prostředků z rozpočtu EU (SF) z účtu Platebního a certifikačního orgánu do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
5. Žádost o platbu je předána správci kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj, který ji potvrzuje;
6. Platební a certifikační orgán provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočet prostředků z CZK na EUR je datum zaúčtování Platebním a certifikačním orgánem) a následně úhradu prostředků z rozpočtu EU (SF) do kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj ;
7. Platební a certifikační orgán žádá po provedení certifikace Evropskou komisí o doplnění prostředků na jeho účtu;
8. Evropská komise žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet Platebního a certifikačního orgánu.

10.7.1 Platební a certifikační orgán (PCO)

PCO určuje vláda. Výkonem funkce PCO pro strukturální fondy („SF“) a Fond soudržnosti („CF“) bylo rozhodnutím ministra financí, vydaném na základě usnesení vlády č. 198 ze dne 22. února 2006, pověřen odbor Národní fond Ministerstva financí ČR.

PCO provádí zejména následující činnosti:

1. spravuje prostředky, poskytnuté z rozpočtu EU (SF) na účtech zřízených u ČNB;
2. vypracovává a předkládá žádosti o průběžné platby a závěrečné platby Evropské komisi pro všechny programy na základě výkazů výdajů předložených řídicími orgány;

3. přijímá platby z Evropské komise;
4. na základě kontroly souhrnných žádostí, předkládaných řídicími orgány, převádí prostředky z rozpočtu EU (SF) do příslušných kapitol státního rozpočtu;
5. účtuje o účetních případech za oblast prostředků PCO v rámci účetní jednotky Ministerstvo financí;
6. vede systém finančního výkaznictví pro prostředky PCO;
7. certifikuje uskutečněné výdaje a vypracovává certifikát o uskutečněných výdajích, který zasílá spolu s žádostí o průběžnou platbu nebo závěrečnou platbu Evropské komisi;
8. pro účely certifikace ověřuje řádné fungování řídicího a kontrolního systému na všech úrovních implementace, a to včetně kontrol na místě;
9. vytváří a aktualizuje metodické pokyny pro provádění certifikace výdajů rozpočtu EU (SF) a pro finanční toky a kontrolu prostředků z rozpočtu EU (SF);
10. vrací neoprávněně vyplacené výdaje, včetně úroků z nich Evropské komisi, nebylo-li v souladu s pravidly ES rozhodnuto o jejich realokaci v rámci programu, ve kterém k neoprávněnému čerpání prostředků došlo;
11. vrací nevyužité prostředky Evropské komisi;
12. na základě odhadů, vypracovaných řídicími orgány, předkládá souhrnně za všechny řídicí orgány aktualizované odhady týkající se žádostí o platby (výhled výdajů) Evropské komisi pro běžný a následující rok do 30. dubna;
13. postupuje podle pravidel řídicí kontroly;
14. reaguje na připomínky a doporučení Evropské komise;
15. zajišťuje koncepci a metodiku rozvoje IS VIOLA SF/CF pro výkon funkce PAC včetně datové komunikace s monitorovacím systémem SF;
16. vyhodnocuje čerpání alokací SF a CF, resp. sleduje plnění pravidla $n+2$ ($n+3$);
17. předkládá AO manuály postupů Platebního a certifikačního orgánu
18. Finanční útvar Úřadu provádí zejména následující:
19. zajišťuje převody prostředků příjemcům na financování projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU z prostředků rozpočtu RR, a to do 15 pracovních dnů od obdržení žádosti o platbu z ŘO;
20. provádí přesnou a úplnou evidenci převodů prostředků příjemcům z prostředků rozpočtu RR;

21. sděluje ŘO požadované údaje o provedených převodech prostředků příjemcům dle své evidence (zejména údaje o příjemci, výši převedených prostředků, den platby příjemci);
22. při provádění jednotlivých činností spojených s převody prostředků příjemcům postupuje v souladu s interními písemnými pracovními postupy (manuály).

Podrobnější postupy v rámci finančního řízení jsou uvedeny v Metodice finančních toků a kontroly programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu na programové období 2007-2013, zpracované Ministerstvem financí ČR.

10.8 Kontrolní systém

10.8.1 Auditní orgán

Auditní orgán (dále AO) se zřizuje ve smyslu čl. 59 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (dále Obecné nařízení). Usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22. února 2006 je výkonem funkce AO pro SF pověřeno Ministerstvo financí. Výkonem funkce AO pro SF byl rozhodnutím ministra financí pověřen útvar Centrální harmonizační jednotky pro finanční kontrolu Ministerstva financí, který je funkčně nezávislý na řídicích orgánech a na platebním a certifikačním orgánu (dále PCO).

V souladu s požadavky relevantní legislativy ES a právních předpisů ČR provádí AO zejména následující činnosti:

1. zajišťuje audit připravenosti řídicích a kontrolních systémů programů;
2. předkládá Evropské komisi před podáním první žádosti o průběžnou platbu a nejpozději do 12 měsíců od schválení příslušného programu zprávu posuzující nastavení řídicích a kontrolních systémů programu včetně stanoviska k jejich souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů ES;
3. předkládá Evropské komisi do 9 měsíců po schválení příslušného programu strategii auditu zahrnující subjekty, které budou audity provádět;
4. zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě za účelem ověření účinného fungování řídicích a kontrolních systémů programů;
5. předkládá každoročně Evropské komisi aktualizovanou strategii auditu, metodu výběru vzorků pro audity operací a orientační plánování auditů zajišťující provedení auditů u hlavních subjektů a rovnoměrné rozložení auditů na celé programové období;
6. předkládá každoročně Evropské komisi konsolidovaný plán auditů prostředků poskytovaných ze SF;

7. kontroluje čtvrtletně plnění konsolidovaného plánu auditů a informuje o tomto plnění PCO;
8. zajišťuje, že PCO obdrží pro účely certifikace výsledky všech auditů provedených AO nebo z jeho pověření;
9. zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě na vhodném vzorku operací pro ověření výdajů vykázaných Evropské komisi;
10. zajišťuje metodické vedení dalších auditních subjektů zapojených do auditů ve veřejné správě u všech programů;
11. dohlíží na kvalitu auditů ve veřejné správě prováděných dalšími auditními subjekty u projektů spolufinancovaných z SF;
12. podílí se na tvorbě a aktualizaci metodických pokynů pro provádění auditu ve veřejné správě prostředků programů;
13. předkládá každoročně v období od roku 2008 do roku 2015 Evropské komisi výroční kontrolní zprávu, která obsahuje zjištění z auditů provedených během předchozího roku v souladu se strategií auditu programů, jakož i nedostatky zjištěné v řídicích a kontrolních systémech programů. Informace týkající se auditů provedených po 1.6. 2015 budou zahrnuty do závěrečné zprávy o kontrole, která je podkladem pro prohlášení o uzavření;
14. vydává každoročně pro Evropskou komisi stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předložené Evropské komisi jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné;
15. účastní se auditních misí Evropské komise na prověřování aspektů řídicího a kontrolního systému, které vyplynuly z výroční kontrolní zprávy;
16. předkládá prohlášení o částečném uzavření, ve kterém hodnotí zákonnost a řádnost dotčených výdajů dle čl. 88 Obecného nařízení;
17. předloží Evropské komisi nejpozději do 31. 3. 2017 prohlášení o uzavření, ve kterém vyhodnotí platnost žádosti o závěrečnou platbu a zákonnost a řádnost souvisejících transakcí zahrnutých do závěrečného výkazu výdajů;
18. spolupracuje s Evropskou komisí při koordinaci plánů auditů a auditorských metod a vyměňuje si s ní výsledky z provedených auditů;
19. zajišťuje, aby byly při auditorské činnosti uplatňovány mezinárodně uznávané auditorské standardy;
20. provádí analýzu nahlášených nesrovnalostí pro účely zpracovávání prohlášení o uzavření nebo částečném uzavření;

21. zpracovává každoročně zprávu o výsledcích finančních kontrol za programy pro vládu ČR.

AO nese odpovědnost za zajištění výše uvedených činností s tím, že při zachování vlastní odpovědnosti může vybrané činnosti delegovat na další auditní subjekty.

Je přípustná pouze jedna úroveň pověření k výkonu výše uvedených činností (tj. auditní subjekt nemůže činnostmi pověřit další subjekt), a to na základě veřejnoprávní smlouvy.

10.9 Systém finanční kontroly

Ministerstvo financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, metodicky řídí, koordinuje a zajišťuje výkon finanční kontroly v rámci operačního programu. Základním východiskem pro vydávání dílčích metodických pokynů, konzultovaných s příslušnými orgány Evropské komise, jsou platné právní předpisy ČR a ES .

V kontrolním systému musí být zřetelně oddělen systém kontroly ve veřejné správě a řídicí kontroly od systému interního auditu a auditu ve veřejné správě.

10.9.1 Vnitřní kontrolní systém

Všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu budou mít zaveden potřebný řídicí a kontrolní systém, který bude v souladu s národní legislativou a bude způsobilý včas identifikovat administrativní, systémové nebo záměrné chyby a vytvářet podmínky pro prevenci vzniku chyb.

Řídicí kontrola

Je zajišťována odpovědnými vedoucími zaměstnanci a tvoří součást vnitřního řízení všech subjektů zapojených do implementace operačního programu, při přípravě operací před jejich schválením, při průběžném sledování uskutečněných operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování a následného prověření vybraných operací v rámci hodnocení dosažených výsledků a správnosti hospodaření.

S ohledem na principy účinného a efektivního řídicího a kontrolního systému v průběhu implementace programu bude zajištěno, že:

- a) všechny subjekty zapojené do řízení a kontroly programu mají jednoznačně stanoveny konkrétní funkce, a to jak v rámci celého systému implementace tak i v rámci každého subjektu zvlášť;
- b) je dodržována zásada oddělení platebních, řídicích a kontrolních funkcí mezi jednotlivými subjekty zapojenými do implementace programu i v rámci subjektů samotných;
- c) jsou stanoveny jednoznačné postupy pro zajištění správnosti a způsobilosti výdajů vykazovaných v rámci programu;

- d) jsou zavedeny spolehlivé účetní systémy, systémy monitorování a systémy finančního výkaznictví;
- e) je zaveden systém podávání zpráv o implementaci programu a projektů a monitorování;
- f) jsou přijata opatření pro provádění auditu fungování řídicího a kontrolního systému;
- g) jsou zavedeny takové systémy a stanoveny takové postupy, které zajistí podklady pro audit (audit trail);
- h) jsou stanoveny postupy hlášení a monitorování pro nesrovnalosti a vymáhání neoprávněně vyplacených částek.

Pro každou úroveň řízení a implementace programu bude vypracován manuál vnitřního kontrolního systému ve formě řízené dokumentace, která bude obsahovat detailní popis pracovních postupů pro prováděné činnosti.

Interní audit

Útvar interního auditu bude funkčně nezávislý a organizačně oddělený od řídicích a výkonných struktur a bude podřízen příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy.

Útvary interního auditu budou v pravidelných intervalech prověřovat vnitřní kontrolní systém. Jejich činnost bude kromě jiného zahrnovat prověřování plnění základních požadavků na vnitřní kontrolní systém. Významnou součástí bude též předkládání doporučení ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení nebo zmírnění rizik, k přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků a konzultační činnost.

Zprávy z interních auditů pravidelně prováděných na jednotlivých úrovních implementace budou předkládány příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy. Zprávy z interních auditů na úrovni zprostředkujících subjektů budou předkládány útvaru interního auditu na úrovni řídicího orgánu. Jednotný přístup k auditu na všech úrovních implementace a reportování zjištění auditu bude podkladem pro řízení rizik na úrovni řídicího orgánu.

Kontrola ve veřejné správě (primární systém)

Řídicí orgán (dále ŘO) odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení, a proto zajišťuje, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro operační program a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy. ŘO zajišťuje výkon kontroly v rámci primárního systému tím, že ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb a skutečné vynaložení výdajů na operace vykázaných příjemci. ŘO zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci a shromažďování údajů nezbytných pro audit. Úkolem ŘO je také zajistit, aby postupy a všechny dokumenty týkající se výdajů a auditů operačního programu byly Evropské komisi a Účetnímu dvoru k dispozici po dobu tří let od uzavření operačního programu.

Audit ve veřejné správě (sekundární a centrální systém)

Za výkon auditu ve veřejné správě na všech úrovních realizace finančních prostředků z operačního programu podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a v souladu s přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, je odpovědný AO. V rámci sekundárního systému ověřuje účinnost systému finančního řízení a kontroly a následně testuje správnost rizikových transakcí v souladu s mírou přípustného rizika pro oblast primárního systému. V rámci centrálního systému AO na základě zbytkového rizika ověřuje a hodnotí přiměřenost a účinnost fungování primárního a sekundárního systému a provádí audit vzorku operací.

Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Auditní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem

Evropská komise se přesvědčí, že v rámci daného operačního programu byly zavedeny a účinně fungují řídicí a kontrolní systémy v souladu s článkem 72 odst. 1 Obecného nařízení. Tento audit provádí Evropská komise na základě výročních kontrolních zpráv a stanoviska AO k těmto zprávám a na základě vlastních auditů.

Evropský účetní dvůr, který v rámci své působnosti vykonává samostatné a nezávislé kontroly vyplývající z jeho působnosti.

Nesrovnalosti

Všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu mají povinnost hlásit ŘO zjištěná podezření na nesrovnalosti. ŘO podezření prošetří a ta, která se na základě kontrolních zjištění prokáží jako opodstatněná, předá věcně příslušným orgánům k zahájení správního nebo soudního řízení. Hlášení kontrolních orgánů je třeba vždy považovat za opodstatněné. ŘO zároveň do patnáctého dne následujícího měsíce hlásí tato opodstatněná podezření subjektům zapojeným do vnější úrovně hlášení.

11. Přílohy programu

Příloha č. 1: Seznam Zkratk

Zkratka	Význam
abs.	absolutní
a.s.	akciová společnost
CR	Cestovní ruch
CSG	Community Strategic Guidelines (Strategické obecné zásady Společenství)
FS	Fond soudržnosti (Kohezní fond)
ČCCR	Česká centrála cestovního ruchu
ČNB	Česká národní banka
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DSL	Digital Subscriber Line (digitální účastnická přípojka)
EC	European Community (Evropské společenství)
EIB	Evropská investiční banka
EHK	Evropská hospodářská komise
EK	Evropská komise
ERDF	European Regional Development Fund (Evropský fond regionálního rozvoje)
ES	Evropské společenství
ESDP	European Spatial and Development Perspective (Evropská politika územního rozvoje)
ESF	European Social Fund (Evropský sociální fond)
ESF MU v Brně	Ekonomicko správní fakulta Masarykovy univerzity v Brně
EU	Evropská Unie
Hl.m.Praha	hlavní město Praha
HDP	hrubý domácí produkt
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CZT	centralizované zásobování teplem
ČOV	čistička odpadních vod
ČVUT	České vysoké učení technické
ICT	informační a komunikační technologie
IDOK	Integrovaná doprava Karlovarského kraje
INTERREG	Interregional cooperation (Iniciativa Společenství pro rozvoj meziregionální spolupráce)
JV	jihovýchod
JZ	jihozápad

kV	kilovolt
LEADER	Liaison Entre Actions de Developpement de l'Economie Rurale (Iniciativa Společenství pro rozvoj venkova)
LZ	lidské zdroje
MAS	Místní akční skupina (Local Action Group)
MF	Ministerstvo financí České republiky
mil.	milion
MHD	městská hromadná doprava
mld.	miliarda
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
Msl	Moravskoslezsko
MSP	malé a střední podnikání
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NH	národní hospodářství
NNO	nevládní nezisková organizace
NO _x	oxid dusíku
NRP	Národní rozvojový plán
NP	národní park
NPK	kombinované hnojivo dusík-fosfor-draslík
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenclature of Territorial Statistical Units (Nomenklatura územních statistických jednotek)
OP	Operační program (Operational Programme)
OSN	Organizace spojených národů
P	priorita
PCJ	Platební a certifikační jednotka
Pha	Praha
Phare CBC	Poland and Hungary: Action For the Restructuring of the Economy – Cross Border Co-operation (Program přeshraniční spolupráce)
PM10	prašný aerosol
PRK	plán rozvoje kraje
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší
RLZ	rozvoj lidských zdrojů
ROP	Regionální operační program
ŘKV	Řídící a koordinační výbor
ŘO	Řídící orgán
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
SAPARD	Special Pre-Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
Sb.	Sbírka zákonů České republiky

SC	specifický cíl
SF	Strukturální fondy
SM	střední Morava
SROP	Společný regionální operační program
SO ₂	Oxid siřičitý
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
StČ	střední Čechy
SV	severovýchod
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats - Analysis (Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a rizik)
SZ	severozápad
TA	technická asistence
TEN-T	Trans-European Network for Transport
tis.	tisíc
ubyt. zař.	ubytovací zařízení
UP Olomouc	Univerzita Palackého Olomouc
UV	Usnesení vlády
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ÚP	úřad práce
VaV	věda a výzkum
VOC	skupina těkavých organických látek podle § 2 odst. 1 písm. n) zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
VN	vysoké napětí
VŠ	vysoká škola
VŠB	Vysoká škola báňská
ŽP	životní prostředí

Příloha č. 2: Přehled vybraných měst v regionu dle počtu obyvatel

